

Anadan Doğma Diktatör

O. HENRY

Çev.: Mehmet Harmancı

SAY HİKAYE

Anadan Doğma Diktatör

O. Henry (William S. Porter)

(d. 11 Eylül 1862, Kuzey Carolina, ABD – ö. 5 Haziran 1910, New York, ABD)

O. Henry, Amerika'nın en popüler kısa öykü yazarlarından William S. Porter'ın takma adıdır. Bu öykü ustası, 1862 yılında Kuzey Carolina'da, Greensboro yakınlarında doğdu. Çocukluğu da burada geçen yazar, üç yaşındayken annesini kaybetti. Doktor olan babasının yanında, halası Lina Porter'ın himayesinde büyüdü. Lina Porter'ın o yöredeki çocukların devam ettikleri bir okulu vardı. William da bu okula gitti ve kitaplara karşı duyduğu, ömür boyu sürecek aşk da yegane resmi eğitimini aldığı bu okulda başladı.

Daha sonra amcasının eczanesinde çalışarak, lisanslı bir eczacı oldu. Ancak Greensboro'da hayat tekdüze ve sıkıcıydı. On iki yaşına geldiğinde Teksas'a gidip, bir koyun çiftliğinde çalışmaya başladı. Burada Porter ailesiyle North Carolina'ya dayanan güçlü bağları bulunan Hall ailesinin yanında kaldı. Daha sonra birçok hikâyesinde anlattığı çiftlik yaşamını burada öğrendi.

Porter, 1884'te Austin'e taşındı. Üç yıl boyunca Joseph Harrell ve ailesiyle birlikte, onların evinde yaşadı. Bu süre içinde birkaç kez iş değiştirdi. Takma adı O. Henry'yi ilk kez kullanışı o zamanlara rastlıyor. Bu ismin Harrell ailesinin kedisi Henry'ye sık sık "Oh, Henry" diye hitap edişinden geldiği söylenir.

Austin'e yerleşen Porter, burada evlendi ve bankada memur olarak çalışmaya başladı. Ancak birkaç yıl sonra bankadan ayrılarak, *The Rolling Stone* (Yuvarlanan Taş) adlı haftalık bir mizah dergisi çıkardı. 1895 yılından itibaren

Houston'da çıkan *Daily Post* gazetesine makaleler yazmaya başladı. Bu arada bankada görev yaptığı süre içinde zimmetine para geçirmekle suçlanınca, eşini ve küçük kızını Austin'de bırakarak, önce New Orleans'a, sonra da Honduras'a kaçtı. Ancak eşinin sağlığının bozulması üzerine kısa bir süre sonra geri döndü. Vereme yakalanan eşinin kısa süre içinde bu dünyadan göçmesinin ardından, 1898 yılı başlarında banka memurluğu sırasında zimmetine para geçirmekten suçlu bulunarak, Ohio hapishanesinde beş yıl hapse mahkum oldu. Hapislik döneminde disiplinli bir biçimde yazmaya başlayarak, bazı öykülerini sattı. Üç yıl boyunca on kadar hikâye yazdıktan sonra, hapisten gerçek kimliğini gizlemesine de yardımcı olan 'O. Henry' adıyla çıktı. New York'a göç eden ve 1910 yılında yaşama veda edene dek bu kentte yaşayan yazar, bu süre içinde yayınladığı üç yüzü aşkın öyküyle, Amerika'nın en sevilen ve yapıtlan en çok okunan kısa öykü yazarı olarak dünya çapında bir üne kavuştu. Bu arada ikinci evliliğini Sara Coleman ile yaptı.

Eski bir kaçak ve mahkum olarak, yazın dünyasında kendine benzersiz bir yer edinen yazar, hayatını adeta bir 'O. Henry öyküsü' gibi yaşadı. Öykülerinde Teksas'ta ve New York'ta başından geçen deneyimleri ayrıntılı bir biçimde anlatan O. Henry, yaşadıklarını olağanüstü olay örgülerine dönüştürerek okura sunmayı başardı.

Alkolizmin pençesine düşen O. Henry, 5 Haziran 1910'da New York'ta, kırk yedi yaşındayken öldüğünde beş parasızdı.

ANADAN DOĞMA DİKTATÖR

O. HENRY

İngilizce aslından çeviren:
Mehmet Harmancı

say
İstanbul

Say Yayınları
Edebiyat Dizisi / Öykü

Anadan Doğma Diktatör / O. Henry

ISBN 975-468-393-X

Özgün adı: The Best Stories of O. Henry

Yayın yönetmeni: Murat Batmankaya
Editör: Gamze Varım
İngilizce aslından çeviren: Mehmet Harmancı
Grafik ve tasarım uygulama: Mehmet İlhan Kaya
Baskı: Engin Ofset, İstanbul

1. baskı: Say Yayınları, İstanbul, 2002

05 04 03 02 5 4 3 2 1

© Say Yayınları
Ankara Cad. 54/12 • TR-34410 Sirkeci-İstanbul
Telefon: 0 212 - 512 21 58 • Faks: 0 212 - 512 50 80
http://www.sayyayinlari.com.tr
e-posta: info@sayyayinlari.com.tr

Genel Dağıtım: Say Dağıtım Ltd. Şti.
Ankara Cad. 54/4 • TR-34410 Sirkeci-İstanbul
Telefon: 0 212 - 528 17 54 • Faks: 0 212 - 512 50 80
http://www.saydagitim.com.tr
e-posta: saydagitim@tt.net

İçindekiler

BİR AŞK HİZMETİ
7
KIRMIZI GÜLLER
15
DÜNYAYI KARIŞTIRAN EL
27
EVLENME AYI MAYIS
35
MACK; KURTARILMIŞ ADAM!
45
GÖSTERİŞ UĞRUNA
55
DEFİNE
65
KUKLALAR
81
HARLEM'DE DRAM
95
KALPLER VE ELLER
105
TAVAN ARASI ODASI
109

KADER YOLLARI
119
SOLDAKİ YOL
121
SAĞDAKİ YOL
131
ANA YOL
143
DETEKTİFLER
151
ESAS OLAN OYUNDUR
161
TAHSİLİN YARARLARI
171
TOMMY'NİN HIRSIZI
183
KADERİN ŞOKU
191
NAMUS BEKÇİSİ
201
JEFF PETERS'İN ŞAHSİ CAZİBESİ
213
DÜŞMANI DOST EDEN İLLET
223
TOPLUMSAL ÜÇGEN
229
EL FALI
237
ANADAN DOĞMA DİKTATÖR
247

Bir Aşk Hizmeti

İnsan sanatını sevdi mi hiçbir şey ona güç gelmez. İşte varsayımımız budur. Bu hikâye ondan bir sonuç çıkaracak ve aynı zamanda onun yanlış olduğunu kanıtlayacaktır. Bu mantık alanında yeni bir şey olacaksa da hikâyecilik tarihinde Çin Seddi kadar eskidir.

Joe Larrabee, Amerika'nın orta doğusunun uçsuz bucaksız ovalarından resim sanatında bir deha olarak ayrılmıştı. Altı yaşındayken kasaba çeşmesi önünden hızla geçen bir adam resmi yapmış, bu çabasının ödülünü, tablosunun çerçevelenip bir dükkânın vitrinine asılmasıyla görmüştü. Yirmi yaşında ise cebinde az bir para, boynunda geniş bir kravatla New York'a gitmek üzere yola çıkmıştı.

Güney eyaletlerinden birinin çam ormanları arasındaki bir köyünde Delia Caruthers altı oktavda o kadar umut verici şeyler yapıyordu ki, ailesi ne yaptı

'kuzeye gidip öğrenimini tamamlaması için' para bulup kızı yolcu ediverdi.

Joe'yla Delia resim ve müzik öğrenimi gören öğrencilerin bir araya gelip Wagner'den, müzikten, Rembrandt'tan, resimden, Chopin ve Oolong'dan söz ettikleri bir atölyede tanıştılar.

Joe ile Delia birbirlerini sevdiler ve hemen evlendiler. Yukarıda da belirttiğimiz gibi insan sanatını severse ona hiçbir şey güç gelmez.

Bay ve Bayan Larrabee küçük bir daireye yerleştiler. Mutluydular. Sanatları vardı, birbirleri vardı. Benim de zengin gençlere vereceğim öğüt şudur: Elinde ne varsa sat, hepsini yoksullara ver, Sanat'ın ve Delia'nla küçük bir evde yaşamak için çalış.

Apartman dairelerinde yaşayanlar kendilerininkinin gerçek mutluluk olduğu hakkındaki düşünceme katılacaklardır. Bir evde mutluluk varsa orası asla dar değildir; istediği kadar konsol ters çevrilip masa, yatak kaldırılıp dolap, dolap gerekirse konuk odası olsun, isterse dört duvar ayaklanıp birleşmeye kalkışsınlar, yeter ki siz ve Delia'nız aralarında olun da.

Joe büyük Magister'in sınıfındaydı – şu ünlü Magister'in. Ders ücreti yüksek, dersleri ise pek hafif olan Magister. Delia ise ünlü piyano üstadı Rosenstock'tan ders almaktaydı.

Paraları suyunu çekene kadar çok mutluydular. Herkes öyledir, ama neyse. İkisi de amaçlarını gayet kesin olarak saptamışlardı. Joe kısa bir süre sonra ince favorili, şişkin cüzdanlı yaşlı centilmenlerin tablolarını alabilmek için birbirlerini atlatmaya çalıştıkları

resimler yapacaktı. Delia ise önce Müzik'le samimiyeti ilerletecek, sonra onu küçümseyecek, ön sıralarda ve localarda satılmamış koltuklar gördüğünde boğazının ağrıdığını ileri sürerek özel dairesinde ıstakoz yiyip, sahneye çıkmayacaktı.

Ancak bana kalırsa en iyisi küçük evlerindeki aile yaşamlarıydı. Günlük çalışmalarından sonra ateşli konuşmaları, baş başa yenen akşam yemekleri, hafif kahvaltılar, amaçların karşılaştırılması, ortak yardımlaşma esin kaynakları ve –lütfen basitliği bağışlayın– saat on birdeki zeytinli peynirli sandviçler...

Ancak çok geçmeden Sanat güçten düşmeye başladı. Basit insanların pek de güzel dile getirdikleri gibi, çıkan çok girense hiç yoktu. Bay Magister ve Bay Rosenstock'a verecek paraları kalmamıştı. İnsan sanatını sevdi mi ona hiçbir şey güç gelmez. Bu yüzden Delia tencerenin kaynamaya devam etmesi için müzik dersleri vereceğini söyledi.

İki üç gün kent kazan o kepçe öğrenci aradı durdu. Sonunda bir akşam ferahlamış bir halde eve döndü.

"Joe sevgilim, bugün bir öğrenci buldum. Öyle şeker bir kız ki. General... General Pinkney'in kızı. 71. Sokak'ta oturuyorlar. Öyle şahane bir ev ki, Joe. Sokak kapısını görsen bayılırsın. Bizans stili galiba. Ya evin içi! Joe, hiç böyle bir şey görmedim bugüne kadar.

Öğrencim, kızı Clementina. Onu daha şimdiden çok sevdim. Öyle cici bir kız ki... Hep beyazlar giyiyor. Hem de daha on sekiz yaşında. Haftada üç ders vereceğim, Joe. Beşer dolardan üç ders! Ben hiç

üzülmüyorum, Joe. Onun gibi bir iki öğrenci daha bulsam Bay Rosenstock'la yeniden çalışmaya başlayabilirim. Haydi sevgilim, kaşlarının arasındaki o kırışığı düzelt de yemeğe oturalım."

Joe elindeki konserve açacağı ile bezelye tenekesine saldırıya geçerken, "Senin için iyi belki, ama bir de bana sor." dedi. "Ben sanatın yüksek alanlarında dolaşırken senin para için çalışmana göz yumar mıyım sanıyorsun? Benvenuto Cellini'nin kemikleri üzerine yemin ederim ki bu iş böyle devam edemez. Ben de hiç olmazsa gazete satar, yol işçiliği yapar, eve bir iki dolar getiririm."

Delia kocasının boynuna sarıldı.

"Joe, aşkım aptallık etme! Sen ders almaya devam etmelisin. Ben müziği bıraktım da başka bir iş yapıyor değilim ki. Öğretirken öğreniyorum da. Hep müzikle uğraşıyorum işte. Hem haftada on beş dolarla milyonerler gibi yaşayabiliriz. Bay Magister'den ayrılmayı bir an bile düşünmemelisin."

Joe salata tabağına uzanırken, "Pekâlâ öyleyse..." dedi. "Ama senin ders vermenden hiç hoşnut değilim, bunu da bilmiş ol. Sanat değil ki bu!"

"İnsan sanatını sevdi mi, hiçbir şey ona güç gelmez."

"Magister o parkta yaptığım resimdeki gökyüzünü çok beğendi. Tinkle de iki tablomu vitrine koyacak, paralı budalalardan biri görürse yaşadık."

Delia tatlı tatlı gülümsedi. "O da olacak, görürsün. Haydi şimdi General Pinkney'e ve bu rostoya şükredelim."

Bundan sonraki haftalar boyunca Larrabee'ler erken kahvaltıya başladılar. Joe, Central Park'ta çizdiği resimlere sabah havasını katmak istediğinden saat yedide kahvaltısını bitirip evden çıkıyordu. Sanat, çok uğraştırıcı bir hanımefendidir. Çoğu zaman eve döndüğünde saat akşamın yedisini gösterirdi.

Hafta sonunda Delia küçük odanın ortasındaki küçük masanın üstüne üç tane beş dolarlık fırlattı.

"Şu Clementina zaman zaman beni çok yoruyor. Derslerine hiç çalışmıyor, bir şeyi bin kere yinelemek zorunda kalıyorum. Sonra hep beyaz giyinmesi yok mu, öyle monoton oluyor ki. Ama General Pinkney çok hoş adam, onu tanımanı isterdim. Bazen biz piyano başında otururken içeri giriyor. Karısı çok eskiden ölmüş zavallının, orada karşımızda oturup beyaz sakalını sıvazlayarak bizi seyrediyor. Ee, dersler nasıl gidiyor diye bir soruşu var ki, bayılıyorum.

Hele odanın içini bir görsen, Joe. Duvarlar ahşap kaplama, yerlerde nefis halılar var. Clementina da hep öksürüyor. Umarım göründüğünden güçlüdür zavallı kızcağız. Onu ne kadar sevdiğimi bilemezsin, öyle saygılı, öyle kibar ki. Hem General Pinkney'in kardeşi bir zamanlar Bolivya elçisiymiş."

Bu sırada Joe bir Monte Kristo havasıyla cebinden bir on, bir beş, bir iki ve bir de bir dolarlık çıkarıp Delia'nın kazancının yanına koydu.

"O park manzarasını Peoria'lı bir adama sattım."

"Benimle dalga geçme, Joe. Herhalde Peoria'lı değildi."

"Vallahi oralıydı. Adamı görmeni isterdim. Şişman. Bir de fildişinden bir kürdanı vardı. Tinkle'ın

vitrininde görüp beğenmiş. Lackwanna iskelesinin bir manzarasını da sipariş etti."

"Ah, resmi bırakmadığın için ne kadar da mutlu oldum şimdi!" diye Delia ellerini çırptı. "Geleceğinin yolu açıldı artık, Joe. Otuz üç dolar! Hiç bu kadar paramız olmamıştı! Bu akşam midye yiyelim, olur mu, Joe?"

"Hem de mantarlı file minyon. Haydi, nerede şu zeytin çatalı?"

Joe ertesi cumartesi akşamı eve Delia'dan önce geldi. Masanın üstüne on sekiz dolarını dizdikten sonra uzun bir süre ellerinden yağlı boyaya benzeyen bir şeyi çıkartmak için uğraştı durdu.

Delia da yarım saat sonra geldiğinde sağ eli kalın bir sargıyla sarılıydı.

"Eline ne oldu, Delia?"

Delia kocasının sorusunu pek de neşeli olmayan bir kahkahayla yanıtladı. "Clementina dersten sonra yemeğe kalmam için çok ısrar etti. Garip kız, demiştim ya. Düşün hele, saat beşte tavşan yahnisi. General de oradaydı. Evde hizmetçi yokmuş gibi o yaşlı adamın servis yapması görülecek şeydi doğrusu. Clementina'nın sağlığının pek iyi olmadığını biliyorsun, çok sinirlidir. Tavşanı getirirken o kaynar suyu elime dökmesin mi? Öyle canım yandı ki, Joe! Zavallı kızcağız da çok üzüldü. Ya General Pinkney? Aklını kaçırdı sandım. Aşağıya koştu, birini eczaneye yolladı, sargı bezi falan aldırdı. Ama şimdi o kadar acımıyor artık."

Joe, Delia'nın elini avuçları içine alıp sargılar arasından birkaç beyaz iplik çekti.

"Bunlar ne, Delia?"

"Üstünde yağ olan yumuşak bir bez parçası. Joe, sen yeni bir resim mi sattın yoksa?" Masanın üstündeki parayı daha yeni görmüştü.

"Sattım mı? Git de Peoria'lı adama sor bunu. Şimdilik kesin bir karara varamadı, ama sanırım bir de Hudson manzarası isteyecek. Elini saat kaçta yaktın, Delia?"

"Beş falandı. Ütü... Yani tavşan tam o saatte pişmişti. O sırada General Pinkney'i görmeliydin, Joe, hele..."

"Bir dakika yanıma otursana, Delia." Joe karısını kanepeye çekip yanına oturttu, kolunu da omzuna attı.

"Son iki haftadır ne yapıyordun, Delia?"

Genç kadın bir iki dakika sevgi ve inat dolu bakışlarla direnmek istediyse de, sonunda başını eğip ağlamaya başladı.

"Bir tek öğrenci bile bulamadım. Senin derslerini bırakmanı da istemiyordum. 24. Sokak'ta büyük bir çamaşırhane var ya, işte orada ütü işi buldum. General Pinkney ile Clementina'yı ne güzel uydurdum, ama değil mi? Bugün yanımdaki kız sıcak ütüyü yanlışlıkla elime dayayınca sana ne hikâye uydurayım diye ta kapıya gelene kadar düşündüm. Bana kızmadın, değil mi, Joe? Eğer ben iş bulmasaydım sen de o Peoria'lı adama resimlerini satamayacaktın."

"O adam Peoria'lı değildi." dedi Joe.

"Nereli olursa olsun, bize ne? Resimleri aldı ya,

sen ona bak. Sen çok akıllısın, Joe... Öp beni, Joe. Clementina'ya ders vermediğimi nasıl anladın?"

"Bu akşama kadar anlamamıştım doğrusu. Şimdi de anlamazdım, ama bugün ütüden eli yanan bir kıza makine dairesinden yağ ve bu üstüpü parçasını yolladım. O çamaşırhanenin kazan dairesinde ben de iki haftadır çalışıyorum, Delia."

"Demek ki resim..."

"Benim Peoria'lı müşterimle senin general Pinkney'in aynı sanatın ürünleriydi, Delia. Ama bu sanata müzik de diyemeyiz, resim de!"

İkisi de gülmeye başladılar. Joe, "İnsan sanatını sevdi mi ona hiçbir şey..." derken Delia parmaklarını kocasının dudaklarına bastırdı.

"Hayır. Yalnızca, insan sevince."

Kırmızı Güller

Uluslararası Demiryolu üzerindeki ahşap köprü yanmıştı. San Antonio'dan güneye giden tren tam kırk sekiz saat gecikecekti. Tonia Weaver'in paskalya yortusunda giyeceği şapka da o trendeydi.

Espinoza Çiftliği'nden şapkayı almak için tam kırk mil uzaktaki istasyona gönderilen Meksikalı Esprition eli boş dönmüştü. Nopel İstasyonu'nda trenin gecikeceğini öğrenmiş, beklemek için de emir almadığından arabasını gerisin geriye çiftliğe sürmüştü.

Paskalyanın, o İlkbahar Tanrıçası'nın, Beşinci Cadde'deki kilise sonrası gezintisine Teksas'daki kilisede toplanan sadık kullarının giysilerinden daha çok önem verdiğini sanıyorsanız, size yanıldığınızı söyleyebilirim. Frio'da çiftçi karılarıyla kızları, diğer yerlerde olduğu gibi en yeni fistanlarını ve şapkalarını ortaya çıkarmışlar ve Güney, bir günlüğüne Paris'le cennet karışımı bir yer olmuştu. Gel gör ki, şimdi de

Tonia Weaver'in paskalya şapkası, yanmış bir köprünün ardında bekleyen yük treninin yük vagonunda yatmaktaydı.

Ertesi gün öğleye doğru Shoestring Çiftliği'nden gelen Rogers kızları, Anchor-O'dan Ella Reeves, Green Valley'den de Bayan Bennett'le İda geçerken uğrayıp Tonia'yı alacaklardı. Paskalya giysileri ve şapkaları tozdan korumak için iyice sarıp sarmalanmış bu güzeller topluluğu on mil ilerideki Cactus'e gideceklerdi. Daha sonraki gün süslenip püslenecekler, erkekleri kendilerine hayran edecekler, paskalyaya saygılarını sunacaklar ve vadinin zambakları arasında kıskançlık dolu bir telaş yaratacaklardı.

Tonia, Espinosa Çiftliği'nin merdivenlerine oturmuş, sinirli bir tavırla elindeki kamçıyı sallamaktaydı. Kaşları çatılmış, dudakları küstah bir çizgiyle kıvrılmıştı: Bir dram ve hoşnutsuzluk havası yaratmaya çalışıyordu.

"Demiryolundan nefret ediyorum." dedi. "Erkeklerden de. Trenleri erkekler yönetirmiş. Hah! Söyleyin bakalım köprü neden yandı? İda Bennett'in şapkası menekşelerle süslü olacak. Yeni şapkam olmadan Cactus'e adımımı bile atmam. Eğer erkek olsaydım ne yapar yapar, gider bir şapka bulurdum."

Türlerinin böyle yergiyle yerden yere vurulmasına iki kişi kulak misafiri olmaktaydı. Biri Mucha Calor Çiftliği'nin kahyası Wells Pearson, diğeri de Quintana vadisinin zengin koyun tüccarı Thompson Burrows. İkisi de Tonia Weaver'e tutkundular. Hele şimdiki gibi demiryolları ve erkeklere ateş püskürdüğü zaman-

lar! Her ikisi de bir devekuşunun tüylerini verdiğinden daha büyük bir arzuyla Tonia'ya bir şapka yapılması için derilerini vermeye hazırdılar. Hiçbiri bu kederli eksikliğin yerini dolduracak başka bir şeyi elde etme çaresini bulamıyordu. Pearson'un esmer yüzü, güneşte rengi açılmış saçları kendisine gençliğin engin ve akıl sır ermez melankolisine yakalanmış bir öğrenci havası vermekteydi. Thompson Burrows ise daha deneyimli, daha kültürlüydü; kravat takar, ayakkabı giyer, kadınların karşısında dut yemiş bülbüle dönmezdi.

Pearson pek de parlak bir şey söylemeyeceğinden emin olarak, "Sandy Oak'daki büyük hendek son yağmurla ağzına kadar doldu." dedi.

Tonia sert bir sesle, "Yaa!" dedi. "Verdiğiniz bilgiye çok teşekkür ederim. Size göre yeni bir şapkanın hiç önemi yok sanırım, Bay Pearson. Bir kadının tıpkı sizin gibi aynı şapkayı beş yıl giymesini hiç garipsemezsiniz herhalde. Hendeğinizdeki su o yanan köprüyü söndürebilseydi, ancak o zaman konuşmaya hakkınız olurdu bana kalırsa."

Pearson'un bu kaderiyle uyarılmış olan Burrows, "Şapkanızın yetişmemiş olmasına gerçekten üzüldüm, Bayan Tonia." dedi. "Eğer yapabileceğim bir şey olsaydı..."

Tonia tatlı bir alayla adamın sözünü ağzına tıkadı. "Hiç zahmet etmeyin. Yapabileceğiniz bir şey olsaydı kuşkusuz yapardınız. Ama yok ki."

Birden sustu. Gözlerine bir umut parıltısı dolmuştu. Çatılan kaşları düzeldi. Aklına bir şey gelmişti.

"Nueces'de Lone Elm kavşağında bir dükkân var." dedi. "Orada şapka da satılır. Eva Rogers bile şapkasını oradan aldı. Son modaymış diyordu. Belki bir iki tane daha kalmıştır. Ama Lone Elm de buradan yirmi sekiz mil uzakta..."

Aniden yerlerinden fırlayan iki erkeğin mahmuzları şakırdayınca Tonia neredeyse kendini tutamayıp gülümseyecekti. Şövalyelik büsbütün ölmemişti demek.

Tonia masmavi göklerde yüzen beyaz bir bulut kümesine bakarak, "Hiç kimse bu kadar kısa zamanda Lone Elm'e kadar gidip dönemez. Bu paskalya da evde oturacağım demektir." dedi.

Sonra da gülümsedi.

Uyuyan bir bebek kadar kurnaz olan Pearson, "Şimdilik iyi günler, Bayan Tonia." dedi. "Mucho Calor'a dönme zamanı geldi. Sabaha yapılacak epey iş var. Şapkanızın yetişmemesine gerçekten üzüldüm. Ama bakarsınız köprüyü çabuk onarırlar."

Burrows saatine baktı. "Ben de izin isteyeceğim. Saat beş olmuş. Benim de gitmem gerek. Daha koyunları ağıla sokmadım bile."

Tonia'nın hayranları sanki işleri birdenbire akıllarına gelmiş gibi acele ediyorlardı. Genç kıza törenle veda ettikten sonra saygıyla tokalaştılar.

"Tekrar görüşeceğimizi umarım, Bay Pearson." dedi Burrows.

Pearson, arkadaşı balina avlamaya giden bir insanın ciddiyetiyle, "Yolunuz bizim tarafa uğrarsa Mucho Calor'a uğramadan geçip gitmeyin." dedi.

Pearson, Frio'nun en iyi binek atı olan Road Runner'a atladı.

"San Antonio'dan getirttiğiniz şapka nasıldı, Bayan Tonia?" diye seslendi. "Emin olun çok üzüldüm."

"Hasırdı." dedi Tonia. "Son moda. Kenarında kırmızı güller vardı. Kırmızı gül en sevdiğim çiçektir."

Burrows hayran hayran bakarak, "Teninize ve saçınıza bundan çok uyan bir renk düşünülemez." diye atıldı.

"Ben en çok kırmızı gülleri severim." diye devam etti Tonia. "Bütün pembeler sarılar sizin olsun, kırmızıları bana verin. Ama bütün bunların ne yararı var ki, köprü yanıp da beni böylece ortada bıraktıktan sonra. İnanın bana bu yıl kupkuru bir paskalya geçireceğim."

Pearson şapkasını çıkarıp kızı selamlayarak Road Runner'ı dörtnala sürdü.

Burrows'un uzun bacaklı kır atı da aksi yöne fırlamıştı.

Tonia içeri girdi.

"Şapkanın yetişemediğine üzüldüm, kızım." dedi annesi.

Tonia soğuk bir sesle, "Üzülmene gerek yok anneciğim." dedi. "Yarın tam zamanında yeni bir şapkam olacak."

Burrows çiftlikten uzaklaşınca atın yönünü değiştirdi, bir tepeyi aşıp eski yola girdi. Bu yol Nuecez yolunu izleyerek yirmi sekiz mil sonra Lone Elm kavşağından geçiyordu.

Burrows atına yol verdi. Uzun yolculuğu için eyerine rahatça yerleşmeye çalışırken arkasında nal sesleri ve bir Kızılderili savaş çığlığı duydu. Paskalya yumurtasından fırlayan sarı bir civciv gibi yolun sağından Wells Pearson görünmüştü.

Pearson'un içindeki durgunluk, ancak o ürkütücü kadın varlığı karşısında ortaya çıkardı. Tonia'nın karşısındayken sesi bir yaz kurbağasının kamışlar arasındaki yuvasındaki kadar yumuşaktı. Oysa şimdi neşeli çığlıkları karşısında bir mil ötedeki tavşanlar bile kaçışıyor, narin çiçekler taç yapraklarını kapatıyorlardı.

Road Runner kır atın yanına gelince Pearson, "Ağılını çiftliğinden epey uzağa taşımışsın galiba, komşu." dedi.

Burrows insafsız bir sesle, "Yirmi sekiz mil kadar ileriye." dedi. Pearson'un kahkahası yarım mil ötede bir söğüt ağacı üzerindeki baykuşu zamanından bir saat önce uyandırmıştı.

"Peki, öyle olsun, ahbap. Ben de açık oynamayı severim. Bu vahşi yerlerde şapka avına çıktık. Dikkat et, Burrows, birlikte başladık, ama şapkayı kim götürürse Espinosa'da onun borusu ötecek, tamam mı?"

Burrows, Road Runner'ın silindir gibi vücudunu ve pistonlar gibi işleyen ayaklarını gözden geçirdi.

"Senin atın iyi." dedi. "Bu bir yarış elbette. Ama sen bu kadar erken başlamayacak kadar erkeksin. Hiç olmazsa dönüşe başlayana kadar birlikte gidelim."

Pearson bu öneriyi kabul etti.

"Dediğin gibi olsun. Eğer Lone Elm'de şapka varsa yarın Bayan Tonia'nın başına oturacaktır. Ama ne yazık ki taç giyme töreninde sen bulunamayacaksın. Övünmek gibi olmasın, ama senin atın ön ayakları biraz zayıf, Burr."

"İddiaya girelim öyleyse." dedi Burrows. "Benim atıma karşılık seninki. Bayan Tonia yarın benim götürdüğüm şapkayı giyecek. Anlaştık mı?"

"Kabul!" diye bağırdı Pearson. "Ama bence bu at hırsızlığından başka bir şey değil. Pekâlâ, kır atı hanımlar Mucho Calor'a geldiklerinde binebilecekleri bir hayvan olarak kullanırım, hem de..."

Burrows'un esmer yüzü öyle kara bir ışıkla parıldadı ki Pearson sustu. Ancak uzun süre öyle sus pus duracak insanlardan değildi.

"Bu paskalya dalgası da ne oluyor, Burr?" diye sordu. "Kadınlar neden bir şapka için böyle deli divane olurlar, ha?"

Burrows anlattı.

"Bu çok eski bir kuraldır. Papa tarafından mı emredilmiş ne. Hem de yıldızlarla bir ilişkisi var sanırım. Emin değilim, ama duyduğuma göre bu işe ilk Mısırlılar başlamışlar."

"Her ne kadar dinsizler burunlarını sokmuşlarsa da, kötü bir şey değildir herhalde." dedi. "Yoksa Tonia'nın böyle şeylerle ilgisi olmazdı. Hem kilisedeyken başlarından çıkarıyorlar ya. Peki, Burr, ya dükkânda bir tek şapka kalmışsa?"

"O zaman içimizden güçlü olanı onu Espinosa'ya götürür."

Pearson şapkasını havaya atıp yakaladı.

"Yaşa! Koyun tüccarları arasında bir eşin yoktur senin! Zamana ve zemine uygun konuşmasını nasıl da biliyorsun. Peki, ya birden fazla şapka varsa?"

"O zaman beğendiğimizi seçeriz." dedi Burrows. "Birimiz oraya varır, diğeri yolda kalır."

Pearson yıldızlara bakarak, "Seninle benim gibi tek yürekle yaşayan iki beden olamaz." dedi. "Hep aynı şeyleri düşünüyoruz."

Gece yarısını birkaç dakika geçe Lone Elm'e geldiler. Köyün elli evi de karanlıktı. Tek caddesindeki büyük dükkânın da tahta kepenkleri örtülmüştü.

Az sonra atlar bağlanmış ve Pearson'un neşeli yumrukları yaşlı Sutton'ın kapısına iniyordu.

Panjurdan önce bir silah namlusu uzandı, ardından ne istediklerini soran bir ses işitildi.

Pearson, "Mucho Calor'dan Wells Pearson'la Green Valley'den Burrows." dedi. "Bir şey satın almak istiyoruz. Kusura bakma, seni yataktan kaldırdık, ama acelemiz var. Haydi Tommy Amca, elini çabuk tut."

Tommy Amca acele etmedi, ama sonunda gaz lambasını yakıp adamcağızı tezgâhın ardına geçirmişlerdi. İsteklerini söylediler.

Yaşlı dükkân sahibi uyku mahmuru bir sesle, "Paskalya şapkası mı?" dedi. "İki tane kaldı. Bu bahar bir düzüne ısmarlamıştım. Göstereyim."

İster uykulu ister uyanık olsun Tommy Sutton işinin ehli bir tüccardı. Tezgâhın altındaki kutuda gerçekten iki şapka vardı. Ama ikisi de iki bahar önce-

sinden beri orada bekliyorlardı. Bir kadın gözü bunu yarım saniyede fark edebilirse de, Pearson'la Burrows'a şapkalar nisanın darphanesinden henüz çıkmış gibi göründüler.

Şapkalar zamanında 'araba tekerleği' diye adlandırılan biçimdeydiler. Renkleri kırmızı, tepeleri düzdü. İkisinin de kenarı beyaz güllerle çevriliydi.

"Hepsi bu mu, Tommy Amca?" diye sordu Pearson. "Pekâlâ, ne yapalım. Haydi seç bakalım, Burr."

"Bunlar son model." dedi Tommy Amca. "New York'a gitseniz Beşinci Cadde'nin bunlarla dolu olduğunu görürsünüz."

Tommy Amca şapkaları birer metre bez içine sardı. Vedalaşıp yola koyuldular.

Şimdi ikisi de tüm ustalıklarını kullanıyorlardı. Geldikleri gibi hızlı gitmiyorlardı. Konuştukları birkaç kelime de düşmanca değildi. Burrows'un tüfeği eyerinin kenarında asılıydı. Pearson'un tabancası belinden sarkıyordu.

Sabah yedi buçukta bir tepenin üzerinden ağaçlar arasında beyaz bir nokta gibi görünen beş mil uzaktaki Espinoza Çiftliği'ni gördüler.

Pearson eyerinin üstünde doğruldu. Road Runner'ın neler yapabileceğini biliyordu. Burrows'ın atı ise ikide bir sendeleyip durmaktaydı.

Pearson, Burrows'a dönüp güldü.

"Hoşça kal, Burr!" diye el salladı. "Yarış başladı!"

Bacaklarıyla Road Runner'ı sıkıştırarak Espinoza'ya doğru sürdü. Hayvan başını havaya kaldırmış

dörtnala koşuyordu. Sanki bir aydır bulunduğu otlaktan yeni çıkmış gibiydi.

Pearson yirmi metre kadar gitmişti ki, arkasından bir kurşunun tüfeğe yerleştirilmesinden çıkan sesi işitti. Hemen atının üstüne eğildi.

Burrows'un yalnızca atı yaralamak istemiş olması mümkündü. Binicisini yaralamadan bunu yapabilecek kadar usta bir atıcıydı. Ancak Pearson eğildiği için kurşun omzunu delip geçerek Road Runner'ın boynuna saplandı. At binicisini üstünden fırlatarak yere yuvarlandı. İkisi de düştükleri yerde kımıldamadan öylece kaldılar.

Pearson iki saat sonra gözlerini aralayarak çevresine bakındı. Güçlükle doğrularak atının yattığı yere kadar gidebildi.

Road Runner yatıyordu, ama önemli bir şeyi yoktu. Kurşun boynunu sıyırıp geçmişti. Orada Bayan Tonia'nın şapkası üzerinde yatıyor ve başının üzerindeki ağacın alçak dallarının yapraklarını yiyordu.

Pearson atı kaldırdı. Bezler arasındaki Paskalya şapkasının kalıbı bozulmuştu. Pearson o anda tekrar bayılıp boylu boyunca şapkanın üstüne düştü.

Yarım saat sonra kendine gelince sakin sakin otlamakta olan atın yanına gitti, talihsiz şapkayı eyere bağladı, kendi de epey uğraştıktan sonra hayvanın sırtına bindi.

Öğle saatinde Espinoza Çiftliği'nin önünde neşeli bir kalabalık bekleşiyordu. Yeni arabaları içinde Rogers kızları, Anchor-O'lular, Green Valley'liler hep oradaydılar. Çoğunluğu kadındı. Ve hepsinin başında

yeni paskalya şapkaları vardı. Her biri yaklaşan bayramda en güzel kendisinin olmasını istiyordu.

Kapının önünde saklamaya çalışmadığı gözyaşlarıyla Tonia durmaktaydı. Elinde Burrows'un Lone Elm'den getirdiği şapka vardı ve ağlamasının nedeni de şapkanın üzerindeki o kadar nefret ettiği beyaz güllerdi. Arkadaşları gerçek dostluğun aşırı sevgisiyle 'araba tekerleklerinin' artık giyilemeyeceğini, bunun üç mevsim öncesinin şapkası olduğunu söyleyip durmaktaydılar.

"Eski şapkanı giy de öyle gel." diye Tonia'yı kandırmaya çalışıyorlardı.

"Paskalya günü eski şapka mı? Ölürüm daha iyi." Kız yeniden ağlamaya başladı.

Talihlilerin şapkaları yeni bahar modasına uygun, kenarları kıvrıktı.

Birden ağaçların arasında garip kılıklı biri belirdi. Üstü başı toz toprak içindeydi.

Baba Weaver, "Merhaba Pearson!" diye adamı selamladı. "Bu ne hal? Hele o eyerine bağlı olan şey de ne?"

Betty Rogers, "Haydi Tonia, geleceksen gel." dedi. "Daha fazla bekleyemeyiz. Arabada yerin hazır. Şapkaya boş ver. Elbisen şapkasız da güzel."

Pearson eyerindeki o garip şeyi çözüyordu. Tonia umutla baktı adamın yüzüne. Pearson, insanda umutlar uyandıran biriydi. O şeyi çıkartıp Tonia'ya uzattı. Tonia aceleyle bağları çözdü.

"Bütün bulabildiğim buydu." dedi Pearson zayıf

bir sesle. "Eksik yerlerini Road Runner'la ben tamamladık."

"Aaa! Tam yeni moda!" diye bağırdı Tonia. "Üstelik gülleri de kırmızı. Dur bir deneyeyim."

Aynaya koşmasıyla dışarı fırlaması bir oldu. Çevresine parıltılar saçarak gülüyordu.

Kızlar bir ağızdan "Kırmızı güller sana çok yakıştı!" diye bağırdılar. "Haydi, acele et artık, Tonia."

Tonia bir an Road Runner'ın önünde durup mutlu bir sesle, "Teşekkür ederim, Wells." dedi. "Tam da istediğim gibi bir şapka almışsın. Yarın Cactus'e geliyor musun? Kiliseye birlikte giderdik."

"Gelebilirsem mutlaka orada olurum." dedi Pearson. Merakla şapkaya bakıyordu. Sonra hafifçe gülümsedi.

Tonia bir kuş gibi arabaya sıçradı. Cactus'e doğru yola çıktılar.

Baba Weaver, "Nerelerdeydin, Pearson?" diye sordu. "Pek iyi görünmüyorsun."

"Ben mi?" dedi Pearson. "Çiçek boyuyordum. Lone Elm'den gelirken o güller bembeyazdı. Yardım et de ineyim, Weaver Baba. Çünkü harcayacak bir damla boyam kalmadı artık."

Dünyayı Karıştıran El

"Büyük adamlarımızdan çoğu başarılarını akıllı bir kadının yardım ve özendirmesine borçlu olduklarını söylerler." diye söze başladım.

Jeff Peters, "Biliyorum." dedi. "Tarihte olsun, mitolojide olsun Jan D'Arc, Bayan Yale, Bayan Caudle, Havva ve geçmişin diğer ünlü kadınları hakkında epey şeyler okumuştum. Ancak benim inancıma göre kadınların bugün politika ve iş alanlarında pek yararları yoktur. Zaten, Allah'ını seversen, kadın hangi işte iyidir ki? En iyi aşçılar erkektir, en iyi terziler, hastabakıcılar, kahyalar, kâtipler, berberler, çamaşırcılar hep erkektir. Kadının erkekten daha iyi yapacağı tek şey vodvilde kadın rolüne çıkmaktır."

"Senin kendi iş alanında bazen bir kadının akıl ve içgüdüsünü değerli bulduğun olur sanırdım." dedim.

Jeff başını salladı.

"İşte tam senden beklenecek bir düşünce. Namus-

lu bir kadın, dolandırıcılıkta asla güvenilemeyecek bir ortaktır. Tam kendisine ihtiyaç duyduğun anda bir de bakarsın namus damarı tutuvermiş. Bak sana başımdan geçen bir olayı anlatayım da dinle."

Eyaletlerden birinde eski bir arkadaşım olan Bill Humble günün birinde oranın polis müdürü olmak istemişti. O sıralarda Andy ile baston satmak gibi gayet namuslu ve yasalara uygun bir işle uğraşıyorduk. Bastonun sapını çıkarıp da ağzına doğru boşaltınca gayet iyi cinsten çeyrek şişe viski boğazından aşağı kayarak insanı bu akıllıca hareketinden dolayı ödüllendirirdi. Ancak polisler bir süredir bize rahat yüzü göstermediklerinden Bill'in polis müdürlüğüne atanmasının Peters ve Tucker firması için ne yararlar sağlayacağını tahmin edebiliyordum.

Bill, "Jeff, sen akıllı ve okumuş bir insansın." dedi bir gün. "Yalnızca bilimin temellerini değil, hayatın gerçeklerini ve değerlerini de çok iyi bilirsin."

"Çok doğru." dedim. "Ve bundan hiç de pişman değilim. Ben kültürü bedava yapıp da değerini düşürenlerden de değilim. Söyle bakalım, insanlık için hangisi daha yararlıdır: Edebiyat mı, yoksa at yarışı mı?"

"Şey... At yarı... Yani şairler ve büyük yazarlar elbette."

"Tamam. Peki, o halde maliyenin ve iyilikseverliğin o parlak zekâlıları bizleri neden kütüphanelere bedava sokuyorlar da, at yarışlarına girerken ikişer

dolarımızı kesiyorlar? Kendi kendini yetiştirme ile düzensizlik iki yollu değerlerinin halk kitlelerine aşılanması bu mu?"

"Sen benim anlayışım dışında olan şeylerden söz ediyorsun. Benim senden istediğim Washington'a gidip bu atama emrini çıkartman. Benim öyle hileye hurdaya aklım kesmez. Ben basit bir yurttaşım. Bu göreve de ihtiyacım var. Şimdiye kadar yedi kişi öldürdüm, dokuz da çocuk yaptım. Mayısın birinden beri de iyi bir Cumhuriyetçiyim. Okumam yazmam yoktur. Kısacası, polis müdürü olmamam için hiçbir neden yok işte. Ortağın Bay Tucker'ın da bu atanmayı elde etmen için sana yardım edebilecek karakterde olduğuna eminim. Size yol parası, içki ve rüşvetler için bin dolar vereceğim. Müdürlüğü kopartırsanız bin dolar daha alırsınız ve tam on iki ay kaçak içki satışından yakalanmayacağınıza söz veririm. Şimdi Batı'ya gidip bu vatani görevi yapmaya hazır mısınız, söyle bakalım."

Gidip Andy'ye bir danıştım. Doğrusu işi duyunca pek keyiflenmişti. Andy zaten oldum olası karışık tabiatlı bir adamdır. Benim gibi basit işlerle, sözgelimi köylülere hem ayakkabı çekeceği, et dövücüsü, hem kargaburun pens, hem tırnak törpüsü, patates ezeceği ve diyapazon olarak kullanılabilen küçük aletler satmakla yetinmez o. Andy'nin sanatçı bir yanı vardır. Bu nedenle Bill'in önerisini kabul ederek Washington yolunu tuttuk.

South Dakota Caddesi'nde bir otele yerleştikten sonra Andy'ye, "Bak Andy." dedim. "Hayatımızda ilk kez gerçekten bir namussuzluk yapacağız. Bu politi-

ka işlerine bugüne kadar burnumuzu sokmamıştık, ama şimdi Bill Humble'ın güzel hatırı için kendimizi rezil etmekten kaçınmamalıyız. Namuslu ve yasalara uygun bir işe biraz hile katabiliriz, ama bunun gibi büyük çaplı yolsuzlukta bana kalırsa en iyi çare doğru yoldan ayrılmamaktır. Ben derim ki, bu paranın 500 dolarını ulusal kampanya komitesi başkanına verelim ve ondan alacağımız makbuzu başkana sunup Bill'in işini anlatalım. Başkan hile hurdaya sapacak yerde böyle doğrudan doğruya atanmasını isteyen bir adayı mutlaka takdir edecektir."

Bu fikir Andy'nin de aklına yatmıştı. Ancak konuyu bir de otel kâtibine açtıktan sonra bu planı beğenmedik. Kâtibin dediğine göre Washington'da iş çıkarmak için tek yol bir hanım iş takipçisi ile anlaşmakmış. Kâtip, Bayan Avery adında, sosyetenin ve diplomatik çevrelerin gözdesi olan bir kadının adresini verdi.

Ertesi sabah saat onda kadının yaşadığı otele giderek kabul odasına alındık.

Bu Bayan Avery hasta gözlere şifa bir içim suydu. Altın sarısı saçları, mavi gözleri ve o tarife sığmaz güzelliği karşısında, dergi kapaklarındaki kızlar kömür mavnasındaki aşçılar gibi kalırlardı.

Üzerinde gayet açık bir elbise, parmaklarında elmas yüzükler, kulaklarında elmas küpeler vardı. Kolları çıplaktı. Bir eliyle telefonu, diğeriyle çay fincanını tutuyordu.

Bir süre beklettikten sonra, "Ee, çocuklar, derdinizi söyleyin bakalım." dedi.

Ne istediğimizi ve ne verebileceğimizi kısaca anlattık.

"Bu tür atanmalar çok kolaydır." dedi. "Durun bakalım bu işi kime yaptırtabiliriz. Eyalet temsilcileriyle uğraşmaya değmez. Hımm... Sanırım bu işi yapsa yapsa Senatör Sniper yapar. O da oralardan bir yerdendir zaten. Bakalım özel listemdeki yeri nasılmış?" Uzanıp üzerinde 'S' yazan bir gözden bir kart çekti.

"Tamam." dedi. "Yıldız işareti var. Hizmete hazır demektir. Elli beş yaşında, iki kere evlenmiş, Presbiteryen, sarışınlardan, Tolstoy'dan, pokerden ve su kaplumbağası haşlamasından hoşlanır. Evet, dostunuz Bay Brummer'i Brezilya Elçisi yaptırtabiliriz."

"Adı Humble'dır." dedim. "İstediği de polis müdürlüğü."

"Doğru. Kafamda o kadar çok şey var ki, bazen şaşırıyorum. Bütün bildiklerinizi anlatın ve dört gün sonra tekrar gelin. O zamana kadar işi ayarlayacağımı sanıyorum."

Andy ile otele dönüp beklemeye başladık. Andy bir türlü yerinde duramıyor, bıyığının sol tarafını çiğneyerek odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolanıp duruyordu.

"Yüksek zekâlı ve kusursuz güzelliğe sahip bir kadın pek seyrek bulunur, Jeff." dedi.

"Zümrüdüanka adı verilen kuşun yumurtalarından yapılmış omlet kadar seyrek." diye onayladım kendisini.

"Böyle bir kadın erkeğini şöhret ve servetin doruklarına çıkarır."

"Bir kadının erkeğine iş sağlama konusunda önüne günde üç öğün yemek çıkarmaktan ve rakip adayın karısının zamanında yankesicilik yaptığı dedikodusunu yaymaktan başka bir yardımı olabileceğini sanmam." dedim. "Onların akılları iş ve politika konularına pek ermez. Bir kadın bazen kocasının işlerini yoluna sokmaya çalışır. Çalışır, ama sonucu ne olur, biliyor musun? Sözgelimi karıkoca Afganistan'da bir konsolos kâtipliği ya da Delaware Kanalı'nda bir havuz bekçiliği bulmuşlar, geçinip gidiyorlar. Bir gün adam bakar ki, karısı pılıyı pırtıyı toplamış, kuşun kafesine üç aylık yem koymuş, bir hazırlıktır gidiyor. 'Hayrola, Sioux Çavlanı'na mı gidiyoruz?' diye umutla sorar. Kadın, 'Hayır, Arthur, Washington'a...' der. 'Burada çürüyeceğiz sana kalırsa. Sana St. Bridget Sarayı'nda bir Baş Dalkavukluk ya da Porto Riko Adası'nda bir kapıcıbaşılık bulmak gerek. İşte bunu ayarlamaya gidiyorum.' İşte bu kadın şimdi kabine üyesi olan bir adamın kendisine on beş yaşındayken yazdığı gençlik mektuplarından, Kral Leopold'dan Smithsonian Enstitüsü'ne yazılmış takdim mektubundan ve sarı benekli pembe ipekli tuvaletinden oluşan silahlarını toplayıp Washington'a savaş ilan eder."

"Sonra ne mi yapar?" diye devam ettim. "Mektupları elbisesinin renginde bir gazetede yayınlattırır, bir iki çayda konuşma yapar ve başkanı görmeye gider. Orada da kadını sırtladılar mı sokağın ortasına bırakıverirler. Bu iş de böylece sona erer. Bir daha adını duyduğunda Arthur'a bir çaycının yanında iş bulması için Çin bakanına mektup yazıyordur."

Andy, "Yani Bayan Avery'nin Bill'e polis müdürlüğünü kopartacağına inanmadığını mı söylemek istiyorsun?" diye sordu.

"Kuşkucu görünmek istemiyorum, ama seninle benim yapacağımızdan daha iyi bir iş çıkartacağını hiç sanmıyorum." dedim.

Dört gün sonra kadının odasındaydık. Ülkedeki bütün erkeklerin atanma işlerini onun eline seve seve bırakacakları kadar güzel görünüyordu. Ancak görünüşe aldanmayanlardan olduğumdan üzeri Birleşik Devletler mühürlü bir belge çıkarınca gerçekten şaşırmıştım. Belgenin üzerinde de iri harflerle 'William Henry Humble' yazıyordu.

Bayan Avery gülümseyerek, "Ertesi gün hazırdı, çocuklar." dedi. "İş çok kolay oldu doğrusu. Sizinle biraz çene çalmak isterdim, ama çok işim var, beni bağışlamanızı rica edeceğim. Daha bir konsoloslukla iki elçiliğim var. Onların peşinden koşmalıyım. Uyumaya vakit bulamıyorum. Bay Humble'a saygılarımı bildirmeyi unutmazsınız artık."

Verdiğim beş yüz doları saymadan çekmecesine attı, ben de Bill'in atanma emrini cebime yerleştirdim, vedalaştık.

Hemen o gün dönüş hazırlığına başladık. Ben Bill'e, 'İş tamam, kadehleri doldur,' diye bir de telgraf çektim. Yaptığımız işle gurur duyuyorduk doğrusu.

Andy yol boyunca kadınlar hakkındaki fikirlerim için benimle alay etti durdu.

"Ne dersen haklısın." dedim. "Gerçekten de bu kadının beni şaşkın kaza çevirdiğini itiraf ederim. Bir

kadının bir işi yüzüne gözüne bulaştırmadan tamamladığına ilk kez tanık oluyorum."

Arkansas'ya yaklaştığımızda Bill'in şu atanma emrini bir kere inceleyeyim diye cebimden çıkartıp okudum. Sonra sessizce Andy'ye uzattım. Andy emri okudu okudu, ama benim sessizliğime hiçbir katkıda bulunmadı.

Atanma emri gerçekten Bill'in adına çıkarılmıştı. Sahte falan değildi. Her şeyi tamamdı. Ama Bill Florida'daki Dade City'ye posta müdürü olarak atanmıştı.

Andy ile trenden Little Rock'ta inip belgeyi Bill'e postaladık. Sonra da Kuzey'e, Superior Gölü'ne doğru yolumuza devam ettik.

Bill Humble'ı ondan sona bir daha hiç görmedim.

Evlenme Ayı Mayıs

Yalvarırım size, mayıs ayını övmeye kalkışan şairin gözünü patlatın, olmaz mı? Mayıs, delilik ve kötülük ruhlarının egemen olduğu aydır. Tüm ormanlar, kırlar ve kentler hep insana oyun oynamak için bekleşen cinlerle dolup taşar.

Mayısta doğa bize o azarlayan parmağını sallayıp Tanrı olmadığımızı, kendi geniş ailesine bağlı aşırı derecede gururlu kimseler olduğumuzu hatırlatır. Bizlere midye ile eşeğin kardeşi, şempanzenin torunu, kuğu kuşları, kazlar ve parklardaki hizmetçilerle polislerin yeğenleri olduğumuzu unutturmaz.

Mayıs ayında Aşk Tanrısı oklarını gözü kapalı fırlatır. Milyonerler sekreterleriyle, akıllı profesörler beyaz önlüklü, ağzı çikletli satıcı kızlarla evlenirler. Öğretmen hanımlar irice yaramaz çocukları paydos saatinden çok sonraya kadar evlerine göndermezler, merdivenli gençler kendilerini sarmaşıklı pencereler-

de bekleyen Jülyetler'in bahçelerine sinsice sokulurlar, genç çiftler gezmeye çıkıp evli olarak dönerler. Yaşlılar bacaklarına yeni tozluklar geçirip kız öğretmen okullarının önünde gezinirler, hatta evli erkeklerin bile duyguları galeyana gelir, eşlerinin sırtlarını sıvazlayarak, "Ne haber karı?" derler.

Yaşlı Bay Coulson biraz inledi, sonra kötürüm koltuğunda dik oturdu. Bir ayağında kendisine pek fazla ıstırap veren damla hastalığı, Gramercy Park yakınlarında bir evi, yarım milyon doları ve bir de kızı vardı. Ha, Bayan Widdup adındaki kahya kadını da unutmayalım bu arada!

Mayıs gelince Bay Coulson kumrulara ağabeylik yapmaya başladı. Önünde oturduğu pencerenin kenarında menekşe, sümbül, fulya ve sardunya saksıları vardı. Rüzgâr bunların kokularını içeri taşıyınca çiçek kokuları ile damla ilacının kokusu arasında çetin bir mücadele başladı. Sonunda elbette ilaç kokusu kolaylıkla kazandı. Ancak çiçekler de yaşlı Coulson'un burnuna esaslı bir yumruk oturtmuşlardı.

Amansız ve yalancı mayıs ayının öldürücü görevi tamamlanmıştı.

Bay Coulson'un koku alma duyusuna bir de karşıdan, park tarafından kentin kendisine özgü, telif hakkı satın alınmış kokuları geliyordu: Sıcak asfalt, lağım, benzin, portakal kabuğu, mısır tütünü ve gazetelerin henüz kurumamış mürekkebinin kokusu... İçeri giren hava tatlı ve yumuşaktı. Dışarıda serçeler

mutlu mutlu uçuyorlardı. Asla mayısa güveneyim demeyin ha!

Bay Coulson beyaz bıyıklarının uçlarını burdu, ayağına bir küfür salladı, yanındaki masanın üstündeki zile bastı.

Açılan kapıdan içeri Bayan Widdup girdi. Güzeldi, sarışındı, kurnazdı ve kırk yaşındaydı. Elektrikli masajı andıran bir gülümsemeyle, "Higgins postaneye kadar gitti efendim." dedi. "Bir şey mi arzu etmiştiniz?"

Yaşlı Bay Coulson, "İlaç vakti geldi." dedi. "İşte şişe orada. Üç damla koyun. Bu Higgins'in de Tanrı cezasını versin. Bakımsızlıktan şu koltukta geberip gideceğim, kimse farkında olmayacak."

Bayan Widdup derin derin içini çekti.

"Öyle demeyin, efendim. Belki de sizinle ilgilenenler düşündüğünüzden daha çoktur. On üç damla mı demiştiniz?"

"Üç."

Bay Coulson ilacını içtikten sonra Bayan Widdup'ın elini tuttu. Kadının yüzü pembeleşmişti. Evet, mümkün değil sanmayın sakın. Soluğunuzu tutup karnınızı içeri çektiniz mi o da olur.

Bay Coulson, "Bahar geldi, Bayan Widdup." dedi.

"Ne kadar da doğru söylediniz, efendim." dedi Bayan Widdup. "Artık havalar da ısındı. Park çiçeklerle baştan başa sarı, pembe, mavi renklere bürünmüş.

Bacaklarımdan gövdeme doğru yükselen bir büyüme sancısı çekiyorum sanki."

Bay Coulson bıyıklarını burdu.

"Bahar gelince erkeğin düşünceleri aşka yönelir." diye bir dize okudu.

"Ne doğru!" diye haykırdı Bayan Widdup. "Sanki havada böyle bir şey varmış gibi."

Coulson damlalı ayağına bakıp yüzünü buruşturdu.

"Bayan Widdup, bu ev siz olmadan çok yalnız kalacak. Ben yaşlı bir adamım, ama rahatça yaşayacak kadar bir param var. Eğer yarım milyon dolarlık devlet tahvili ve gençliğin ilk ateşiyle olmasa da gerçek bir sevgi ile çarpan bir yüreğin..."

Yandaki odanın kapısının dibinde devrilen bir iskemlenin gürültüsü mayısın bu dünyasından habersiz ve saygın kurbanının sözünü ağzına tıkadı.

İçeri uzun boylu, kalkık burunlu, soğuk tavırlı, iyi yetişmiş ve otuz beş yaşlarında olan Bayan Van Meeker Constantia Coulson girdi. Elindeki uzun saplı gözlüğü gözlerine kaldırınca Bayan Widdup acele doğrulup Coulson'un damlalı ayağının sargılarını düzeltmeye başladı.

Bayan Van Meeker Constantia, "Yanında Higgins var sanmıştım." dedi.

Babası, "Higgins sokağa çıkmış." diye açıkladı. "Zile Bayan Widdup geldi. Şimdi daha iyi oldu, Bayan Widdup, teşekkür ederim. Hayır hayır, başka bir şey istemez."

Kahya kadın Bayan Coulson'un sorgu dolu buz gibi bakışları altında yüzü pembeleşerek odadan çıktı.

Olup bitenin farkında olan Coulson, "Ne kadar güzel bir bahar havası, değil mi kızım?" diye sordu.

Bayan Constantia düşünceliydi.

"Zaten bütün sorun da bu sanırım." dedi. "Bayan Widdup izne ne zaman çıkıyor, baba."

"Bugünün haftasına demişti galiba."

Bayan Constantia bir an pencereden dışarı, ikindi güneşi ile ışıl ışıl yanan parka baktı. Sonra sinsi mayısın en güçlü silahları olan çiçekleri bir doğa bilgini gözü ile süzdü. Güneşin sıcacık ışınları onun soğuk göğsüne çarpınca kesilip geri dönüyorlardı. Çiçeklerden yükselen o koku onun uyuyan kalbinin keşfedilmemiş derinliklerinde hiçbir yumuşak duygu uyandırmıyordu. Serçelerin ötüşü midesini bulandırıyordu. Constantia Coulson mayısla alay ediyordu.

Bayan Coulson her ne kadar bu mevsimin düşmanıysa da, onun güçlerini küçümsemeyecek kadar akıllıydı da. Yaşlı erkeklerle kalın belli kadınların bu muzip ayın ardından eğitilmiş pireler gibi gideceklerini bilirdi. Mankafa yaşlı beylerin kahya kadınlarla evlendiklerini daha önce de duymuşluğu vardı. Bu aşk denilen duygu ne kadar da aşağılatıcı bir şeydi!

Ertesi sabah sekizde buzcu geldiğinde aşçı Bayan Coulson'un kendisini bodrumda beklediğini bildirdi.

Buzcu kendi kendine duyduğu hayranlıkla, "Meğerse ben neymişim." diye mırıldandı.

Bunun kanıtı olarak gömleğinin sıvanmış kollarını

aşağı indirdi, buz kıskacını bırakıp içeri girdi. Bayan Coulson ile konuşurken şapkasını çıkarmayı unutmamıştı.

Bayan Coulson:

"Bu bodrumun arka tarafta bir kapısı daha var." dedi. "İki saat içinde beş yüz kilo buz getirmeni istiyorum. İstersen yanına birkaç yardımcı da alabilirsin. Bunları nereye koyacağını ben sana gösteririm. Bundan sonra tam dört gün boyunca her gün beşer yüz kilo buz getireceksin. Faturasını bana göndersinler. Zahmetine karşılık şunu alıver."

Bayan Coulson bir on dolarlık uzattı. Buzcu şapkasını iki eliyle arkasında tutarak eğildi.

"İzin verirseniz almayayım, hanımefendi. Size hizmette bulunmak benim için bir zevk olacaktır."

Yaşasın mayıs!

Öğleye doğru Bay Coulson masanın üstündeki iki bardağı kaptığı gibi yere fırlattı, zilin telini koparttı ve olanca sesiyle Higgins'i çağırmaya başladı.

Alay edercesine acı bir sesle, "Bir balta getir ya da birini gönder de biraz arsenik alsın." dedi. "O da olmazsa bir polis çağır da gelip beni öldürsün. Donarak ölmekten iyidir hiç olmazsa."

"Yaa, hava biraz serinledi galiba, efendim." dedi Higgins. "Dikkat etmemiştim. Hemen pencereyi kapatayım."

"Kapat. Bir de bunun adına bahar diyorlar, ha? Eğer böyle devam ederse yine Palm Beach'e döneceğim. Bu ev morgdan da beter."

Daha sonraları Bayan Coulson görevini bilen bir tavırla gelip babasının ayağının nasıl olduğunu sordu.

Yaşlı adam, "Constantia, dışarıda hava nasıl?" dedi.

"Açık, ama biraz sert."

"Bana kışın ortasındaymışız gibi geliyor."

"Benzetme pek yerinde değilse de, 'baharın kucağında oturan kış' diyebiliriz."

Bayan Coulson az sonra alışveriş yapmak üzere Broadway'e doğru ilerliyordu.

O çıkar çıkmaz Bayan Widdup kötürüm adamın odasına daldı.

Her tarafında beliren gamzeleriyle, "Zili siz mi çaldınız, efendim?" dedi. "Higgins'i eczaneye göndermiştim de."

"Ben zil falan çalmadım."

"Dün bir şey söyleyecekken sözünüzü kesmiştim, efendim." diye devam etti kadın.

Yaşlı adam, "Bu ev neden bu kadar soğuk?" diye çıkıştı kadına.

"Soğuk mu?"

Kahya kadın şaşırmıştı.

"Sahi, şimdi siz söyleyince fark ettim. Gerçekten ne kadar soğuk burası. Oysa dışarısı bir haziran günü kadar sıcak. Bu havada insanın yüreği göğsünden fırlayacak gibi çarpıyor. Evin bir yanını sarmaşıklar kaplamış, sokaklarda laternalar çalıyor, çocuklar oynaşıyor... İnsanın yüreğinde hissettiklerini söylemesinin tam zamanı, efendim. Dün diyordunuz ki..."

"Kadın, sen budalanın tekisin!" diye gürledi Bay Coulson. "Ben sana bu eve bakman için para veriyorum. Oysa ben odamda soğuktan donarken sen bana sarmaşıktan, laternadan söz edip zırvalıyorsun. Aşağı git de bütün kapıları pencereleri kapatmalarını söyle. Kış ortasında senin gibi şişko ve budala bir kadın bahardan, çiçeklerden söz etsin, ha! Higgins gelince bana sıcak bir içki getirsin. Haydi, sen de git artık!"

Ama mayısın parlak yüzünü kim utanca düşürebilir ki? Akıllı erkeklerin rahatını kaçıran acımasız bir ay olmasına rağmen, ne kurnaz bir bakirenin şeytanlığı ne de tonlarca buz kalıbı onun başını eğdiremez.

Evet, hikâyemiz daha bitmedi.

Ertesi sabah Higgins yaşlı adamı pencerenin yanındaki koltuğa oturturken odanın soğuk havası kaybolmuş, içeri mis gibi kokular dolmuştu.

Bayan Widdup yanına gelince Bay Coulson kemikli parmaklarıyla onun tombul elini tuttu.

"Bayan Widdup!" dedi. "Bu ev siz olmadan hiçbir şeye benzemiyor. Yarım milyon dolarım var. Bir de, gençliğin ilk ateşiyle olmamakla birlikte gerçek sevgiyle çarpan kalbim..."

Bayan Widdup adamın koltuğuna yaslanarak, "Dün odanın neden soğuk olduğunu buldum." dedi. "Aşağıda bodrumda nereden gelmişse tonlarca buz vardı. Hatta kalorifer kazanını bile buzla doldurmuşlar. Sizin odanıza gelen boruları kapattım. Zavallı Bay Coulson. İşte mayıs yine geldi, hiç merak etmeyin."

Coulson, "İlkbaharın canlandırdığı ve gerçek bir

aşkla seven bir kalp." dedi. "Ama... Ama kızım ne der acaba, Bayan Widdup?"

Bayan Widdup güldü.

"Orasını hiç merak etmeyin, efendim. Bayan Coulson dün gece buzcuyla kaçtı."

Mack; Kurtarılmış Adam!

Yaşlı Mack Lonsbury ile Saklambaç Altın Madeni işinden adam başına kırkar bin dolar kaldırmıştık. Yaşlı dememe bakmayın, aslında Mack yaşlı falan değildir; olsa olsa kırk bir yaşında falandır, ama her nedense bana hep yaşlıymış gibi gelir.

Bir gün bana, "Andy, ben artık orada burada sürtmekten bıktım." dedi. "Üç yıldır seninle durup dinlenmeden çalışıyoruz. Kendi yöntemlerimizle kazandığımız bu paranın bir kısmını tembelliğe harcamaya ne dersin?"

Tam bana göre bir teklifti bu. "Kabul!" dedim. "Mihracelik nasıl oluyormuş, bir süre deneyelim bakalım. Ama ne iş yapacağız? Niyagara çavlanını mı satın alacağız, yoksa paranın tümünü kumarda mı yiyeceğiz?"

Mack düşüncesini açıkladı.

"Yıllardır bir hayalim vardır: Bol param olunca bir

yerde iki odalı bir ev ile bir de Çinli aşçı tutayım, sonra da ayaklarımı uzatıp Buckle'ın *Uygarlık Tarihi*'ni okuyayım."

"Gayetle de gösterişsiz ve hoş görülebilir bir yaşam biçimi." diye fikrimi söyledim. "Paranı bundan iyi bir yere yatıramazdın. Bana da bir guguklu saat ile Sep Winner'in *Banco Çalmayı Öğreniyorum* kitabını alırsan beni de yanında bil."

Bir hafta sonra Denver'den otuz mil kadar ileride Pina kasabasında tam bize göre iki odalı bir ev tuttuk. Çinli aşçı, guguklu saat, Buckle ve banco kitabı da yanımızdaydı. Bunlar içine girer girmez ev birden bir yuvaya dönüşüverdi.

Biri kalkıp da paranın mutluluk getirmediğini söyleyecek olursa sakın inanmayın. Mack'ı mavi çoraplı ayağını pencereden dışarı uzatmış, gözlüğü burnunun üstünde, o Buckle'ın kitabını okurken görseydiniz Rockefeller'i bile kıskandıracak bir mutluluk sahnesine tanık olurdunuz. Ben de bancoda 'Old Zip Con' şarkısını çıkarmaya başlamıştım. Guguklu saat de tam zamanında kendi düşüncelerini açıklıyor, Ah Sing de o şahane jambon ve yumurtalarının kokusuyla havanın içine ediyordu. Hava Buckle'ın saçmaları ile ders kitabındaki notaları göremeyecek kadar kararınca Mack'la karşılıklı oturup pipolarımızı yakar ve bilim, inci avcılığı, siyatik, mısır, balıkçılık, muson rüzgârları, dericilik, kartallar ve daha önce konuşmaya fırsat bulamadığımız bin türlü konu üzerinde konuşur dururduk.

Bir gece Mack bana kadın kısmının huyları ve politikaları hakkında bir bilgim olup olmadığını sordu.

"Elbette." dedim. "A'larından Z'lerine kadar her şeylerini bilirim onların. Çakır gözlü bir katır Rocky Dağları'nı nasıl ta uzaktan fark ederse ben de kadınların numaralarını öyle uzaktan okurum. Onların her şeylerini, bütün girdi çıktılarını, bütün oyunlarını ezbere bilirim."

Mack içini çekti.

"Benim kadınlarla uğraşacak hiç fırsatım olmamıştır. Belki de onlara yaklaşmak istemişimdir, ama buna bir türlü vakit ayıramamışımdır. On dört yaşımdan beri hayatımı kazanmak için çalışıp duruyorum. Bu yüzden kadınlara karşı duygularımı geliştiremedim. Ara sıra keşke biraz da o yönde uğraşsaydım diye hayıflanıp duruyorum şimdi."

"Doğrusu kadın kısmıyla uğraşmak güç iştir." diye deneyimlerimi konuşturdum. "Kadınlar hemen hemen her konuda birbirlerinden çok ayrı düşüncelere sahiptirler.

Bana kalırsa insan henüz gençken karşı cins hakkında hayallerini sağlama bağlamalı." dedi Mack. "Ben fırsatı kaçırdım, artık bunları öğrenemeyecek kadar da yaşlandım."

"Hiç belli olmaz." dedim. "Belki de bir sürü tatmin olmamış insandan kurtulup cebinin dolu olmasını yeğliyorsundur. Ama ben yine de kadınlar konusunda öğrendiklerimden hiç pişman değilim. Kadınların çevirdikleri dalavereleri anlayan bir erkeğin bu dünyada sırtı yere gelmez."

Pina'yı çok beğendiğimizden orada kalmaya karar verdik. Kimi insan parasını gürültülü ve hareketli bir

yaşantının içinde harcamayı sever. Oysa biz gürültü patırtıdan bıkmıştık artık. Kasaba halkı bize karşı iyi davranıyordu. Ah Sing nelerden hoşlandığımızı öğrenmişti. Mack'la Buckle iki mezar hırsızı kadar içli dışlı olmuşlar, ben de bancoda 'Ey Buffalo Kızları, Neden Bu Gece Dışarı Çıkmıyorsunuz'a benzer bir şeyler çalabiliyordum.

Bir gün New Mexico'da ortaklarından biri olduğum bir madeni işleten Speight adında bir adamdan bir telgraf aldım. Oraya gitmek zorunda kaldım ve tam iki ay dönemedim. Pina ve kasabadaki yaşamımız burnumda tütüyordu.

Eve gelir gelmez şaşkınlıktan az daha küçük dilimi yutacaktım. Mack kapıda duruyordu. Melekler ağlamasını bilirlerse acaba o anda niçin gülüyorlardı diye düşündüğümü hatırlıyorum:

Bizim Mack tepeden tırnağa kadar değişmişti! Sırtında bir ceket, ayağında pırıl pırıl ayakkabılar, beyaz ipekli bir gömlek, başında bir silindir şapka, ceketinin önünde bir ıspanak demeti kadar kocaman bir sardunya buketi vardı. Üstelik yılışık bir dükkân sahibi ya da karın ağrısına tutulmuş bir çocuk gibi sırıtıyordu da.

Beni görünce, "Merhaba Andy!" dedi. "Döndüğüne ne kadar sevindiğimi bilemezsin. Sen yokken neler oldu, bir bilsen!"

"Biliyorum." dedim. "Hem de bütün kutsallığı çiğneyen bir şey bu. Tanrı seni bu şekilde yaratmamıştı, Mack Lonsbury. O'nun eserini neden böyle maskaralıklarla lekelediğini hiç anlamadım doğrusu."

"Neden öyle konuşuyorsun, Andy? Sen gittikten sonra beni buranın sulh yargıcı seçtiler."

Mack'e dikkatle baktım. Huzursuz bir hali vardı. Sulh yargıçları hep öyledirler zaten.

Tam o sırada yanımızdan bir kadın geçti. Mack'in kızarıp bozararak şapkasını çıkaran kadını selamladığını gördüm. Kadın da başını eğerek gülümsedi, geçip gitti.

"Eğer liseli aşkına tutulmuşsan hiç kurtulma umudun yok." dedim. "Hem de bu yaşta, ha! Başına böyle bir şeyin geleceğini hiç ummazdım doğrusu. Üstelik gerçek deri ayakkabılar, ha! Hepsi de şu kısacık iki ay içinde oldu demek."

Mack titrek bir sesle, "Yanımızdan geçen şu hanımı bu gece nikahlıyorum." dedi.

"Postanede bir şey unutmuşum." diyerek acele uzaklaştım oradan.

Yüz metre kadar ileride o genç hanıma yetişmiştim. Şapkamı çıkartarak adımı söyledim. On dokuz yaşında falan vardı, ama daha genç gösteriyordu. Önce kızardı, sonra sanki 'İki Öksüz' piyesinin kış sahnesiymişim gibi soğuk bir tavırla yüzüme baktı.

"Bu gece evleniyormuşsunuz galiba?" dedim.

"Öyle." dedi. "Bir itirazınız mı var?"

"Dinle kardeşim." diye söze başlayacak oldum.

Karnı ağrımışçasına yüzünü buruşturarak, "Adım Bayan Rebosa Redd'dir." dedi.

"Biliyorum." dedim. "Bak, Rebosa, ben senin baban olacak yaştayım. O dıştan kusursuz görünen, ye-

ni deri ayakkabılı, obur bir hindi gibi ortalıkta dolaşan yaşlı herif de benim en iyi arkadaşımdır. Niçin kalkıp da onu bu evlenme yatırımına soktun, anlat bakalım."

"Ne yapalım, ortalıkta bir o vardı." dedi.

Tenine ve hatlarına tiksindirici bir hayranlıkla bakarak, "Kızım, sende bu güzellik varken istediğin erkeği kolayca avucunun içine alırsın." dedim. "Bak, Rebosa, yaşlı Mack senin aradığın erkek değildir. Sen doğduğunda o yirmi iki yaşındaydı. Bu açmaya geç kalmış gonca faslı da uzun sürmeyecektir. O fırsatını gençliğinde kaçırdı. Şimdi de Aşk Tanrısı'ndan nakit para yerine aldığı bononun faizini doğadan istiyor. Rebosa, evlenme konusundaki bu kararın kesin mi?"

Rebosa şapkasındaki çiçekleri sallayarak, "Elbette." dedi. "Hem başka birinin de kararı aynı derecede kesindir."

"Bu iş saat kaçta olacak?"

"Altıda."

Ne yapılması gerektiği kararını anında vermiştim. Ne pahasına olursa olsun Mack'i bu işten kurtaracaktım. Henüz kaleminin sapını kemiren, sırtındaki düğmeleri başkasına iliklettiren küçük bir kız için o iyi yürekli, akıllı, feleğin çemberinden geçmiş adamın bu duruma düşmesine razı olamazdım.

Kadın mantığı konusundaki bütün bilgilerimden yararlanarak, "Rebosa." dedim. "Pina'da senin ilgine hak kazanmış bir genç yok mu?"

Rebosa yine çiçeklerini salladı.

"Var elbette. Siz beni ne sanıyorsunuz? Aman Tanrım!"

"O seni seviyor mu? Bu konuda ne düşünüyor?"

"Seviyor da söz mü yani? Deliler gibi hem de. Kapının önünde oturup durmasın diye annem hep merdivenleri ıslatıyor. Ama eminim bu akşamdan sonra bunların hepsi yoluna girecek artık."

"Rebosa, aşk adı verilen bu hayranlığı Mack moruğuna da duymuyorsun ya?" dedim.

Kız başını salladı.

"Ne münasebet! Mack lav yatağı kadar kupkuru bir insandır. Böyle bir şeyi düşünmenize şaştım doğrusu."

"Sevdiğin bu genç kimdir?" diye sordum.

"Eddie Bayles. Bakkal Crosby'nin yanında çalışıyor. Eline ayda ancak otuz beş dolar geçiyor. Bir zamanlar Ella Noakes onun için çıldırıyordu."

"Mack moruğu nikahın bu akşam altıda kıyılacağını söyledi."

"Evet." dedi Rebosa. "Bizim evde."

Ben hemen önerimi açıkladım.

"Bak Rebosa, kulaklarını iyice aç da dinle şimdi. Eğer Eddie Bayles'ın kendine dükkân açacak bin doları olsaydı bu akşam beşte onunla evlenmeye razı olur muydun?"

Kız yüzüme baktı. Bütün kadınlar gibi içten pazarlıklı olduğunu hissediyordum.

"Bin dolar mı? Evet, evlenirim."

"Yürü." dedim. "Gidip Eddie'yi görelim şimdi."

Crosby'nin dükkânına gidip Eddie'yi dışarı çağırdık. Efendiden, çilli yüzlü bir çocuktu. Önerimi duyunca titremeye başladı.

"Saat beşte bin dolar mı?" diye mırıldanıyordu. "Ne olur, beni uyandırmayın da bu rüyayı görmeye devam edeyim. Hindistan'da baharat işinden emekli ayrılan zengin amca siz misiniz yoksa? Crosby'den dükkânı alır kendim işletirim yahu."

İçeri girdik, Crosby'yi bir kenara çekip işi anlattık. Bin dolarlık bir çek yazıp adama uzattım. Eğer Eddie ile Rebosa saat beşte evlenirlerse parayı ona verecekti.

Onlara mutluluklar dileyerek biraz dolaşmak için ormana girdim. Bir kütüğün üzerine çöküp yaşam, yaşlılık, kadınlar ve yaşamın bütün karışık işleri üstünde biraz kafa yordum. Sevgili dostum Mack'i bir felaketten kurtardığım için kendimi kutlayıp duruyordum. Hastalığı geçip de yeni ayakkabılarını arkada bırakınca bana minnet duyacağını biliyordum. Mack'i böyle hastalıklardan korumak bin dolardan çok fazlasına değer diye düşündüm. Her şeyden çok da kadınları bu kadar tanımış olmaktan, onların evrim ve kendini beğenmişlik yöntemlerine kanmadığımdan büyük bir mutluluk duyuyordum.

Eve döndüğümde saat beş buçuk olmalıydı. İçeri girdiğimde Mack'i üzerinde eski giysileri olduğu halde mavi çoraplarını pencereden dışarı uzatmış, *Uygarlık Tarihi*'ni okurken buldum.

Masum bir tavır takınmaya çalışarak, "Saat altıdaki nikahına pek hazır görünmüyorsun." dedim.

Mack tütün kesesine el attı. "Ha, o iş mi? Nikah saat beşe alınmış. Haber yolladılar. Hepsi bitti artık. Bunca saattir sen nerelerdeydin, Andy?"

"Demek nikahın kıyıldığını biliyorsun." dedim.

"Biliyorsun da ne demek? Nikahı kıyan benim ayol. Papaz doğuya ailesini ziyarete gitti. Sulh yargıcı olduğum için ondan başka ancak ben nikah kıyabilirim. Eddie ile Rebosa'ya nikahlarını kıyacağıma bir ay önceden söz vermiştim. Çalışkan bir genç, görürsün bir gün gelecek dükkân sahibi olacak."

"Olacak." dedim.

Mack piposundan derin bir nefes çekti. "Törende bir sürü kadın vardı, ama hiçbiri beni etkilemedi doğrusu. Keşke kadınlar hakkında senin kadar bilgili olsaydım."

Bancomu alırken, "O iki ay önceydi." dedim.

Gösteriş Uğruna

Bay Towers Chandler pansiyonunun odasında akşam giyeceği elbiseyi ütülüyordu. İki ütüden bir tanesi küçük gaz ocağı üzerinde ısınıyor, öteki de daha sonra Bay Chandler'in parlak deri ayakkabılarından ceketinin altına kadar uzanacak olan kıvrımı meydana getirmek üzere ileri geri sürülüyordu. Kahramanımızın kılık kıyafeti hakkında bu bilgi bize yeterlidir sanırım. Yoksullukları kendilerini uygun birer çare bulmak zorunda bırakılanlar bundan sonrasını kolaylıkla göz önüne getirebilirler. Onu az sonra bir odasında oturduğu bu evin kapısından tertemiz ve iyi giyimli, kendinden emin ve yakışıklı olarak çıkarken göreceğiz. Gecenin vaat ettiği eğlenceleri aramaya giden, hafifçe canı sıkılmış tipik bir New York'lu gece kulübü gediklisinden pek fark edilir bir yanı yoktu doğrusu.

Chandler, yanında çalıştığı mimardan haftada on

sekiz dolar alırdı. Kendisi mimarlığı gerçek sanat olarak kabul eden yirmi sekizinde bir gençti. New York'ta açıkça itiraf etmeye cesaret edemezse de, yüreğinin derinliklerinde Flatiron binasının üslup bakımından Milano'daki Büyük Katedral'den daha düşük olduğuna inanırdı.

Chandler haftalık kazancının bir dolarını mutlaka bir kenara ayırırdı. Her on hafta sonunda da böylece biriktirdiği yedek sermaye ile pinti Zaman Baba'nın indirimli satış tezgâhından efendice harcanacak bir gece alırdı. Milyonerler ve genel müdürler gibi giyinip kuşanır, yaşamın en parlak ve en gösterişli olduğu yerlere gider, buralarda zevk ve lüks içinde bir yemek yerdi. Bir insan on dolarla tembel bir zengin rolünü birkaç saatliğine kusursuzca oynayabilirdi. Bu para iyi bir yemek, saygın bir etiket taşıyan bir şişe, bir puro, taksi ücreti ve gerekli diğer öteberi için yeterliydi.

Yetmiş gece arasından seçilen bu bir tek gece Chandler'e yepyeni bir mutluluk nedeni olurdu. Kimi insana yaşamında yalnızca bir kere sosyeteye karışma fırsatı çıkar ve o insan saçları bembeyaz olana kadar anılarında o geceyi hep aynı lezzetle yaşatır. Oysa Chandler her on haftada bir o ilk gecenin sevinç ve heyecanını yeniden yaşardı. Palmiyeler altında gizlenmiş bir orkestranın nağmeleri eşliğinde bu hayatın tadını çıkaranlarla birlikte olmak, böyle bir cennetin gerçek sahiplerine bakmak ve onlar tarafından seyredilmek... Bir genç kızın ilk dansı ve kısa kollu, tüllü, dantelli tuvaleti bunların yanında nedir ki?

Chandler bu gece elbiseleri defilesi ile birlikte Broadway'den yukarı doğru yürüdü. Bu gece seyirci olduğu kadar mankendi de. Bundan sonraki altmış dokuz gece ayaküstü bir şeyler yiyecek ya da odasına taşıdığı sandviçe birasını katık yapacaktı. Büyük Kent'in gerçek bir evladı olduğu için buna razıydı. Onun için ışıklı bir gece pek çok karanlık geceye bedeldi.

Chandler gezintisini Kırkıncı Sokak'ın geniş ve ışıltılı caddeyi kestiği yere kadar sürdürdü. Gece henüz gençti ve hele insan yetmiş gecede bir kibarlık edecek olursa bunu mümkün olduğu kadar uzatmak ister. Elbisesi kendisini bütün dünyaya zevk ve avuntu saatlerinin gediklisi olarak ilan ettiği için parlak, kaçamak, meraklı ve hayran bakışları üzerinde topluyordu.

Bir köşe başında durup bu lüks gecelerinde her zaman yemek yediği o büyük adamların uğrağı olan büyük lokantaya 'gitsem mi gitmesem mi' diye düşünmeye başladı. Tam o anda köşeden bir kız çıktı, buzlu kaldırımda ayağı kaydı ve yere oturdu.

Chandler hemen koşup kızın kalkmasına yardım etti. Kız topallayarak duvara kadar yürüdü, genç adama teşekkür etti.

"Bileğim incindi galiba. Düşerken burkulduğunu hissettim."

Chandler, "Size çok acı veriyor mu?" diye sordu.

"Ağırlığımı o ayağım üstüne verirsem. Ama bir iki dakikaya kadar yürüyebilirim sanırım."

"Size bir yardımım olabilirse..." dedi genç adam. "Bir taksi çağırayım ya da..."

Kız yumuşak, ama içten gelen bir sesle, "Teşekkür ederim, ama sizi daha fazla rahatsız etmek istemem. Hep benim dikkatsizliğimden. Ökçelerime bile kabahat bulamam, onlar da düz çünkü."

Chandler kızın yüzüne bakınca ona giderek artan bir ilgi duymakta olduğunu fark etti. Sevimli bir yüzü, iyilik dolu neşeli gözleri vardı. Sırtındaki elbise çalışan kızların giydiği biçimde düz siyah, üniforma biçimindeydi. Parlak kumral saçları tek süsü kadife kurdeleden bir fiyonk olan ucuz siyah hasır bir şapkanın altında toplanmıştı. Tipik bir işçi kız modeliydi işte.

Genç mimarın aklına bir fikir geldi. Kıza birlikte yemeyi önerecekti. Arayıp da bulamadığı bir şeydi bu. Bir kızın varlığı da eklenince kısa ömürlü lüksü iki kat zevkli olacaktı. İyi bir aile kızına benzediği konuşmasından ve davranışlarından açıkça belli oluyordu. Çok basit giyinmiş olmasına rağmen onunla bir masada oturmaktan zevk duyacağını hissetti.

Kafasının içinde birbiri ardından hızla geçen bu düşüncelerden sonra kıza öneride bulunmaya karar verdi. Böyle bir şey görgü kurallarına aykırıydı, ama işçi kızlar çoğunlukla böyle şeylere aldırış etmezlerdi. Genellikle halden anlarlar ve kendi yargılarını gereksiz geleneklerden üstün tutarlardı. Dikkatlice harcandığı takdirde cebindeki on dolarla iki kişi güzel bir yemek yiyebilirdi. Bu yemek hiç kuşkusuz kızın sıkıcı yaşantısında görülmemiş bir olay olacaktı. Onun yaşamından memnun olduğunu gösteren sevinç belirtileri de kendi duyduğu zevki kat kat artıracaktı.

Gayet içten bir ciddilikle, "Korkarım ayağınızın sizin sandığınızdan daha çok dinlenmeye ihtiyacı var."

dedi. "Şimdi hem size bunu sağlayacak hem de beni çok sevindirecek bir çare söyleyeceğim. Köşenin ardından öyle koşarak çıktığınızda ben tek başıma yemeğe gidiyordum. Haydi benimle gelin siz de, güzel bir yemek yer, havadan sudan söz ederiz. O zamana kadar ayağınız da üzerine rahatça basabileceğiniz kadar iyileşmiş olur."

Kız, Chandler'in temiz ve sevimli yüzüne baktı. Gözleri ani bir ışıkla parladı, saf bir gülümsemeyle, "Ama birbirimizi tanımıyoruz. Bu doğru olmaz, değil mi?" dedi.

Genç adam gayet temiz yüreklilikle, "Bunda doğru olmayan ne var sanki?" dedi. "İzin verirseniz kendimi tanıştırayım. Adım Bay Towers Chandler'dir. Size elimden geldiğince iyi bir gece geçirtmeye çalışacağım. Yemekten sonra sizi evinizin kapısına kadar götürür veya istediğiniz takdirde size lokantanın kapısında veda ederim."

Kız, Chandler'in kusursuz giyimine baktı.

"İyi, ama bu eski elbise, bu şapka.." diye mırıldandı.

Chandler neşeli bir sesle, "Aldırmayın kuzum." dedi. "Bunların içinde birazdan göreceğimiz tuvaletli hanımların hepsinden daha alımlı olduğunuzdan eminim."

Kız bir adım attı, yüzünü buruşturdu.

"Davetinizi kabul ediyorum, Bay Chandler. Bana... Bayan Marian diyebilirsiniz."

Genç mimar sevinmişti, ama saygıyı elden bırak-

madı. "Şöyle buyurun öyleyse, Bayan Marian. Bir köşe ileride temiz bir lokanta var. Koluma şöylece dayanın ve ağır ağır yürümeye çalışın. İnsan tek başına yemek yerse emin olun canı çok sıkılıyor... İtiraf edeyim ki ayağınız kaydı diye sevinmedim diyemem."

İyi bir masaya yerleşip de çevrelerinde garsonlar dönmeye başlayınca Chandler o gecelerde duyduğu zevki tatmaya başladı.

Girdikleri lokanta Broadway'in daha aşağısında, her zaman gittiği lüks yer değilse de yine ona yakın sayılırdı. Masalar ekabir müşterilerle doluydu, bir yanda hafifçe çaldığı parçalarla konuşmayı bir zevke dönüştüren bir orkestra vardı. Yemekler ve servis tek kelimeyle mükemmeldi. Sıradan elbisesine ve şapkasına karşın genç kızda yüzünün ve vücudunun doğal güzelliğini artıran bir hava vardı. Chandler'in ciddi tavırlarına, parıltılı mavi gözlerine baktıkça kendi sevimli yüzünde de hayranlıktan pek de uzak sayılmayacak bir ifade sezilmekteydi.

İşte tam o anda Towers Chandler, Manhattan Deliliği'ne, Yapmacık Humması'na tutuldu, Övünme Mikropları dört bir yanını sardı. Broadway'deydi, çevresi lüks ve zenginlikle sarılıydı. Kendisini seyreden gözler vardı. Bu komedi sahnesinde bir gecelik bir moda züppesi, zevk sahibi tembel bir zengin rolü oynamak istedi. Zaten bu rolü oynamak için giyinmemiş miydi? Bütün koruyucu melekleri başına toplansalar onu bundan vazgeçirtemezlerdi.

Böylece Bayan Marian'la kulüpler, çaylar, golf ve av partileri, denizaşırı yolculuklar hakkında uzun

uzun konuştu, Larchmont'da bir yatın demirli beklediğinden dem vurdu. Bu konuşmasıyla kızı etkilediğini görünce epey yüklü bir servetten söz ederek halk arasında saygıyla anılan bir iki adı şöyle laf arasına sıkıştırdı. Gün Chandler'in günüydü ve bunu en ufak anına kadar gönlünce yaşamak istiyordu. Ancak yine de bencilliğinin kendisi ile dış dünya arasına gerdiği sisin asasından kızın saf altından ruhunun parıldadığını görür gibi olmuştu.

Kız, "Bu sözünü ettiğiniz yaşam o kadar anlamsız ve amaçsız görünüyor ki." dedi. "Şu koskoca dünyada sizin daha çok ilginizi çekecek bir işiniz yok mu?"

"Azizim Bayan Marian..." diye şaşırdı Chandler. "Her gün yemek saatinde giyinmeyi düşünün bir kere. Her öğleden sonra düzinelerle telefon konuşması yapmak, eşek arabasından daha hızlı gittiğiniz için her an sizi karakola götürmek isteyen polisleri atlatmaya uğraşmak... Biz işsiz güçsüzler aslında ülkenin en çok çalışan insanlarıyız."

Sonunda yemek sona erdi, garson cömertçe verilen bahşişi cebe indirdi, ilk karşılaştıkları köşeye doğru yürümeye başladılar. Bayan Marian artık iyileşmişe benziyor, topallaması fark edilmiyordu.

Gayet içtenlikle, "Bu çok güzel gece için teşekkür ederim." dedi. "Artık evime dönmeliyim. Bu geceden çok memnun kaldım, Bay Chandler."

Chandler kızın elini sıkarken kulübünde briç oynamaya gideceği hakkında bir şeyler mırıldandı. Hızlı adımlarla giden kızın ardından bir süre baktıktan sonra bir taksiye atlayıp evine döndü.

Chandler soğuk yatak odasında bir yandan gece elbiselerini altmış dokuz günlük dinlenme için katlarken bir yandan da, "Şahane bir kızdı." diye düşünüyordu. "Çalışıyor olsa da namusuna diyecek yok doğrusu... Keşke o yalanları atmayıp gerçeği söyleseydim... Ama ne yapayım ki giyimimin gerektirdiği rolü oynamak zorundaydım."

Manhattan aşiretinin çadırlarında doğup büyümüş adam böyle düşünüyordu.

Kız, Chandler'in yanından ayrıldıktan sonra o Karunlarla diğer küçük ilahların oturduğu bir caddede büyük ve gösterişli bir evin önünde durdu. İçeri girerek güzel bir hanımefendinin kaygıyla pencereden bakmakta olduğu odaya daldı.

Marian içeri girince ondan büyük olan diğer kız, "Deli!" diye haykırdı. "Bizi böyle korkutmaktan ne zaman vazgeçeceksin? O eski elbise ve Marie'nin şapkasını giyip sokağa çıktığından bu yana tam iki saat geçti. Annem o kadar korktu ki, Louis'i otomobille seni aramaya gönderdi. Çok düşüncesizsin doğrusu!"

Ablası bir düğmeye basınca içeri bir hizmetçi kız girdi.

"Marie, Bayan Marian'ın döndüğünü anneme haber ver."

"Beni öyle azarlama, abla. Ben yeni elbiseme pembe yerine mavi kurdele koymasını söylemek için

Bayan Theo'ya gittim. O eski elbise ile Marie'nin şapkası tam aradığım şeylerdi. Herkes beni işçi bir kız sanmıştır herhalde."

"Ama çok geç kaldın, biz yemek yedik bile."

"Biliyorum. Yolda koşarken düştüm, bileğim incindi. Yürüyemiyordum. Ben de oralarda bir lokantaya girip sancımın geçmesini bekledim, o yüzden de geç kaldım işte."

İki kız pencerenin önüne oturup ışıklara ve caddeden akıp geçen araba seline baktılar. Genç olanı başını ablasının kucağına dayadı.

Hayal aleminde olduğunu belirten bir sesle, "Bir gün ikimiz de evlenmek zorunda kalacağız." dedi. "O kadar çok paramız var ki, insanları düş kırıklığına uğratmamıza izin vermeyecekler. Abla, sana sevebileceğim erkeğin nasıl olduğunu anlatayım mı?"

Ablası gülümsedi. "Haydi oradan, kuş beyinli, sen de!"

"Esmer, mavi gözlü, yakışıklı, iyi yürekli, yoksul kızlara karşı saygılı, onlardan yararlanmaya kalkışmayan biri. İşte böyle bir insanı sevebilirdim. Onu yapacak bir işi, bir ideali olsaydı sevebilirdim. Yoksul olmasının hiç önemi yoktu, ben idealini gerçekleştirmesinde ona yardımcı olurdum. Ama ablacığım bizim her an karşımızda olan, sosyete ile kulüpleri arasında tembel bir yaşam süren tipleri sevemem ki. Hatta gözleri mavi olsa ve sokakta karşılarına çıkan yoksul kızlara sevecen davransalar bile!"

Define

Çeşit çeşit budalalar vardır dünyada. Yok, yok, rica ederim, lütfen herkes teker teker adlarıyla çağırılana kadar yerine otursun.

Ben biri dışında her türlü budalalığı denemişimdir. Mirasımın üstünden girip altından çıkmış, evlenmiş, tenis ve poker oynamış, kısacası paramı çabuk yemenin bin türlü yolunu bulmuşumdur. Oynamadığım bir tek maskara rolü kalmıştı: Define Avcılığı. Bu gayet hoş ve tatlı hevese pek az insan kapılır. Ancak Kral Midas'ın ayak izleri peşinde koşmaya hevesli insanların hiçbiri bu işte benimki kadar zevkli bir gelecek elde edememişlerdir.

Bütün kalemi kırıklar gibi konudan bir kere uzaklaştıktan sonra artık sizlere benim bir aşk budalası olduğumu söyleyebilirim. May Martha Magnum'u bir kere görmüş ve ondan sonra artık sonsuza dek kölesi olmuştum. Söz konusu hanım on sekiz yaşında,

yepyeni bir piyanonun bembeyaz fildişi tuşları renginde tene sahip bir kızdı. Kendisinde küçük ve can sıkıcı bir Teksas kasabasında yaşamaya mahkum saf bir meleğin dokunaklı büyüsü ve kusursuz ciddiyeti vardı. Belçika ya da keyfine düşkün diğer herhangi bir krallığın tacından dağ çileği toplar gibi elmas ve zümrüt toplayabilecek kadar yürekli ve alımlıydı. Ama kendisinin bundan haberi yoktu ve doğrusunu isterseniz ben de bunu bildirmek zahmetine girmemiştim.

Anlamış olacağınız gibi May Martha Magnum'a ben sahip olmak istiyordum. Benimle birlikte yaşamasını, sabahları pipomla terliklerimi akşamüstü arandıkları zaman bulunamayacak yerlere koymasını arzuluyordum.

May Martha'nın babası gözlüğünün ve sakallarının arkasına saklanmış bir adam olup, sabahları yatağınızın içine ya da sırtınızdan aşağı girmek için sıra bekleyen bütün uçan, sürünen ve vızıldayan böcekler ve kelebekler için yaşardı bu dünyada. Bir böcek bilgini ya da o işleri yapana her ne denilirse oydu işte. Bütün ömrünü ağustosböceğigillerden haşarat avlamak ve sonra bunları birer iğneyle delip adlandırmakla geçirirdi.

Bütün aile May Martha ile babasından oluşuyordu. Yaşlı adam yemeğini hazırlayan, elbiselerini tersyüz eden, alkol şişelerini dolduran kızını 'Racibus humanus'un kusursuz bir örneği olarak görüyordu. Bilim adamlarının dalgın oldukları zaten oldum olası söylenir ya!

May Martha Magnum'u arzu edilmeye değer bulan biri daha vardı. Koleji yeni bitirip evine dönmüş olan Goodloe Banks adında genç bir delikanlı! Bu genç kitaplarda yazan her şeyi bilirdi: Latince, Yunanca ve felsefe; ayrıca mantık ve yüksek matematikte de epey bilgiliydi.

Eğer bu bilgisini ve bütün öğrendiklerini her karşısına çıkana anlatmak huyu olmasaydı kendisinden hoşlanacaktım. Ama yine de bizi gördüğünüzde çok iyi iki arkadaştan başka bir şey olduğumuzu imkânı yok anlayamazdınız!

Martha'nın kalbindeki rüzgârın ne tarafa doğru estiği konusunda birbirimizin ağzından laf kapmak için sık sık buluşurduk. Biraz karışık bir benzetme oldu, değil mi? İşte Goodloe Banks bu gibi durumlara hiç düşmezdi. Rakipler hep böyledir zaten.

Goodloe'nun kitaplara, kültüre, görgü kurallarına, düşünceye ve giyime meraklı olduğunu anlamışsınızdır. Bense beysbol delisi, kültür alanında cuma tartışmalarına katılan ve belki de iyi at binen bir insan izlenimini uyandırmış olabilirim.

Ancak ne karşılıklı konuşmalarımızda, ne de May Martha ile sohbetlerimizde, Goodloe da, ben de kızın hangimizi üstün tuttuğunu bir türlü anlayamamıştık. May Martha insanları nasıl merakta bırakacağını sanki daha beşikteyken öğrenmiş gibiydi.

Daha önce de söylediğim gibi yaşlı Magnum dalgın bir adamdı. Uzun bir süre sonra -herhalde kulağına bir kelebeğin fısıldaması üzerine- iki genç adamın kendisinin ihtiyaçlarını karşılayan ve teknik olarak

'kızı' diye adlandırılan hanımın başına bir ağ atmak üzere olduklarını öğrendi.

Bilim adamlarının böyle bir durumla başa çıkabileceklerini hiç sanmıyordum. Yaşlı Magnum Goodloe ile beni, hem de yüzümüze, omurgalılar sınıfının en aşağı ailesine sokup adlandırdı. Hem de benim bildiğim Orgetorix ve Rex Helveti gibi iki kelimeden fazla Latince kullanmayarak! Bizi bir daha evi çevresinde yakalarsa koleksiyonuna sokacağını söylemeyi de ihmal etmiş değildi!

Goodloe da, ben de fırtınanın yatışmasını bekleyerek beş gün o civara ayak bile atmadık. Tekrar oraya gidecek cesareti bulunca da Martha ile babasının ortadan kaybolduklarını gördük. Kiracı olarak oturdukları ev kapanmış, bütün eşyaları da taşınmıştı.

May Martha ikimize de veda etmemiş, hatta ne bahçedeki karaçalının üzerine bir not, ne kapının yanına tebeşirle bir işaret, ne de postaneye bize ipucu verecek bir kart bırakmıştı.

Kaçakları bulmak için ikimiz de tam iki ay boyunca aklımıza gelen her çareye başvurduk. Tren biletçisi, kondüktör, arabacı ve hatta kasabamızın biricik bekçisiyle bütün dostluğumuzu ve nüfuzumuzu kullanarak araştırdık, ama bir şey elde edemedik.

Bu arada arkadaşlığımız gibi düşmanlığımız da güçlenmişti. Her öğleden sonra Snyder'in meyhanesinin arka odasında buluşur, domino oynar, içimizden birinin yeni bir bilgi elde edip etmediğini öğrenmek için karşılıklı tuzaklar kurardık. Rakipler böyle çalışırlar işte!

Goodloe okumuşluğunu benimle alay etmek için kullanıp beni anaokulu öğrencisi yerine koyardı. Ama ben kolej öğreniminden nefret ettiğim halde Goodloe'yu sevdiğim ve aynı zamanda herkes tarafından iyi huylu bir insan olarak tanındığım için bütün kışkırtmalarına karşılık kendimi tutmasını bilirdim. Hem zaten May Martha hakkında bildiklerini öğrenmek istediğimden dostluğuna katlanmak zorundaydım.

Bir öğleden sonra yine buluşmuş konuşurken bana şöyle dedi:

"Ed, diyelim ki onu buldun, peki bunda ne gibi bir kazancın olacak? Bayan Magnum zeki bir kızdır. Belki bu zekâsı henüz işlenmemiştir, ama senin ona verebileceğinden çok daha yüksek şeyleri elde edebilecek bir yaratılıştadır. Gerek eski şair ve yazarları, gerekse onların yaşam felsefelerini benimseyip geliştiren günümüz aydınlarını onun kadar anlayabilen bir başkasına rastlamış değilim. Onu aramakla zamanını boşuna harcamış olmuyor musun?"

"Benim için mutlu bir yuva Teksas ovalarında meşe ağaçları arasında sekiz odalı bir evdir." dedim. "Salonda otomatik bir piyano, otlakta şimdilik üç bin baş sığır, kapının önünde hanımın emrinde bir atlı araba bulunmalı ve çiftliğin getirisini gönlünce harcayacak, sabahları pipomla terliklerimi akşamüstü aradığımda bulamayacağım bir yerlere saklayacak May Martha Magnum da karım olmalı. Zaten sonunda olacak olan da budur. Senin felsefene, kültürüne, aydınlarına tek bir metelik bile vermem."

Goodloe Banks, "O bundan çok daha yüksek şeylere layıktır." diye tekrarladı.

"Neye layık olursa olsun, kuş şu anda avuçtan kaçmış durumda." dedim. "Ben onu kolejlerin yardımı olmadan da bulacağım, bak görürsün!"

Goodloe elindeki domino taşlarını bıraktı. "Berabere kaldık." Sonra da biralarımızı ısmarlayıp içtik.

Bundan kısa bir süre sonra kasabaya gelen genç bir çiftçi dostum bana dörde katlanmış mavi bir kâğıt verdi. Birkaç gün önce büyükbabası ölmüş. Yaşlı adam bu kâğıdı yirmi yıldır büyük bir kıskançlıkla saklıyormuş. Ailesine miras olarak iki katır, ekime elverişli olmayan bir miktar toprak ve bu kâğıdı bırakmışmış.

Kâğıt iç savaş sırasında kullanılan türden eski mavi bir kâğıttı. 14 Haziran 1863 tarihliydi ve tutarı üç yüz bin dolar olan on katır yükü altın ve gümüş paranın saklandığı yeri gösteriyordu. Yaşlı Rundle –yani torunu Sam'ın büyükbabası– bu bilgiyi define gömülürken orada olan bir İspanyol papazından almış. Papaz sonraları Rundle'ın evinde ölmüş, Rundle da papazın ağzından çıkanları aynen kâğıda geçirmişti.

"Baban neden bunun ardına düşmemiş?" diye sordum genç Rundle'a.

"Erken yaşta kör oldu." dedi.

"Peki, ya sen neden araştırmadın?" diye ısrar ettim.

"Ben öğreneli henüz on yıl oldu. Baharları ekin işi çıkıyor, arkadan hasat, sonra samanı toplamak, he-

men peşinden de kış bastırıyor. Yıldan yıla böyle süründü gitti işte."

Bu sözlerini pek mantıklı bulduğum için hemen işe koyuldum.

Kâğıttaki tarif çok basitti. Altın yüklü kervan Dolores bölgesinde bir İspanyol manastırından yola çıkmıştı. Alamito nehrine varana kadar pusula ile hep güneye gitmişler, nehri geçtikten sonra hazineyi iki yüksek dağ arasında semere benzeyen bir tepeye gömmüşlerdi. Define bir taş yığını altındaydı. Birkaç gün sonra İspanyol papazı dışında hepsi Kızılderililerin baskını sonunda öldürülmüşlerdi. Fena bir hikâye değildi doğrusu.

Lee Rundle kamp kurmak üzere yanımıza eşya almamızı, İspanyol kilisesinden sonraki yolu göstermesi için bir de kadastrocu tutmamızı söyledi. Ayrıca üç yüz bin doları da Forth Worth'ta yememizi salık verdi. Ben yüksek öğrenim yapmamış olmakla birlikte zaman ve paradan tasarrufu sağlayacak bir çare biliyordum.

Kadastro dairesine giderek İspanyol kilisesinden Alamito nehrine uzanan yolların hepsinin kabataslak bir krokisini çıkarttık. Bu krokinin üzerine güneye nehre doğru dümdüz bir çizgi çektim. Her arazi parçasının uzunluğunu dikkatle teker teker saptamıştım. Bunlarla nehirdeki noktayı bularak bunu İspanya Kralı Philip'in yüksek izniyle yapılan haritadaki Los Animos noktasıyla birleştirdik. Böylece kadastro memuruna iş kalmadığı için hem paradan hem de zamandan kâr etmiş oluyorduk.

Gerekli öteberi ile iki atlı bir araba da bularak gitmek istediğimiz yere en yakın kasaba olan yüz kırk dokuz mil ötedeki Chico'ya yollandık. Buradaki kadastro memuru Los Animos krokisi üzerinde aradığımız noktayı buldu, çizdiğimiz plana göre beş bin yedi yüz metre ötede bir noktayı üzerine bir taş koyarak işaretledi ve sonra bir kahve içip posta arabasına binerek gerisin geriye gitti.

Artık üç yüz bin doları bulacağımıza emindim. Bütün masrafları ben yaptığım için Lee servetin sadece üçte birini alacaktı. Bu iki yüz binle de, eğer yeryüzündeyse May Martha Magnum'u bulacağımı biliyordum. Yaşlı Magnum'un güvercinliğindeki bütün kelebekleri bile uçururdum isteseydim. Hele o defineyi bir bulayım da...

Lee ile kamp kurduk. Nehrin öte yanında bir düzüne kadar sık ağaçlıklı tepe varsa da, semer biçimli olanına rastlamadık. Ancak cesaretimiz kırılmamıştı. Görünüşün ne kadar aldatıcı olduğunu biliyorduk. Güzellik gibi semer de yalnızca görenin hayalinde var olan bir şey olabilirdi. Bir hanımefendinin kendisini rahatsız eden yaramaz pireyi aradığı gibi hazinenin torunu ile tepeleri tek tek aradık. Nehrin iki mil yukarısına ve iki mil aşağısına kadar bütün tepeleri, yamaçları, sırtları, girinti ve çıkıntıları birer birer gözden geçirdik. Tam on gün böyle uğraştıktan sonra yağız atla kır atı arabaya koşup artakalan kahve ile sucukları da yükledikten sonra yüz kırk dokuz mili gerisin geriye, Concho City'ye döndük.

Bu dönüş yolunda Lee Rundle sadece tütün çiğne-

di. Benim acelem olduğundan arabayı sürmekten başka bir şey düşünmüyordum.

Eli boş dönmemizden hemen sonra Goodloe Banks'la Snyder'in arka salonunda oturmuş, hem domino oynuyor hem birbirimizin ağzını arıyorduk. Goodloe'ya define serüvenini anlattım.

"O üç yüz bin doları bulsaydım dünyanın altını üstüne getirir, yine de May Martha Magnum'u ele geçirirdim." dedim.

Goodloe, "O çok daha yüksek şeylere layıktır." dedi. "Onu ben bulacağım. Şu definenin böylesine dikkatsizce gizlenmiş olduğu yeri bulmak için neler yaptığınızı bir kere de bana anlatır mıydın?"

En küçük ayrıntısına kadar anlattım. Çizdiğim krokiyi gösterdim.

Goodloe krokiyi görür görmez o alaycı kolejli kahkahasını koyverdi.

Kendine gelince de, "Sen budalanın birisin, Jim." dedi.

Elimdeki altı-altıyı sallayarak, "Oyun sırası sende." dedim.

Goodloe tebeşirle masanın üstüne iki çizgi çekti. "Yirmi."

"Niçin budalaymışım?" diye sordum. "Benden önce hiç define bulan olmadı mı sanki?"

"Çizgini nehirdeki noktaya doğru uzatırken pusulanın batıya doğru dokuz derecelik sapmasını hesaba katmamışsın. Ver şu kalemi bakayım."

Bir zarfın arkasına birtakım hesaplar yaptı.

"İspanyol kilisesinden çizginin güneye kadar uzunluğu tam yirmi iki mildir." diye vardığı sonucu bildirdi. "Pusula sapmasını da hesaba katarak –hikâyende pusula kullanıldığını söylemiştin– definenin senin aradığın noktadan tam altı mil dokuz yüz kırk beş adım batıda olduğuna kalıbımı basarım. Amma da kafasızsın, Jim."

"Bu sapma da nedir, kuzum?" diye sordum. "Rakamların hiç yanılmadıklarını sanırdım."

"Mıknatıslı pusulanın gerçek kutuptan sapması." diye bilgiçlik tasladı.

Bütün o üstün gülümsemesine rağmen yüzünün define arayanlara özgü o açgözlü ve hırslı bir ışıkla aydınlandığını gördüm.

Bir kehanette bulunuyormuş gibi, "Kimi zaman bu define masalları doğru çıkar." dedi. "İstersen definenin yerini gösteren kâğıda bir de ben bakayım. Belki de birlikte..."

Sonunda aşkta rakip olan bizler serüvende dost olduk. En yakın tren istasyonu olan Huntersburg'dan Chico'ya arabayla gittik. Orada yeniden bir araba ile kamp eşyası kiraladık, aynı kadastro memuruna bu kere sapmasını da hesaba katarak yeni bir kroki çizdirdik, sonra adamı yerine yollayıp işe koyulduk.

Oraya vardığımızda gece olmuştu. Atlara yem verdim, nehrin kıyısında bir ateş yakıp yemek hazırladım. Öğrenimi kendisini böyle pratik işlere alıştırmadığından Goodloe bana yardım edemiyordu.

Ama ben böyle çalışırken bana eskilerin fikirlerini anlatarak beni eğlendirdi. Yunanca'dan uzun uzun çeviriler okudu.

"Ankreon, Bayan Magnum'un en beğendiği parçadır. Hele benim okuyuşuma bayılırdı."

Ben onun sözünü tekrarlayarak, "O daha yüksek şeylere layıktır." dedim.

"Klasiklerin arasında, kültür ve bilim havasında yaşamaktan daha yüksek bir şey olabilir mi?" diye sordu Goodloe. "Sen oldum olası öğrenimin aleyhinde atıp tutarsın. Basit bir matematik kuralı bilmediğin için çektiğin şu zahmetlere bak. Eğer benim bilgim sana yaptığın yanlışı göstermeseydi defineni bulur muydun acaba?"

"Hele önce şu karşı tepelere bir göz atalım." dedim. "Doğrusunu istersen ben o sapmadan hâlâ kuşkuluyum. Ben pusula göstergesinin kuzeye sadık olduğunu öğrenerek yetiştim."

Ertesi sabah parlak bir haziran günüydü. Erkenden kalkıp kahvaltımızı ettik. Goodloe hayatından memnundu. Ben sucuk kızartırken o Keats'den, Kelly mi Shelley mi her neyse ondan şiirler okudu. Sığ olan nehri geçip karşıdaki sivri tepeleri keşfe hazırlandık.

Ben teneke tabakları yıkarken Goodloe sırtıma bir şaplak indirdi.

"Azizim Ulysses, şu sihirli kâğıdı ver de bir kere daha inceleyeyim. Semer biçiminde bir tepeye tırmanılacak diyordu galiba. Ben hiç semer görmüş değilim, ne biçim bir şeydir bu kuzum?"

"İşte kültürün aleyhine bir not." dedim. "Ben görünce anlarım, sen o yanını merak etme."

Goodloe yaşlı Rundle'ın kâğıdını incelerken hiç de kolej görmüş birine yakışmayacak bir küfür savurdu.

Kâğıdı güneşe tutarak parmağı ile bir yerini işaret etti.

"Şuna bak!"

Mavi kâğıtta daha önce görmediğim bazı yazı ve rakamlar fark ettim. Beyaz harflerle 'Malvern 1898' yazıyordu.

"Kâğıdın damgası..." diye açıkladı Goodloe. "Bu kâğıt 1898'de yapılmış. Oysa üzerindeki yazı 1863 tarihli. Hilekârlıktan başka bir şey değil bu."

"Hiç anlamam." dedim. "Rundlelar öğrenim görmemiş, dürüst, basit insanlardır. Belki de kâğıdı yapan fabrikanın hilesidir bu."

Bu sözüm üzerine Goodloe öğreniminin izin verdiği derecenin en üst sınırına kadar sinirlendi. Gözlüğünü burnundan çekip öfkeyle yüzüme baktı.

"Sana budala olduğunu söylemiştim. Adi bir köylü parçası seni kazıklamış işte. Sen de şimdi bunu bana yutturmaya kalkıyorsun."

"Nasıl yutturuyormuşum?"

"Bilgisizliğinle. Basit bir ilkokul öğreniminin bile insana yaptırtmayacağı iki yanlışını buldum. Bu masraflar zaten benim keseme göre değildi. Ben bu işte yokum."

Bulaşık suyundan çıkardığım teneke kaşığı yüzüne doğru salladım.

"Goodloe Banks, ben senin öğrenimine bozuk bir metelik bile vermem. Zaten öğrenim dayanamadığım

bir şeydi, şimdi sende görünce büsbütün nefret ettim. Sen o kadar okuduğundan ne yararını gördün, ha? Sana baş ağrısı, arkadaşlarına da can sıkıntısı olmaktan başka bir işe yaradı mı? Sapmalarını, kâğıt damgalarını kendine sakla. Benim için bunların hiçbir anlamı yok. Hiçbiri beni yolumdan alıkoyamaz."

Kaşığın sapıyla karşıda semere benzeyen tepeyi gösterdim.

"İşte şu tepede araştırma yapmaya gidiyorum. Gelip gelmeyeceğini şimdiden söyle. Eğer sapma ile damga seni vazgeçirtecekse gerçek bir serüven adamı değilsin demek. Haydi, kararını ver bakalım."

Nehrin altındaki yoldan beyaz bir bulut yükseliyordu. Hesperus'tan Chico'ya giden posta arabası. Goodloe arabayı durdurdu.

Suratını ekşiterek, "Ben dolandırılmaktan bıktım." dedi. "O kâğıda ancak enayiler inanır. Sen oldum olası enayinin biriydin zaten. Seni kaderine terk ediyorum."

Sonra eşyalarını topladı, sinirli bir tavırla gözlüğünü düzeltti ve bir toz bulutu ardında kayboldu gitti.

Tabakları kurulayıp hayvanları çayıra saldıktan sonra sığ nehri geçip ağır ağır o semer biçimli tepeye tırmanmaya başladım.

Şahane bir haziran günüydü. Ömrümde bu kadar kelebek, yusufçuk, çekirge ve kuşu bir arada görmüş değildim.

Semere benzeyen tepeyi dibinden doruğuna kadar karış karış aradım. Defineden eser yoktu. Ne bir

taş yığını, ne ağaç üzerinde kazıntılar, ne de üç yüz bin doların orada olduğunu belirtecek başka bir iz!

Akşam serinliğinde aşağı inerken yemyeşil bir vadinin ortasında küçük bir dereye rastladım.

Saçı sakalına karışmış vahşi görünüşlü bir adam parlak kanatlı kocaman bir kelebeğin peşinden koşuyordu.

"Belki tımarhaneden kaçmıştır." diyerek bilim ve öğrenim yuvalarından bu kadar uzakta olmasına şaştım.

Bir iki adım daha atınca bir çay kenarında sarmaşıklarla kaplı bir ev gördüm. Yemyeşil gölgeler altında May Martha Magnum yabani çiçek topluyordu.

Yerinde doğrularak bana baktı. Onu tanıdığımdan bu yana ilk olarak yeni bir piyanonun fildişi tuşları kadar bembeyaz yüzünün pembeleştiğini görüyordum. Hiç ses etmeden bana doğru yürüdü. Topladığı çiçekler birer birer elinden düşüyordu.

"Geleceğini biliyordum, Jim." dedi. "Babam mektup yazmama izin vermiyordu, ama ben yine de geleceğini biliyordum."

Sonrasını tahmin edebilirsiniz: Atlarla arabam nehrin hemen öteki kıyısındaydı.

"Eğer insan gördüğü öğrenimi kendisi kullanamazsa okumanın ne yararı olur?" diye sık sık sorarım kendime. Bunun bütün yararını başkası elde ederse o öğrenimin ne değeri kalır?

Şimdi May Martha Magnum benimle artık. Meşeler altında sekiz odalı bir evim, salonda otomatik bir pi-

yanom, ağılımda üç bin baş sığır için iyi bir başlangıç denecek kadar hayvanım var.

Akşamları geldiğim zaman terliklerimle pipomu aradığım yerde bulamıyorum.

Ama umurumda mı sanki? Umurumda mı?

KUKLALAR

Polis memuru 24. Sokak'la bir yan sokağın birleştiği köşede nöbetteydi. Hava soğuk ve yağmurlu, saat sabahın ikisiydi.

Uzun pardösülü, şapkasını burnuna kadar indirmiş, eli çantalı bir adam karanlık sokaktan çıktı. Polis otoritesinden emin bir tavırla adamı durdurdu. Saatin geçliği, kötülüğüyle ünlü sokak, adamın acelesi, elindeki çanta, memur tarafından araştırılması gereken kuşkulu bir durum oluşturmaktaydı.

Adam durup şapkasını geri itti. Titrek yanan elektrik ışığının altında uzun burunlu, temiz tenli, kara gözlü bir yüz belirdi. Adam eldivenli eliyle cebinden çıkarttığı bir kartviziti polise uzattı. Kartta Doktor Charles Spencer James yazıyordu. Adres olarak gösterilen mahalle ve sokak memurun bile merakını giderecek kibar bir semtteydi. Polisin doktorun elindeki gümüş kilitli siyah deri çantaya ilişen bakışları da kartvizitin garantisini doğrulamaktaydı.

Cüsseli bir saygı havasıyla yana çekilerek, "Buyurun, doktor bey!" dedi. "Kusura bakmayın, çok dikkatli olmak için emir aldık. Son günlerde hırsızlık olaylarında büyük artış var. Hava da berbat."

Başını sallayıp memurun sözlerini doğrulayacak bir iki şey mırıldanan adam hızlı adımlarla uzaklaştı. O gece üç polis kişiliğinin ve amacının kötü olmadığına kartvizit ve siyah çantanın garantisini yeterli bulmuşlardı. Eğer bunlardan biri ertesi günü bu bilgiyi araştırma gereğini duysaydı doktoru pek erken bir saatte olmamak üzere bildirdiği adreste bulabilirdi. Aralarında iki yıldır yaşadığı komşuları kendisinin bir doktor olarak başarısına, ailesine bağlı bir insan olduğuna tanıklık ederlerdi.

Düzenin bu çalışkan koruyucuları bir rastlantı eseri o siyah çantanın içine bir an bakabilselerdi kuşkusuz çok şaşırırlardı. Gözlerine çarpacak ilk şey kasa hırsızlarının kullandığı türden komple bir araç gereç takımı olacaktı. Mavi çelikten özel yaptırılmış garip biçimli anahtarlar, matkaplar, zımbalar, farenin peynir yemesi gibi kolaylıkla çelik kasalara girebilen burgular, dişçinin diş çekmesini andırır biçimde kasanın parlak yüzeyine sülük gibi yapışıp şifreyi çekip çıkartan çektirmeler. İlaç çantasının iç gözünde de şimdi yarılanmış olan ufak bir nitrogliserin tüpü bulunuyordu. Bunların altında da toplam sekiz yüz otuz dolar tutan kâğıt ve altın para vardı.

Pek sınırlı bir arkadaş grubu arasında Doktor James 'Esaslı Yunanlı' diye anılırdı. Bu lakabın ilk bölümü kibar ve soğukkanlı davranışlarından dolayı veril-

mişti. İkinci bölümü ise çetenin başı ve yöneticisi olduğu için kendisine layık görülmüştü. Bu seçkin grubun diğer üyeleri uzman kasacılardan Skitsie Morgan, Gum Decker ve çalıntı malların gereğine bakan Leopold Pretzfelder adında bir kuyumcuydu. Hepsi de iyi, sadık insanlardı.

O akşamki iş pek de kârlı sayılmazdı. Köklü ve zengin bir kuruluşun eski kasasında bir cumartesi akşamı iki bin beş yüz dolardan çok fazla para olması gerekirdi. Ama ne yazık ki sonuç böyle çıkmış, âdetleri olduğu üzere parayı hemen orada paylaşmışlardı. Oysa en azından on on iki bin dolar bekliyorlardı. İşyerinin ortaklarından biri herhalde gerçekten eski kafalı olduğunu kanıtlamak istercesine paranın yüklüce bir kısmını evine götürmüş olmalıydı.

Doktor James ıssız 24. Sokak'ta yoluna devam etti. Bu mahallenin genellikle tiyatro oyuncusu olan sakinleri bile çoktan yatmışlardı. Diğerlerinden daha gösterişli bir evin önünden geçtiği sırada kapı açıldı, zenci bir kadın ağlayarak dışarı fırladı. Ağzından anlaşılmaz sözler dökülüyor, kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu. Şişman, temiz önlüklü, başı bağlı, tam sadık bir güneyli hizmetçi tipiydi.

Doktor James merdiven başına geldiğinde karanlıklar içinde beliren bu hayal de aşağıya inmişti. Enerjisini ağzından gözüne aktaran kadın şamatayı kesip dikkatle doktorun elindeki çantaya baktı.

"Tanrı'ya şükürler olsun! Siz doktorsunuz, değil mi?"

Doktor James durakladı. "Evet."

"Lütfen, gelip Bay Chandler'e bir bakar mısınız, beyim? Aniden bayılıverdi. Bayan Amy beni doktor çağırmaya yolladı. Zavallı Cindy gecenin bu saatinde doktoru nereden bulsun ki? Sizi Tanrı gönderdi, beyefendi. Yaşlı efendim bu olanların binde birini duysaydı silahlar çoktan patlamıştı. Zavallı Bayan Amy de..."

"Yolu göster hele!" diye emretti Doktor James. "Doktor istiyorsan, hazırım, yok eğer avukata ihtiyacın varsa, başka kapıya!"

Kadın öne geçip doktoru kalın halılarla kaplı bir merdivenden üst kata çıkardı. Geniş holde bir kapıyı açarak, "Doktoru getirdim, Bayan Amy." dedi.

Doktor James içeri girdi, yatağın yanında oturan kadını hafifçe eğilerek selamladı. Çantasını iskemleye, pardösüsünü de çantanın üstüne koyduktan sonra yatağa yaklaştı.

Yatakta günün modasına göre giyinmiş bir adam ölü gibi yatıyordu.

Doktor James'in hastaları arasındaki zayıf ve umutsuzlara çöl ortasındaki bir vaha gibi gelen dingin bir kudreti vardı. Hele kadınlar hastalarına karşı davranışlarından dolayı kendisine hayrandılar. Öylesine güven vericiydi ki, kimi zaman daha ilk gelişinde kadın hastaları hırsız korkusundan mücevherlerini geceleri nereye sakladıklarına kendisine büyük bir masumlukla anlatırlardı.

Doktor James alışkanlığın verdiği rahatlıkla gözlerini pek fazla dolaştırmadan odayı inceledi. Pahalı eşyalarla döşenmiş bir odadaydı. Kadın yirmisini henüz aşmış ufak tefek bir şeydi. Şu anda yüzünde beklen-

medik bir üzüntüden çok sürekli bir hüznün izleri okunmaktaydı. Alnında, kaşının hemen üstünde, doktorun son altı saat içinde yapıldığını tahmin ettiği bir yara vardı.

Doktor James adamın nabzını sayarken bakışlarıyla da kadını sorguya çekiyordu.

Kadın güneyli aksanıyla anlatmaya başladı. "Adım Bayan Chandler. Siz gelmeden on dakika önce kocam birden hastalandı. Daha önce de kalp krizleri geçirmişti." Adamın giyimli durumunu açıklama gereğini duydu sonra. "Eve geç geldi. Bir yemeğe çağrılıydı sanırım."

Doktor James tüm dikkatini hastaya yöneltti. Hangi mesleğinde olursa olsun, her zaman 'iş' ya da 'olay'a bütün dikkatini vermeyi âdet edinmişti.

Otuz yaşlarında görünen hastanın alaycı çizgilerle dolu yüzünde bir cesaret ve eğlenceye düşkünlük ifadesi vardı. Üstü başı şarap kokuyordu.

Doktor adamın ceketini açtı, çakısıyla gömleğinin önünü kesti, kulağını göğsüne dayadı.

"Mitral regürgitasyon." diyerek ayağa kalktı. Ama sesi kuşkuluydu. Kulağını yeniden dayayıp dinledi. Sonra kendine güvenle "Mitral yetersizlik." dedi.

Kaygıları yatıştıran bir sesle, "Hanımefendi, sanırım ki..." diye söze başlamıştı ki, kadının yaşlı zencinin kolları arasına yığıldığını gördü.

"Ah, kuzucuğum! Cindy Teyze'nin yavrusunu öldürdüler mi sonunda? Tanrı cezasını versin hepsinin! Zavallı yavrucağımın kalbini kıran o hain yok mu..."

Doktor James var gücüyle bağırmakta olan kadının yardımına koştu. "Ayaklarından tut! Odası nerede? Hemen yatağına yatıralım."

Kadını yatırıp da nabzını kontrol edince korkacak bir şey olmadığını anlamıştı. Baygınlık yerini derin bir uykuya bırakmıştı.

"Çok bitkin." dedi Doktor James. "Uyku iyi gelecektir. Uyandığında ona sıcak bir içki verirsin. Alnındaki bu yara neden oldu?"

"Merdivenden düş... Hayır! Hayır! Yaşlı Cindy o herif için yalan söylemez. O vurdu, beyim! Tanrı da onun elini kurutur inşallah! Bak şimdi, hanımıma da kimseye söylemeyeceğime söz vermiştim."

Doktor James lambanın fitilini kıstı.

"Sen burada hanımınla kal. Hiç ses çıkarma da biraz uyusun. Uyanırsa içkiyi verirsin. Fenalaşırsa hemen beni çağırırsın."

Öteki odaya girdiğinde adamın gözlerinin açık olduğunu gördü. Ancak yerinden kıpırdamamıştı. Dudakları konuşmak istercesine gerilmişti. Doktor James hastanın üzerine eğildi. Adam, "Para! Para!" diye sayıklıyordu.

Doktor, "Söylediklerimi anlıyor musunuz?" diye tane tane sordu.

Adam başını hafifçe salladı.

"Ben karınızın çağırttığı bir doktorum. Sizin Bay Chandler olduğunuzu söylediler. Ağır hastasınız. Kendinizi yormamanız, heyecanlanmamanız gerek."

Hasta gözleriyle bir şeyler söylemek ister gibiydi. Doktor susup dinledi.

"Para.. Yirmi bin dolar!"

"Nerede bu para? Bankada mı?"

Adamın gözleri olumsuz bir yanıt verdi. "Karıma söyleyin..." Sesi gittikçe hafifliyordu. "Onun parası... Yirmi bin dolar..." Adamın bakışları odada dolaştı.

"Parayı bu odada bir yere mi sakladınız? Burada mı?"

Adamın gözlerinde olumlu bir ışık yanıp sönmüştü sanki. Nabzı da çok zayıflamıştı artık.

Doktor James reçetesini çıkartıp hastanın durumuna uygun bir ilaç yazdı. Öteki odaya geçip zenci kadına ilacı hemen almasını söyledi.

Zenci söylenerek uzaklaşınca bu kere gidip hasta kadına baktı. Hâlâ baygındı. Nabzı biraz hızlanmıştı, alnı serindi. Rahatsız edilmediği takdirde daha uzun bir süre uyurdu. Yan odaya dönerken aradaki kapıyı kilitledi.

Yaşlı kadının eve dönmesi en az yarım saat sürerdi. Masanın üstünde bir sürahi su ile bardağı görünce çantasından nitrogliserin şişesini çıkardı.

Bardağa bir damla o koyu sarı sıvıdan damlattı. Şırıngasıyla sürahiden belli bir ölçü su çekip bardağa doldurdu.

O gece iki saat önce aynı biçimde sulandırdığı nitrogliserini bir kasanın kenarına açılmış delikten içeri sıkıp kasayı parçalamıştı. Şimdi de aynı yöntemle bir insanın mekanizmasını parçalamak, elde edeceği paranın umuduyla kalbini sarsmak niyetindeydi.

Elinde tuttuğu sıvı tıp alanında bilinen en güçlü

kalp ilacı olan glonoin'di. Elli gramı kalın kasayı parçalamaya yeterli gelmişti. Şimdi bunun ellide biri kadarı bir insanın en hassas mekanizmasını sonsuza dek susturacaktı.

Ama bu bir anda olmayacaktı. Önceleri canlılık ani olarak artacak, bütün organ ve duyular yeni bir güce kavuşacaklardı. Kalp daha şiddetli atacak, kan daha hızlı akacaktı.

Doktor James böylesine kuvvetli bir dozun sonucunun kesin ölüm demek olduğunu biliyordu. Tıkalı damarlar glonoin sonucunda hızlı kan akımına uğrayınca büsbütün tıkanacak ve yaşamın çeşmesi kuruyacaktı.

Doktor baygın yatan Chandler'in göğsünü açtı, iğneyi kalbe sapladı. İşi bitince de her iki mesleğinde uyguladığı düzeni hiç ihmal etmeden dikkatle kuruladığı iğnesinin içine kullanmadığı zamanlar koyduğu ince teli yerleştirdi.

Üç dakika kadar sonra gözlerini açan Chandler zayıf, ama işitilebilen bir sesle kendisine kim olduğunu sordu. Doktor James orada bulunma nedenini bir kere daha anlattı.

"Karım nerede?"

"Yorgunluktan halsiz düştü, uyuyor. Uyandırmak istemem, ama..."

Chandler soluk soluğa, "Gerek yok." dedi. "Benim için... Rahatsız edilmek... İstemez..."

Doktor James yatağın yanına bir iskemle çekti. Konuşma zamanı boşa geçirilmemeliydi.

Öteki mesleğinin ciddi sesiyle, "Az önce bir paradan söz etmeye çalışıyordunuz." dedi. "Özel işlerinize karışmak istemem, ama kaygı ve üzüntü iyileşmenizi engelleyecek şeylerdir. Bu konuda söyleyeceğiniz bir şey... Zihninizi rahata kavuşturacak bir şey... Bu yirmi bin dolar hakkında... Sanırım bu miktardan söz etmiştiniz... Söyleyin de rahatlayın."

Başını oynatamayan Chandler gözlerini doktora çevirdi.

"Bu paranın... Nerede olduğunu... Söyledim mi?"

"Hayır. Yalnızca sözlerinizden para konusunda kaygılı olduğunuzu anladım. Eğer bu odada ise..."

Doktor James duraksadı. Adamın yüz hatlarında bir kuşku, bir anlayış fark etmişti. Çok mu konuşmuştu acaba? Chandler'in sözleri boş yere endişelendiğini gösterdi.

Gözleriyle işaret ettiği tarafa bakınca perdenin yarı yarıya ardında kalmış ufak demir bir kasa gördü.

Hastanın nabzını saydı.

"Kolunuzu kaldırın."

"Kaldıramıyorum ki..."

Doktor koridor kapısını açıp dışarı kulak verdi. Evin içinde çıt çıkmıyordu. Daha fazla oyalanmadan kasanın yanına koştu. Çok basit bir şeydi. Parayı ancak meraklı hizmetçilerden korumaya yarardı. Çektirmesiyle kilidi iki dakikada söker alırdı. Ama belki de başka bir yöntemle bir dakikada bile açabilirdi.

Doktor diz çöküp kulağını şifre düğmesine dayadı. Kolu ağır ağır çevirmeye başladı. Tahmin ettiği gibi

tek rakamlı bir şifreydi. Hassas kulağı kilidin bir yerde takıldığını hissetti, hemen o rakama getirip kolu çevirdi, kasanın kapağını hızla çekip açtı.

İçi bomboştu. Bir tek kâğıt bile yoktu.

Yatağın yanına döndü.

Ölmek üzere olan adamın alnında boncuk boncuk terler vardı şimdi. Gözlerinde ve dudaklarında da bir gülümseme.

Acı bir sesle, "Tıp ile hırsızlığın birleştiğini hiç görmemiştim." dedi. "Kârlı bir iş mi bari... Doktor?"

Doktor James hayatı boyunca böyle güç bir durumla fazla karşılaşmış değildi. Kurbanının alayları karşısında gülünç bir duruma düşmüştü, ayrıca tehlikedeydi de. Saatini çıkartıp adamın ölmesini bekledi.

"Para... İçin... Biraz meraklı görünüyordun. Fakat aziz doktor... Boş yere... Endişelendin. Para emin... Yerde. Yirmi bin dolar. Amy'nin parası. At yarışında kaybettim hepsini. Kötü bir insandım... Ama senin gibi haydut... Pardon, hırsız... Değildim. Acaba bir bardak su... Verebilir misiniz... Yoksa... Kurallarınıza aykırı mıdır bu?"

Doktor James bir bardak su getirdi. Adam suyu güçlükle içti. İlacın etkisi dalga dalga geliyordu.

"Kumarbazım... Ayyaşım... Savurganım... Ama hırsız, doktor..."

Doktor adama yanıt verme gereği duyuyordu. Üzerine eğilip uyuyan kadının odasını öyle sert bir ifadeyle işaret etti ki, hasta son gücünü toplayıp başını kaldırdı. Hiçbir şey görememişti, ama yaşamında işittiği son şey doktorun sözleri oldu:

"Ben ömrümde bir kadına el kaldırmadım."

Bu insanları anlamaya çalışmak boşunadır. Bunlardan söz eden bir bilim yoktur. İnsanların 'bunu yapar, şunu yapar' dedikleri tiplerden uzaktırlar. Biz yalnızca onların var olduklarını biliriz, birbirimize tıpkı çocukların kuklaları seyredip onlardan söz ettikleri gibi, sadece onların yaptıklarını anlatırız.

Doktor James'in yanıtı öteki adamda kalmış son ar ve erkeklik damarına öylesine dokunmuştu ki, tam bir darbe oldu. Yüzü kızardı, soluğu kesildi ve sessizce öldü.

Yaşlı zenci kadın tam o anda elinde ilaçlarla içeri girdi. Doktor James adamın gözlerini kapatırken kadına efendisinin öldüğünü bildirdi. Kadın üzüntüden değil de, yalnızca bir ölüm karşısında bulunduğu için ağlamaya başladı.

"Artık her şey Tanrı'ya kaldı! Suçluyu yargılayacak da o, tehlikedekilere yardım edecek de! Ondan başka bize bakacak kimsemiz kalmadı. Son kuruşumuzu da bu işe yaramayan ilaçlara vermiştim."

"Bayan Chandler'in parası yok mu yani?"

"Para mı? Bayan Amy'nin neden öyle düşüp bayıldığını biliyor musunuz, efendim? Açlıktan! Bu evde son üç gündür kuru ekmekten başka bir şey yenmedi. O melek kızcağız mücevherlerini satalı aylar oluyor. Bu kırmızı halılı, pahalı mobilyalı evde kirada oturuyoruz zaten. Ev sahibi de kirayı alamadığı için kötü kötü konuşmaya başladı. Bunların sorumlusu Tanrı'nın huzurunda şimdi."

Doktorun sessizliği kadını konuşmaya itiyordu.

Cindy'nin kırık dökük sözlerinden hep aynı hikâye çıkıyordu: Hayal, arzu, felaket, zalimlik ve gurur. Güneyde mutlu bir aile, çabuk pişman olunan bir evlilik, kavga, üzüntü, kurtuluş müjdeleyen bir miras, bunu ele geçiren kocanın kaçtıktan iki ay sonra eve beş parasız ve sarhoş dönüşü...

Kadın susunca doktor evde viski ya da konyak gibi sert bir içki olup olmadığını sordu. Kadın dolapta yarım şişe konyak kalmış olduğunu söyledi.

"Sana söylediğim gibi sıcak bir içki hazırla öyleyse. Sonra hanımını uyandırıp olanları anlat."

On dakika sonra genç kadın yaşlı hizmetçinin kolunda içeri girdi. Uyku ve içkinin etkisiyle biraz güç toplamış gibiydi. Doktor James yatağın üzerindeki cesedi örtmüştü.

Kadın korku dolu gözlerini bir an o yana çevirdi, sonra zencinin koluna daha sıkı sarıldı. Gözleri parlak ve kuruydu. Üzüntü ona yapabileceği en büyük kötülüğü yapmış, gözyaşlarını kurutmuş, duygularını köreltmişti.

Doktor James pardösüsünü giymiş, şapkasıyla çantasını eline almış, masanın yanında duruyordu. Yüzü sakin ve ifadesizdi. İnsan acıları karşısında duygusuz olmaya alışmıştı artık. Yalnızca hafif parıltılı kahverengi gözleri mesleki bir ilgiyi açığa vuruyordu.

Saatin geç olması nedeniyle yardımcı bulmanın güçlüğünden söz ederek gerekli kimseleri bulup göndereceğini söyledi. Sonra duvarda açık duran kasayı gösterdi. "Bir şey daha var. Kocanız sonunun yaklaştığını anlayınca bana şifreyi söyleyip kasayı açmamı

istedi. Eğer günün birinde kullanmak isterseniz şifresi 41'dir. Birkaç kere sağa, sonra bir kere sola çevirin, 41'de durun. Sonunun yakın olduğunu bildiği halde sizi uyandırmamı istemedi."

"Kasada son arzusunu yerine getirmeniz için bir miktar para sakladığını söyledi. Bu para çok olmamakla birlikte babanızın evine dönüp orada onun size karşı işlediği suçları unutmaya çalışmanız için yeterliymiş."

Doktor masanın üstüne özenle dizilmiş banknot desteleriyle iki sıra altını gösterdi.

"İşte, para burada! Tam sekiz yüz otuz dolar. Eğer ileride bana ihtiyacınız olursa kartımı takdim edeyim."

Demek sonunda kocası kendisini düşünebilmişti, ha! Bu kadar geç! Tümüyle küllenmiş yaşamına taze bir kıvılcımdı bu haber! Kadın yüksek sesle, "Rob! Rob!" diyerek yaşlı zencinin boynuna kapandı, ağlamaya başladı.

Sakinleştiğinde başını kadının göğsünden kaldırdı. Çevresine bakınca yalnız olduklarını gördü. Doktor gitmişti.

Harlem'de Dram

Bayan Fink alt katta oturan komşusu Bayan Cassidy'ye inmişti.

Bayan Cassidy, "Ne güzel, değil mi?" diye sordu.

Sonra daha iyi görebilmesi için yüzünü gururla Bayan Fink'e çevirdi. Çevresi yeşilli morlu koskoca bir çürükle bezenmişti, gözü yarı yarıya kapalıydı. Yarılmış dudağı kanıyor, boynunun iki yanında kırmızı parmak izleri görülüyordu.

Bayan Fink kıskançlığını saklamaya çalışarak, "Bana böyle bir şey yapmak kocamın aklının ucundan bile geçmez." dedi.

"Beni hiç olmazsa haftada bir kere dövmeyen adamı ben koca diye eve almam." dedi Bayan Cassidy. "Dayak erkeğin seni düşündüğünü gösterir. Bu sonuncusu da öyle az buz değildi, ha! Ama şimdi kendini bağışlatmak için artık hafta sonuna kadar kentin en kibar adamı olacaktır. Bu göz benim için

en azından bir tiyatro bileti ile ipekli bir bluz demektir."

Bayan Fink sanki halinden bir şikâyeti yokmuşçasına, "Bay Fink inşallah bana el kaldıracak kadar efendiliğini asla kaybetmeyecektir." dedi.

Bayan Cassidy gözüne pansuman yaparken güldü. "Haydi, haydi Maggie. Beni kıskanıyorsun. Senin kocan seni dövmeyecek kadar ağırbaşlıdır. Eve geldiğinde yalnızca oturup gazetesini okur, değil mi?"

Bayan Fink hışımla başını geriye attı. "Bay Fink eve gelince elbette gazetesini okur, ama tatlı canını eğlendirmek için beni de kum torbası yerine koymaz."

Bayan Cassidy mutlu ve korunan bir kadının tatmin olmuş gülüşüyle baktı komşusunun yüzüne. Kimonosunun yakasını bir Cornelia tavrıyla açıp hazine gibi saklanan başka bir bere izini gösterdi: Kenarları yeşil ve sarı mor bir leke, şimdi iyileşmiş olduğu halde anısı hâlâ taze olan bir çürük.

Bayan Fink bunun karşısında hemen yelkenleri indirdi. Gözlerindeki ışık kıskanç bir hayranlığa dönüşene kadar yumuşadı. Bir yıl önce evlenmeden ikisi de bir karton kutu fabrikasında çalışırlardı. Şimdi kocasıyla birlikte Mame'in üst katında oturduklarından fazla numara yapamazdı.

"Seni dövdüğünde canın yanmıyor mu?" diye merakla sordu.

"Canım yanmıyor mu?" Bayan Cassidy soprano perdesinde bir sevinç çığlığı kopardı. "Taş bir binanın üstüne devrildiğini düşün. İşte aynı duygu... Yıkıntı altından çıkarılıyormuşsun gibi oluyorsun.

Jack'in bir solu iki sinema ile bir çift ayakkabı eder. Hele sağı! Coney'e bir yolculuk ve altı çift ipekli çorap!"

Bayan Fink'in gözleri fal taşı gibi açılmıştı. "Peki, seni neden dövüyor?"

Bayan Cassidy arkadaşına hoşgörüyle bakıp gülümsedi. "Aptal! Neden olacak? Sarhoş olduğu için. Cumartesi geceleri genellikle eve sarhoş gelir."

Meraklı kadın, "Peki, ama neden dövüyor?" diye ısrar etti.

"Bunun için ille de bir neden mi gerek? Onunla evli değil miyim? Eve sarhoş gelir, ben de buradayım işte. Başka kimi dövmeye hakkı var ki? Kimi zaman yemek hazır değil diye, kimi zaman da hazır diye. Jack pek öyle nedenlere önem verecek bir insan değildir. Evli olduğunu hatırlayana kadar içer, sonra da eve gelip beni döver. Cumartesi geceleri düşerken kafamı delmemek için sivri kenarlı eşyaları kaldırırım. İnsanı sersemleten bir solu vardır. Bazen ilk rauntta nakavt olurum. Fakat hafta içinde eğlenmek ya da yeni bir kilim falan istiyorsam ayılır, birkaç raunt daha dayanırım. Dün gece de böyle yaptım. Jack birkaç aydır siyah ipekli bir bluz istediğimi biliyor. Bir gözün morarmasının bunun için yeterli olmayacağından emindim. Seninle dondurmasına iddiaya girerim ki, bu akşam gelirken bluzu getirecektir."

"Benim Mart bana bir kere bile el kaldırmamıştır. Tam da senin söylediğin gibidir, Mame: Eve geldi mi ağzını bıçak açmaz. Beni asla bir yere götürmez. Koltuğunu ısıtmaktan başka bir şey yaptığı yoktur. Bana

bir sürü öteberi alır, ama suratı hep asık olduğundan hiçbirinden zevk alamam."

Bayan Cassidy kolunu arkadaşının beline doladı.

"Zavallı yavrucak! Ama her kadın Jack gibi bir koca bulamaz ki. Eğer bütün erkekler onun gibi olsalardı evlilikler hiç bozulmazdı. O yaşamlarından memnun olmadığını duyduğun kadınlar var ya, onlara ne gerek biliyor musun? Haftada bir dayak atan, sonra da öpücüklerle çikolatalarla barışan bir koca. Bu onların yaşantısına tat katar. Benim istediğim sarhoş olduğunda beni döven, ayık olduğunda da seven bir kocadır. İkisini de yapamayacak olandan Tanrı korusun beni!"

Bayan Fink derin derin içini çekti.

Birden koridorda bir gürültü işitildi. Kapı Bay Cassidy'nin tekmesiyle ardına kadar açıldı. Adamın kolları paketlerle doluydu. Mame yerinden fırlayıp kocasının boynuna sarıldı. Gözlerinde parlayan ışık, sevgilisinin bayıltıp kulübesine götürmesinden sonra ayılan Maori kızının gözündeki aşk parıltısıydı.

"Nasılsın bakalım, hanım?" Erkek paketleri bırakıp karısını kucakladı. "Barnum Sirki'ne bilet aldım. Şu paketlerden birinin sicimini çözersen o pikeli bluzu... Ooo, nasılsınız, Bayan Fink? Sizi görmemiştim, Mart'tan ne haber bakalım?"

"Çok iyidir, Bay Cassidy, çok teşekkür ederim. Eh, ben gideyim artık. Birazdan Mart da gelir. İstediğin örneği yarın getiririm, Mame."

Bayan Fink yukarı çıkınca bir süre ağladı. Anlamı olmayan bir ağlamaydı bu, yalnızca bir kadının bildi-

ği bir şey, belirli bir nedeni olmayan, hatta saçma bir ağlama; keder repertuarında bulunan en umutsuz ve en sürekli ağlama. Mart ne diye dövmüyordu kendisini? O da Jack Cassidy gibi iriyarı ve güçlüydü. Acaba onu sevmiyor muydu? Hiç kavga etmezdi, eve gelir suspus oturur, ağzını bile açmazdı. Evine iyi bakan bir erkekti doğrusu, ancak yaşamın tuzuna biberine pek aldırış etmezdi.

Bayan Fink'in hayal gemisi sakin sulara erişmişti. Kaptanı hamağı ile koltuğu arasında gider gelirdi. Oysa ara sıra öfkelense, ayağını güverteye vurup ortalığı gümbür gümbür titretse olmaz mıydı? Kendisi hoşuna giden adalarda iskelelere uğramayı düşünerek neşeli bir yolculuk yapacağını ummuştu. Şimdi ise kocasıyla yaptığı o sessiz rauntlardan gösterecek bir tek bere bile almadan yenilgiyi kabul etmişti. Mame'den bir an nefret bile etti. Yara ve bereleriyle, armağan ve öpücük merhemiyle, âşık ve vahşi, kavgacı eşiyle fırtınalı bir yolculuk yapmakta olan Mame'den.

Bay Fink eve tam saat yedide geldi. Evcimenlik laneti ruhuna işlemişti. Rahat evinin kapısından dışarı adım atmak istemezdi. Tramvaya yetişmiş olan adamdı, avını yutmuş boa yılanıydı, devrildiği gibi yatan ağaçtı o.

"Yemeği beğendin mi, Mart?"

"Iı... Ih." diye homurdandı adam.

Yemekten sonra gazetesini okumaya koyuldu. Ayakkabılarını çıkarmış çoraplarıyla oturuyordu.

Kalk, ey yeni bir Dante, kalk da evinde çorapla

oturan bu adama uygun bir cehennem şarkısı söyle! Yaşama çeşitli bağlar ya da görev duygusuyla ipekli, pamuklu, yünlü elbiseler içinde katlanan Sabır Kız Kardeşleri, tam bu tür erkeklere uygun bir şarkı olmaz mı?

Ertesi gün İşçi Bayramı'ydı. Bay Cassidy ile Bay Fink'in görevleri güneşin doğuşu ile batışı arasındaki bir süre için sona ermişti. Zafere ulaşmış olan Emekçiler törenlerle falan kutlayacaklardı günlerini.

Bayan Fink, Bayan Cassidy'nin örneğini sabah erkenden aşağı indirdi. Mame'in üzerinde yeni bluzu vardı. Çürümüş gözü bile bir bayram ışığıyla parlıyordu. Jack'ın pişmanlığı epey verimli olmuş, o gün için neşeli bir program hazırlanmıştı.

Bayan Fink evine dönerken içindeki kıskançlık dalgasının kabardığını hissediyordu. Yaraları ve şifa verici merhemiyle mutlu olan Mame. Ancak mutluluk yalnızca Mame'in tekelinde miydi ki? Martin Fink de Jack Cassidy kadar değerli bir erkekti. Onun karısı hiç sevilmeyecek miydi? Bayan Fink'in aklına birden çok parlak, insanın soluğunu kesecek kadar heyecanlı bir fikir geldi. Mame'e herhangi bir Jack gibi yumruklarını kullanmasını ve sonra da aynı ateşliliği göstermesini bilen başka erkeklerin de var olduğunu kanıtlayacaktı.

Finkler'in tatili sözde kaldı. Bayan Fink bir gece öncesinden suya bastırdığı çamaşırlarını mutfağa yerleştirdiği iki leğenin içine doldurdu. Bay Fink ise yine ayağında çoraplarıyla oturmuş, gazetesini okuyordu. Anlaşıldığı kadarıyla İşçi Bayramı böyle geçecekti.

Bayan Fink'in yüreğinde kıskançlık ve kıskançlıktan da öte, küstahça bir kararlılık vardı. Eğer erkeği onu dövmezse, evlilik işlerine olan ilgisini, erkekliğini kanıtlamazsa, o zaman görevini yapması için kışkırtılması gerekiyordu.

Bay Fink piposunu yaktı, çoraplı ayağıyla diğer ayağının topuğunu kaşıdı. İşte onun cenneti de buydu: Rahatça oturup satırlar arasında dünyayı dolaşırken karısının çamaşır yıkamasının seslerini dinlemek, yenmiş ve yenecek yemeklerin kokusunu almak... Beyninde dolanıp duran bin bir düşünce arasında olasılığı en uzağı karısını dövmekti.

Bayan Fink leğenleri sıcak suyla doldururken alt kattan Bayan Cassidy'nin neşeli kahkahaları geliyordu. Sanki yukarıda dayaktan yoksun yaşayan arkadaşlarıyla alay eder gibiydi. İşte Bayan Fink'in mutluluk dönemi de az sonra başlayacaktı.

Öfkesinin bütün şiddetiyle oturan adama döndü.

"Seni tembel seni! Senin gibi çirkin heriflerin çamaşırını yıkaya yıkaya kollarım kopacak! Erkek misin nesin, mutfak kedisi, söyle bakalım!"

Bay Fink şaşkınlıktan donup kaldı, gazetesi elinden düştü. Kadın özlediği tokadı yiyemeyeceğinden, kocasını yeteri kadar kışkırtmadığından korkuyordu. Adamın üstüne atılıp yumruğunu suratının ortasına indirdi. O anda yüreğinin ta derinliklerinde kocasına karşı çoktandır hissetmediği bir sevginin uyandığını hissetti. Kalk, ey Martin Fink, kalk da hükümdarlığını göster artık! İşte, şimdi karısını sevdiğini kanıtlayacak olan tokadı suratına çarpacaktı.

Bay Fink yerinden fırlarken Maggie öteki yumruğunu da adamcağızın çenesine oturtuverdi. Karşılık olarak yiyeceği tokatı beklediği korku dolu o mutlu anda gözlerini kapatarak erkeğinin adını mırıldandı. Özlemle bekliyordu suratını dağıtacak yumruğu.

*

Alt katta pişmanlık ve utançtan ne yapacağını bilemeyen Bay Cassidy, Mame'in gözünü pudralamaktaydı. Üst kattan bir kadın bağırması, ayak patırtıları, itişip kakışma sesleri, devrilen iskemlelerin gürültüsü geliyordu. Bir karıkoca kavgasının kesin seslerini duyan Bay Cassidy, "Mart'la Maggie kavga ediyorlar." dedi. "Oysa ben onların hiç kavga etmediklerini sanırdım. Acaba bir yardıma ihtiyaçları var mıdır dersin? Gidip bakayım mı?"

Bayan Cassidy'nin açık gözü elmas gibi ışıldadı. Öteki gözü ise ancak üzeri sıvanmış bir ışık veriyordu.

Kadınların âdeti olduğu üzere anlamsızca, "Vay vay!" dedi. "Yoksa... Yoksa... Sen dur, Jack, ben bir koşu gidip bakayım."

Yukarı bir solukta çıktı. Daha kapıya varmadan kendini çılgınlar gibi dışarı atan Bayan Fink'le karşılaştı.

"Dövdü mü? Dövdü mü, Maggie?" diye mutlu bir mırıltıyla sordu.

Bayan Fink arkadaşının omzuna kapandı, umutsuz hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

Bayan Cassidy, Maggie'nin yüzünü avuçları arasına alıp kaldırdı. Pembe beyaz teninde Bay Fink'in korkak ellerinden çıkma bir tek bere bile yoktu.

"Söylesene Maggie." diye yalvardı. "Neler oldu? Canını çok mu yaktı? Söyle, yoksa içeri girip kendim öğreneceğim."

Bayan Fink başını umutsuzca arkadaşının göğsüne yasladı.

"Tanrı aşkına kapıyı açma, Mame. Kimseye de bir şey söyleme. Bana elini bile sürmedi. İçeride çamaşır yıkıyor... Çamaşır yıkıyor!"

Kalpler ve Eller

Denver'den doğuya giden trene epey bir kalabalık binmişti. Kompartımanlardan birinde zarif giyimli, çevresi bu tür yolculuklarda deneyimli olduğunu gösteren öteberiyle dolu çok güzel bir kadın oturmaktaydı. Yeni gelenler arasında biri mert ve açık yüzlü, rahat davranışlı, diğeri asık suratlı, iriyarı, kaba saba giyimli iki genç adam vardı. Birbirlerine kelepçeliydiler.

Kompartımanın tek boş yeri güzel kadının karşısında olduğundan kelepçeli çift de oraya oturdu. Genç kadının bakışları uzak bir ilgisizlikle üzerlerine çevrildi, sonra yüzünü aydınlatan sevimli bir gülümseme ve dolgun yanaklarını çevreleyen bir pembelikle gri eldivenli küçük elini uzattı. Dolgun, tatlı ve kesin sesi sahibinin konuşmaya ve sözlerini dinletmeye alışkın olduğunu gösteriyordu.

"Bay Easton, önce benim konuşmamı istiyorsanız,

peki öyle olsun. Batı'da karşınıza çıkan eski dostlarınızı hiç tanımaz mısınız, kuzum?"

Kadının sesini işiten genç adam birden başını kaldırdı, bir an düştüğü şaşkınlıktan kurtulup kendine uzatılan parmakları sıktı.

"Yanılmıyorsam Bayan Fairchild'sınız." diye gülümsedi. "Öteki elimi uzatamadığım için özür dilerim, ama gördüğünüz gibi şu anda burda imkân yok."

Yanındaki adamın sol eline kelepçelenmiş olan sağ elini kaldırıp gösterdi. Kadının gözlerindeki o mutlu bakış birden şaşkın bir dehşete döndü. Yüzündeki parlaklık uçtu, dudakları belli belirsiz bir korkuyla aralandı. Easton hafif bir kahkahayla yeniden konuşmaya başlayacaktı ki, öteki adam ondan atik davrandı. Bu yüzü asık olan ilk andan beri kadının yüzünü göz ucuyla incelemekteydi.

"Sözünüze karıştığım için beni bağışlayın, hanımefendi, ama görüyorum ki şerifin eski bir dostusunuz. Eğer kendisine cezaevine gittiğimizde lehimde bir iki söz söylemesini rica ederseniz, eminim sizi kırmayacaktır. Bunun bana da çok yararı dokunacaktır. Beni Leavenworth Cezaevi'ne götürüyor, kalpazanlıktan yedi yıl yedim."

Kadın derin bir soluk aldı. "Ooo!" Rengi yine pembeleşmişti. "Demek bunun için buralardasınız. Şerifsiniz demek?"

"Evet, Bayan Fairchild." dedi Easton. "Bir şeyler yapmam gerekiyordu. Para kanatlıymış gibi uçup gidiyor, oysa Washington'da arkadaşlara yaşayabilmek için bilirsiniz para gerekir. Batı'da bu fırsatı ele geçir-

dim... Evet, şeriflik elçilik kadar yüksek bir makam değilse de..."

Genç kadın sımsıcak bir sesle, "Elçi artık bizlere uğramıyor." dedi. "Zaten ilk baştan da gelmeseydi olurdu. Bunu bilmeniz gerekirdi. Demek şimdi şu ünlü Batı kahramanlarından oldunuz, ha! At biner, silah çeker, tehlikeden tehlikeye koşarsınız. Evet, bu Washington yaşantısından çok başka bir şey. Biz eski arkadaşlarınız sizi çok aradık."

Kadının hayran bakışları kelepçelere takıldı.

"Onları merak etmeyin." dedi öteki adam. "Bütün şerifler tutukluların kaçmaması için kelepçe vururlar. Bay Easton işini iyi bilir."

"Sizi Washington'da görecek miyiz?" diye sordu genç kadın.

"Bu yakınlarda görüşeceğimizi sanmıyorum. Eğlence günleri benim için geride kaldı artık."

Genç kadın hiç gereksiz yere, "Ben Batı'yı seviyorum." dedi. Gözlerinde ılık bir parıltı vardı. Pencereden dışarı bakarken hiç parlak sözcüklere gerek duymadan içtenlikle konuştu. "Annemle bu yazı Denver'da geçirdik. Babam hastalandığı için annem geçen hafta eve döndü. Ben Batı'da yaşayıp mutlu olabilirim. Buranın havası da bana çok iyi geliyor. Dünyada her şey para değildir. Ama insanlar pek çok şeyi yanlış anlayıp aptalca bir..."

Asık suratlı adam hırçın bir sesle, "Şerif, bu sizin yaptığınıza da haksızlık derler." diye kadının sözünü kesti. "Canım içki istiyor, sabahtan beri bir sigara bile içmedim. Bu kadar çene yetmez mi? Beni sigara

içilen vagona götürün artık. Saatlerdir bir pipo içmek için can atıyorum."

İki adam ayağa kalkarlarken Easton'un yüzünde aynı gülümseme vardı.

"Tütün isteğini reddedemem. Talihsizlerin tek dostudur o. Elveda, Bayan Fairchild, bilirsiniz görev çağrısı her şeyden önce gelir."

"Doğu'ya gitmediğinize gerçekten çok üzüldüm." dedi kadın. "Ama Leavenworth'te inmek zorundasınız, değil mi?

"Evet." dedi Easton. "Leavenworth'te inmek zorundayım."

İki adam sigara içilen vagona doğru yürüdüler.

Yan tarafta oturan yolcular konuşmayı dinlemişlerdi. Biri, "Şerif iyi bir adama benziyor." dedi. "Bu Batılılar arasında ara sıra gerçekten iyi insanlar çıkıyor."

"Bu makama gelmek için epey genç sayılmaz mı?" diye yanındaki sordu.

"Genç mi? Neden? Ooo, sen işin farkında değilsin galiba. Yahu, sen hiç tutukluyu kendi sağ eline kelepçeleyen bir polis gördün mü, ha?"

Tavan Arası Odası

Bayan Parker önce çift odalarını gösterirdi. Onun bu odaların iyi taraflarını ve sekiz yıl önce orada oturan beyefendinin erdemlerini anlatırken sözünü kesmeye cesaret bile edemezdiniz. Sonra kekeleye kekeleye ne doktor ne de dişçi olmadığınızı itiraf ederdiniz. Bu itiraf karşısında Bayan Parker suratını öyle bir asardı ki, sizi Bayan Parker'ın odalarına uyacak bir meslekte yetiştirmedikleri için bir daha ana babanıza aynı duygularla bakmaya imkân bulamazdınız.

Ondan sonra bir kat yukarı, arka tarafa bakan sekiz dolarlık odalara çıkılırdı. Bayan Parker'ın ikinci kat dediği, öndeki banyolu odada oturan Bayan McIntyre'ın kışlarını geçirdiği Palm Beach'teki kardeşinin portakal bahçelerini yönetmeye gitmeden önce bu arka odaya on iki dolar veren Bay Toosenberry'nin hikâyesini de dinledikten sonra güç bela daha ucuz bir yer aradığınızı mırıldanabilirdiniz.

Bayan Parker'ın hakaret dolu bakışlarına katlanabilmişseniz üçüncü kattaki Bay Skidder'in odasını görmeye çıkarılırdınız. Bay Skidder'in odası boş değildi. Kendisi sabahtan akşama kadar sigara içip piyes yazardı. Ancak oda arayan her müşteri pencerelerdeki işlemeli ağır perdelere hayran kalsın diye mutlaka bir kere bu odaya sokulurdu. Ve böyle bir ziyaretten sonra Bay Skidder bir kapı dışarı edilme korkusundan kira borcuna mahsuben bir miktar daha öderdi Bayan Parker'a.

Siz hâlâ tek ayağınızın üstünde durup ateş gibi yanan elinizle cebinizdeki üç nemli doları kavramış olarak hafif bir mırıltıyla suçlusu olduğunuz o korkunç yoksulluğunuzdan söz edecek olursanız Bayan Parker artık size daha fazla dil dökmezdi. "Clara!" diye bağırarak arkasını döner ve ciddi adımlarla aşağı inerdi. Zenci hizmetçi Clara sizi halı kaplı merdivenden dördüncü kata çıkartıp tavan arası odasını gösterirdi. Burası bir holün ortasında ikiye iki buçuk metrelik bir odaydı. Bir tarafında odunluk, diğerinde kiler vardı.

Odada mobilya olarak demir bir karyola, bir lavabo ve bir de iskemle bulunurdu. Dört çıplak duvar çevrenize bir tabut gibi kapanırdı. Elinizi boğazınıza götürürdünüz, soluğunuz kesilirdi, yukarıya sanki bir kuyunun dibindeymişsiniz gibi bakar ve yeniden soluk alırdınız. Tavandaki küçük pencereden kare biçimindeki mavi sonsuzluk görünürdü.

Clara, yarı küçümseyen bir sesle, "İki dolar, efendim." derdi.

Bir gün Bayan Leeson oda aramaya geldi. Kendisinden daha iri bir kadının taşıması için yapılmış bir yazı makinesi vardı elinde. Ufak tefek, zayıf yapılı bir kızdı. Gözleri ve saçları sanki kendisi durduktan sonra da büyümeye devam etmişler ve ona, "Neden bizle büyümedin sen de?" diye sorar gibiydi.

Bayan Parker çift odasını gösterdi. "Bu dolapta bir iskelet, bir anestezi aygıtı ya da..."

"Ben ne doktorum ne de dişçi." diye titredi Bayan Leeson.

Bayan Parker doktorluk ya da dişçilik düzeyine erişememişler için sakladığı o acı dolu, alaycı, kuşkulu, buz gibi bakışlardan biriyle kıza bakıp ikinci katın arka odalarına yürüdü.

"Sekiz dolar mı?" diye haykırdı Bayan Leeson. "Siz beni ne sandınız? Ben yalnızca çalışan bir kızım, bana daha yüksekte, ama ücreti daha aşağıda bir şey gösterin."

Kapısı vurulunca Bay Skidder izmarit dolu küllüğü devirerek ayağa fırladı.

Bayan Parker adamın solgun bakışlarına şeytani bir gülümsemeyle karşılık verdi. "Bağışlayın, Bay Skidder. İçeride olduğunuzu bilmiyordum. Bayana işlemeli perdeleri gösterecektim de."

Bayan Leeson melekler gibi bir gülümsemeyle, "Ne kadar da cici şeyler." dedi.

İki kadın çıktıktan sonra Bay Skidder masası başına geçip en son (basılmamış) piyesinden uzun boylu, esmer kadın kahramanı çıkartıp yerine ufak tefek, kumral, capcanlı genç bir hanımı koydu.

Az sonra yas çanı gibi bir 'Clara!' haykırışı Bayan Leeson'un mali durumunu bütün dünyaya ilan ediyordu. Kara bir zebani genç kadını yakaladığı gibi cehennemi bir merdivenden çıkartıp tepesinde bir ışığın parıldadığı o lahte sokarak tılsımlı sözcükleri fısıldadı. "İki dolar!"

Bayan Leeson gacırdayan demir karyolaya çöktü. "Kabul!"

Bayan Leeson her gün işe çıkardı. Geceleri yanında el yazısıyla doldurulmuş kâğıtlar getirir, yazı makinesinde bunları temize çekerdi. Bazen işi olmaz, o zaman da diğer pansiyonerler gibi kapı önündeki merdivenlerde otururdu. Bayan Leeson yaratılırken planları tavan arasında yaşaması için çizilmiş değildi. Neşeli ve şakacı bir ruha sahipti. Bay Skidder bile bir keresinde onun büyük (basılmamış) eserinden üç perde okumasına izin vermişti.

Bayan Leeson merdivenlerde oturacak bir iki saatçik bulabildi mi erkek kiracıların tümü sevinirlerdi. Bir okulda öğretmenlik yapan Bayan Longnecker en üst basamakta oturur, her söylenene burun kıvırarak, "Yok canım!" derdi. Bir tezgâhtar olan, pazar günleri lunaparkta hedeflere atışlar yapan Bayan Dorn en alt basamakta oturur ve burnunu kıvırırdı. Bayan Leeson ise ortalarda oturur ve çevresi hemen erkekler tarafından sarılırdı.

Gerçek yaşamda (henüz açığa vurulmamış) bir dramda ona başrolü vermeyi düşünen Bay Skidder, kırk beş yaşlarında, kırmızı yüzlü, şişman Bay Hoover ve kendisini sigaradan vazgeçmeye zorlaması için

mahsustan derin derin öksüren çok genç Bay Evans. Erkekler kızı 'her zaman en komik ve en neşeli' seçmişlerdi. Ancak merdivenin üst ve alt basamaklarına burun kıvırmalar devam etmekteydi.

*

Çok rica ederim, bir iki dakikalığına oyunu bırakın da, Koro sahneye gelerek Bay Hoover'in şişmanlığına birkaç damla yaş döksün. Borazanlar yağ dramını, cüsse felaketini, şişmanlığın ıstırabını çalsınlar. Bir âşık iç çekebilir, ama sakın ha oflayıp puflamamalıdır. 130 santimlik bir kemerin üstündeki en sadık bir kalp, ancak boşuna çarpar. Dışarı, Hoover! Kırk beş yaşında, kırmızı suratlı, delişmen ve şişman Hoover yok olmaya mahkum. Zaten sana hiçbir zaman fırsat düşmemişti ki, Hoover!

Bir yaz gecesi böylece otururlarken Bayan Leeson gökyüzüne bakıp neşeli bir kahkaha koyuverdi. "Bakın, bakın! İşte Billy Jackson. Buradan da görülüyormuş."

Hepsi başlarını kaldırdılar. Kimi karşı binaların pencerelerini, kimi bir Jackson tarafından yönetilen bir uçağı boş yere aradı.

Bayan Leeson küçücük parmağıyla gösterdi. "İşte şu yıldız! O parıldayan büyük değil de, yanında sabit duran, mavi renklisi. Onu her gece tavan arasından görebiliyorum. Ona Billy Jackson adını taktım."

Bayan Longnecker oturduğu yerden, "Yok canım." dedi. "Astronomi ile ilgilendiğinizi bilmiyordum."

Ufak tefek rasatçı, "Doğru." dedi. "Gelecek mevsim Merih'te kol kapakları modası ile ne kadar ilgiliysem yıldızlarla da o kadar ilgilenirim."

"Sözünü ettiğiniz yıldız Cassipeia grubundan Gamma'dır. İkinci sınıf bir yıldızdır ve uzaklığı..."

"Bence Billy Jackson adı daha güzel." diye kadının sözünü kesti genç Bay Evans.

Bay Hoover da meydan okurcasına baktı Bayan Longnecker'a. "Al benden de o kadar. Bayan Leeson'un da o bunak gökbilimciler kadar yıldızlara ad takmaya hakkı vardır."

"Yok canım." dedi Bayan Longnecker.

"Kuyruklu bir yıldız mı acaba?" diye atıldı Bayan Dorn. "Bu pazar on atışta tam dokuz kere isabet ettirdim."

Bayan Leeson, "Buradan o kadar iyi görünmüyor." dedi. "Bir de benim odamdan baksanız. Biliyor musunuz, bir kuyunun dibinden bakarsanız gündüzün bile görebilirsiniz yıldızları. Geceleri benim odam tam bir kömür madenine dönüşüyor. Billy Jackson da Gece'nin kimonosuna tutturduğu kocaman bir elmas iğne gibi görünüyor."

Bundan sonra öyle bir an geldi ki, artık Bayan Leeson temize çekilecek kâğıtlar getirememeye başladı. Sabahları işe gideceği yerde yazıhane yazıhane dolaşıyor, kalbi küstah odacıların aracılığıyla iletilen buz gibi red yanıt kırıntıları ile eriyordu. Bu bir süre böyle devam etti.

Bir akşam her zaman lokantadan döndüğü saatte yorgun adımlarla tırmandı merdiveni. Ancak o akşam yemek yememişti.

Salona girince Bay Hoover'le karşılaştı. Bay Ho-

over bu fırsatı kaçırmayıp kıza hemen evlenme teklif etti. Şişmanlığı bir çığ gibiydi kızın karşısında. Bayan Leeson kaçıp merdivenin tırabzanını yakaladı. Hoover kızın elini tutmaya çalıştı, kız Hoover'in suratına güçsüz bir tokat attı. Sonra tırabzana tutunarak sürüklene sürüklene odasına çıktı.

Lambayı yakacak, hatta soyunacak gücü kalmamıştı. Zayıf gövdesinin ağırlığı çürük yayları bile çökertemeden demir karyolanın üstünde yığıldı kaldı. Zifiri karanlık odada ağırlaşan gözkapaklarını yavaşça açtı, gülümsedi.

Billy Jackson çatıdaki camın arasından sakin, sabit ve ışıldayarak bakıyordu kendisine. Bayan Leeson'un çevresinde dünya yoktu artık. Bir karanlık çukuruna batmıştı, hiçbir şey yoktu, anlamsızca adlandırdığı yıldızın çevresindeki solgun sarı ışığın dışında. Bayan Longnecker haklıydı. O Billy Jackson değil, Cassiopeia grubundan Gamma olmalıydı. Ama Bayan Leeson onun Gamma olmasını kabul edemezdi.

Orada öyle sırtüstü yatarken iki kere kolunu kaldırmaya çalıştı. Ancak üçüncü seferinde iki zayıf parmağını dudaklarına değdirerek o karanlık çukurdan Billy Jackson'a bir öpücük gönderdi. Kolu yanına düştü sonra.

"Elveda Billy." diye mırıldandı. "O kadar milyon kilometre ötedesin, yine de bir kere bile kırpmadın gözünü. Fakat karanlıkta göreceğim hiçbir şey olmadığı zamanlarda hep orada, seni görebileceğim yerde kaldın, değil mi, Billy? Milyonlarca kilometre... Elveda, Billy Jackson."

Clara ertesi sabah 10 numaranın kapısının kilitli olduğunu gördü. Zorla açıp içeri girdiğinde kızın sirkeyle bileklerini, şakaklarını ovmak hiçbir işe yaramadı. Biri koşup cankurtaran çağırdı.

Az sonra acı çığlıklar savurarak gelen cankurtarandan beyaz önlüklü, ateş gibi canlı, yetenekli genç bir doktor indi. Merdivenleri üçer üçer çıkarken, "Olay nedir?" diye sordu.

Böyle bir şeyden en çok zarar gören kendisiymiş gibi Bayan Parker, "Zavallı kıza ne olduğunu anlayamadım, doktor bey." dedi. "Ne yaptıysak bir türlü kendine getiremedik. Genç bir kız... Bayan Elsie... Durun bakayım, evet evet... Bayan Elsie Leeson. Evimde hiç böyle..."

Doktor Bayan Parker'ın yabancısı olduğu bir sesle, "Hangi odada?" diye bağırdı.

"Tavan arasında."

Anlaşıldığı kadarıyla cankurtaran doktoru tavan arası odalarının yerini çok iyi biliyordu. O koşarak çıkarken Bayan Parker da olgunluğunun izin verdiği bir hızla kendisini izledi.

Doktor genç kızı kucaklamış indirirken birinci kat sahanlığında karşılaştılar. Doktor bir an duraklayıp, pek yüksek sesle değilse de, bir neşter kadar keskin dilini kullanmaya başladı. Bayan Parker asılı olduğu çividen düşen kaskatı bir elbise gibi yavaş yavaş buruştu. Çok sonraları bile zihninde olsun, gövdesinde olsun bu buruşukluğun izi hiç kaybolmadı. Meraklı kiracıları zaman zaman doktorun ne söylediğini sorarlardı.

"Bırakın şimdi bunları." derdi kadın. "Tanrı o sözleri dinlediğim için beni bağışlasın, yeter."

Kaldırımda toplanan meraklılar doktorun kucağında taşıdığı kızı sedyeye yatırmadığını gördüler. Doktor sürücüye, "Son hızla, Wilson!" dedi.

İşte hepsi bu kadar. Bu bir hikâye mi? Ertesi sabah gazetede küçük bir haber gördüm; belki de son paragrafı (bana olduğu gibi) size de olayları bağlamanızda yardımcı olur.

"Doğu.... Sokağı'nda 49 numarada açlıktan ölmek üzere olan genç bir kız Bellevue Hastanesi'ne kaldırılmıştır. Olaya el koyan cankurtaran doktoru William Jackson* hastanın kısa zamanda iyileşeceğini bildirmiştir."

* Billy, William'ın kısaltılmışıdır. (Çev. n.)

Kader Yolları

Kaderi arıyorum
Yollarda.
Kalbim temiz, önümü aydınlatacak
Sevgi var içimde.
Uzatmazlar mı bana yardım elini?
Yakalama, biçimlendirmek için
Kaderimi.

David Mignon'un
yayınlanmamış bir şiirinden

Şarkı sona ermişti. Güftesi David'indi, müziği bir halk ezgisinden alınmıştı. Şarabın parasını genç şair verdiği için han müşterileri şarkıyı candan alkışladılar. Yalnızca kasaba noteri olan Bay Papineau başını sallıyordu; okumuş bir adamdı ve diğerleri gibi içmemişti.

Dışarıda gece ayazı David'in kafasından şarap dumanlarını sildiğinde sabah Yvonne'la kavga ettiklerini ve o gece evini terk edip çevrelerini saran geniş dünyada şan ve şeref aramaya çıkmaya karar verdiğini hatırladı.

"Şiirlerim bir gün gelip de herkesin dilinde dolaşmaya başladığında herhalde bugün söylediği o acı sözleri anımsar." diye düşündü.

Meyhanedekilerden başka kasabada yatağı dışında kimse kalmamıştı. David odasına çıkıp birkaç parça eşyasını topladı, hepsini bir denk yapıp sopasının ucuna asarak Vernoy'dan uzaklaşan yolu izlemeye başladı.

Babasının ağılda uyuklayan koyunlarının yanından geçti: Her gün çobanlık ettiği, kâğıt parçaları üzerine şiirlerini karalarken dağılmalarına göz yumduğu koyunların. Yvonne'un penceresinde ışık vardı. Ansızın üstüne bastıran bir zayıflık kararını sarsar gibi oldu. Belki de o ışık Yvonne'un üzüldüğünü, uykusunun kaçtığını gösteriyordu, hatta kim bilir belki de sabah olunca... Ama, hayır! Kararı kesindi. Vernoy ona göre bir yer değildi. Kasabada fikirlerini paylaşacak bir tek kişi bile yoktu.

Çiftçi sabanı kadar dümdüz yolda, ay ışığının aydınlattığı kırların ortasında üç fersah kadar yürüdü. Köyde bu yolun Paris'e kadar gittiğine inanılırdı. Şair yürürken sık sık bu adı tekrarlıyordu. David Vernoy'dan hiç bu kadar uzaklaşmış değildi.

SOLDAKİ YOL

Üç fersah kadar gittikten sonra yol birden ikiye ayrıldı. Köy yolu daha geniş bir yolla birleşmişti. David, bir anlık bir kararsızlıktan sonra soldaki yolu seçti.

Bu geniş yolun tozları arasında az önce geçmiş bir arabanın tekerlek izleri görülüyordu. Bu görüşünün doğruluğu yarım saat sonra dik bir tepenin eteğindeki derenin çamurlarına batmış bir arabanın görünmesiyle kanıtlandı. Arabacı ile seyisler bağrışıyorlar, dizginlere asılıyorlardı. Yol kenarında siyah pelerinli, iriyarı bir adam ve uzun, ince bir pelerine sarınmış narin bir kadın beklemekteydiler.

David seyislerin çabalarında beceriksizliklerini hemen fark etti. Fazla konuşmadan işi ele aldı, seyislere de şamatayı kesip güçlerini bir de tekerlekleri it-

mekte denemelerini söyledi. Arabacı yalnızca seslenerek hayvanları harekete geçirmeye çalışıyordu. David güçlü omzu ile arabanın arkasına yaslandı, araba bir hamlede kuru toprağa çıktı, seyisler yerlerine oturdular.

David bir an duraksadı. İriyarı adam elini salladı. "Siz arabaya gireceksiniz." Sesi de kendisi gibi kaba sabaydı, ama çalışma ve alışkanlık sonucunda terbiye edilmiş gibiydi. Böyle bir ses karşısında boyun eğmekten başka bir şey yapılamaz. Emrin ikinci kez tekrarı ile genç şairin duraksaması kısa kesildi. David arabaya girince kadının arka koltukta oturduğunu gördü. Kendisi tam karşı koltuğa oturacaktı ki, ses yine kendi buyruğunu yaptırttı:

"Hanımın yanına oturacaksınız."

Adam da bütün ağırlığıyla karşılarına çöktü, araba yokuş yukarı çıkmaya başladı. Kadın köşesinde sessizce büzülmüştü. David onun yaşını tahmin edemediyse de, yayılan lavanta kokusu şaire esrar perdesinin altında bir güzelliğin gizli olduğunu hayal ettiriyordu. İşte çoktandır özleyip durduğu serüvendi bu. Ancak anahtarı elinde değildi. Suskun yol arkadaşları bir daha ağızlarını açıp tek söz söylemediler.

David bir saat sonra pencereden bakınca arabanın bir kente girmiş olduğunu gördü. Kapısı penceresi kapalı bir evin önünde durdular. Seyis aşağı inip kapıyı sabırsızlıkla yumrukladı. Yukarıda açılan bir pencereden takkeli bir baş uzandı.

"Ne cüretle gecenin bu saatinde namuslu insanları rahatsız ediyorsunuz? Han kapanalı saatler oldu.

Zaten saat kârlı müşterilerin gelmeyecekleri kadar geç. Haydi, defolun buradan!"

"Monsenyör Marki de Beaupertuys'a kapıyı açın!"

"Ah!" diye haykırdı yukarıdaki adam. "Çok özür dilerim, lord hazretleri, bilmiyordum... Saat o kadar geç ki... Evim emrinizdedir, lord hazretleri."

Sürgünün çekildiğini duydular, kapı ardına kadar açıldı. Gümüş Kupa'nın sahibi yarı giyinik, elinde şamdanıyla kaygı ve soğuktan tir tir titreyerek eşikte duruyordu.

David markinin arkasından indi. "Hanıma yardım et." diye emredilmişti. Şair kadına yardım ederken avucu içindeki küçük elin titrediğini hissetti. Ardından bir emir daha geldi. "İçeri girin."

Hanın büyük yemek salonuna girdiler. İçeride boydan boya ahşap bir masa uzanıyordu. Adam gidip masanın bir ucuna oturdu. Kadın bitkin bir halde duvar dibinde bir iskemleye çöktü. Ayakta duran David nasıl izin isteyip yoluna devam edeceğini düşünüyordu.

Hancı yerlere kadar eğilerek, "Lord hazretleri!" dedi. "Bizi şereflendireceğinizi bilseydim size pek çok şey hazırlatabilirdim. Ancak... Şarap var, soğuk et var, be... Belki de..."

Marki tombul elinin beyaz parmaklarını kendine özgü bir biçimde açarak, "Mum." dedi.

"Derhal, lord hazretleri... Hemen getiriyorum, efendim."

Salonda birkaç düzine mum daha yakıldı. Markinin iri cüssesi iskemlesinden taşıyordu. Boğaz ve bilekle-

rindeki bembeyaz danteller dışında tepeden tırnağa siyahlar içindeydi. Hatta kılıcının kabzası ve kını bile siyahtı. Yüzünde alaycı bir gurur vardı. Uçları yukarıya kıvrılmış bıyıkları neredeyse gözlerine değecekti.

Kadın hiç kıpırdamadan oturuyordu. David onun insanın içini titretecek derecede güzel bir genç kız olduğunu gördü. Markinin gürleyen sesi kendisini bu umutsuz güzelliğin seyrinden uyandırdı.

"Adın ne? Ne iş yaparsın?"

"David Mignot. Şairim."

Markinin bıyıkları gözlerine biraz daha yaklaştı.

"Neyle geçinirsin?"

"Aynı zamanda çobanlık yaparım. Babamın sürülerini güderim."

David başını dik tutuyordu, ama yüzü kızarmıştı.

"O halde iyi dinle, şair ve çoban efendi. Bu akşam talihin açıkmış. Bu hanım benim yeğenim Matmazel Lucie de Varennes'dir. Soylu bir ailenin kızıdır. Yılda on bin frank özel geliri vardır. Güzelliğini işte kendi gözünle görüyorsun. Eğer hoşuna gittiyse derhal senin karın olacaktır. Sözümü kesmeden dinle. Bu gece onu daha önce söz verdiğim nişanlısı Kont de Villeneaur'un şatosuna götürdüm. Konuklar gelmiş, rahip bekliyordu. O soylu ve varlıklı erkekle evlenmesi için her şey tamamdı. Zayıf ve her söze boyun eğen bu hanım mihrabın önünde ansızın dişi bir leopar gibi bana döndü ve beni zalim olmakla suçladı. Orada serseme dönen rahibin gözleri önünde kendisi için verdiğim sözü bozdu. Ben de o anda, şatodan çıktı-

ğımızda ister prens ister hırsız olsun, karşımıza ilk çıkacak erkekle onu evlendirmeye yemin ettim. İşte çoban, sen bu kişisin. Sen olmazsan bir başkası. Karar vermek için on dakikan var. Beni saçma sapan sorularla öfkelendirme. On dakika çoban! Süren işmeye başladı bile!"

Markiz beklerken beyaz parmaklarıyla masaya vurup duruyordu. Sanki şatosuna büyük bir saldırı karşısındaymış, bütün kapı ve pencerelerini kapatmış gibiydi. David adamla konuşmak istiyordu, ama bu görünüşüyle cesareti kırıldığı için kadına yaklaştı.

"Matmazel." Böylesine zarafet ve güzellik karşısında sözcüklerin ağzından kolayca dökülüyor olmasına şaşmıştı. "Çobanlık yaptığımı söylediğimi duydunuz. Kimi zaman da şair olduğumu düşlerim. Eğer güzele hayran olmak, güzeli korumak şairliğin bir sınavıysa bu düşüm şimdi kat kat güçlendi. Size bir yardımda bulunabilir miyim, matmazel?"

Kız alçak bir sesle, "Bayım." dedi. "Namuslu ve kibar bir kimseye benziyorsunuz. Bu adam benim amcamdır, babamın kardeşi ve dünyadaki tek akrabam. O annemi severdi, ben de anneme benzediğim için benden nefret ediyor. Yaşamı zindan etti bana. Bakışlarından bile korkarım. Bugüne kadar her dediğini yapmaya çalışmıştım. Ama bu gece beni benden üç kat yaşlı bir adamla evlendirmeye kalktı. Öfkesini sizin üzerinize çektiğim için beni bağışlayın. Hiç kuşkusuz size zorlayarak yaptırtmak istediği şeyi reddedeceksiniz. Ancak izin verin de ince sözleriniz için size teşekkür edeyim. Çok uzun zamandır kimse benimle böyle konuşmamıştı."

Şairin gözlerinde şimdi kibarlıktan daha başka bir şey vardı. Gerçek şair olmalıydı: Yvonne unutulmuştu, bu yeni güzellik tazeliği ve erdemiyle kendisini çekiyordu. Onun büyüleyici kokusu çobanı garip duygularla doldurmuştu. Alev alev yanan yüzünü kıza çevirdi. Kız susuzluk çekiyormuş gibi baktı erkeğe.

"On dakika." dedi David. "Yaşamım boyunca sahip olamayacağım bir şeye sahip olmak için on dakikam var. Size acıdığımı söyleyemeyeceğim matmazel, çünkü gerçek değil bu. Sizi seviyorum. Sizden beni şimdiden sevmenizi isteyemem, ama izin verin de şu zalimin elinden sizi bir kurtarayım, zamanla aşk da gelebilir. Bir geleceğim olduğuna inanıyorum, çoban olarak kalmayacağım. Sizi bütün kalbimle koruyacak, yaşamınıza neşe katmaya çalışacağım. Kaderinizi bana emanet edebilecek misiniz, matmazel?"

"Ah! Bana acıdığınız için kendinizi fedaya kalkışıyorsunuz."

"Acımak değil, aşk, matmazel. Zaman da doldu sayılır."

"Pişman olacak, benden nefret edeceksiniz."

"Sizi mutlu kılmak, size layık olmak için bütün ömrümce uğraşacağım."

Kızın minicik, incecik eli erkeğin avucu içine kaydı.

"Size güveneceğim. Yaşamımı size emanet edeceğim. Ve... Ve aşk belki de sizin düşündüğünüz kadar uzakta değildir. Söyleyin ona. Bir kere onun gözlerinin o gücünden kurtulayım, her şeyi unutabilirim."

David gidip markinin önünde durdu. Kara hayalet kıpırdadı, alaycı gözler saate çevrildi.

"İki dakika kaldı. Bir çobanın zengin ve güzel bir kızı kabul etmesi için sekiz dakika gerekiyor, ha? Söyle çoban, matmazelin kocası olmaya razı mısın?"

David, gururla, "Matmazel karım olmayı kabul etmekle bana şeref vermiştir." dedi.

"İyi konuştun, çoban efendi. Senin soylu bir ruhun var. Matmazel daha kötü birine de rastlayabilirdi. Şimdi kilise ile şeytanın izin verdikleri bir çabuklukla işimize bakalım."

Kılıcının kabzasıyla masaya vurdu. Kapıda dizleri titreyen hancı belirdi. Bu büyük lordun kaprislerini önceden tahmin umuduyla bir kucak dolusu mum getirmişti. "Bir rahip çağır." dedi marki. "Anladın mı? Rahip. On dakika içinde burada olmalı, yoksa..."

Hancı mumları atıp gerisin geriye koştu.

Rahip uykulu gözlerle geldi, David Mignot ile Lucie de Varennes'i karıkoca ilan etti, markinin attığı altını cebine indirip gecenin karanlığında kayboldu.

Marki uğursuz parmaklarını şaklatarak, "Şarap!" dedi.

Şarap gelince de, "Kadehleri doldur!" diye emretti. Mumlarla aydınlanmış masanın başında ayakta duruyordu. Kin ve gururdan oluşmuş kara bir dağ gibiydi. Yeğenine baktıkça gözlerinde eski bir aşkın zehre dönüşmesini andıran bir parıltı seziliyordu.

Kadehini kaldırdı. "Bay Mignot, size şunu söyledikten sonra içeceğim: Kendinize eş olarak yaşamınızı

zehir edecek birini almış bulunuyorsunuz. Onun damarlarında akan kan değil, annesinden miras kalan yalandır. Size utanç ve kuşku getirecektir. Ona miras kalan ve bir köylüyü bile ayartmaya tenezzül eden şeytan onun gözlerinde, teninde ve ağzındadır. İşte sizin mutlu bir yaşam için sahip olduğunuz şeyler. Kaldırın kadehinizi. Matmazel, sonunda kurtuldum sizden!"

Marki şarabını içti. Kızın dudaklarından bir hıçkırık koptu. David elinde kadehiyle yürüyüp markinin karşısına geçti. Davranışında öyle çobana benzer bir şey yoktu.

"Az önce bana Bay demekle şeref verdiniz." dedi. "Matmazel ile evlenmenin düşündüğüm bir iş için hiç değilse az da olsa beni size eşit kıldığını umabilir miyim?"

"Elbette çoban." diye alay etti marki.

David kadehini adamın yüzüne fırlattı. "Şu halde benimle düelloya tenezzül edersiniz..."

Büyük lordun öfkesi bir borazandan fırlayan bir nağme gibi ani bir küfürle fışkırdı. Kara kınından kılıcını çekerek, "Çabuk şu ahmak herife bir kılıç getir." diye bağırdı. Sonra kızın kalbini donduran bir gülüşle döndü. "Bana çok iş çıkarıyorsunuz, hanımefendi. Anlaşıldı, bu gece sizi hem kocaya vermeli, hem de dul bırakmalıyım."

"Ben kılıç oyunları bilmem." dedi David. Karısının önünde böyle bir itirafta bulunduğu için yüzü kıpkırmızı kesilmişti.

Marki alayla, "Ben kılıç oyunları bilmem." diye yi-

neledi. "Köylüler gibi odunlarla mı dövüşeceğiz, peki? Hey, François, tabancalarım!"

Seyis arabanın silahlığından gümüş kabzalı iki tabanca getirdi. Marki birini masanın üstüne, David'in yanına fırlattı. "Geç bakalım masanın öteki ucuna. Bir çoban bile tabanca tetiği çekebilir. Bir de Beaupertuys'un silahıyla ölmek pek az çobana nasip olmuştur."

Çobanla marki uzun masanın karşısında birbirlerine döndüler. Hancı dehşet içinde havayı dövüyordu. "Mmm... Monsenyör... Tanrı aşkına... Benim yerimde yapmayın... Kan dökmeyin... Beni mahvedeceksiniz..." Ama markinin bakışı adamı susturmaya yetti.

"Korkak!" diye bağırdı marki. "Dişlerini takırdatmayı bırak da, bize işaret verecek misin, onu söyle." Hancı yere çöktü. Ağzını açamıyordu. Hatta duymuyordu bile. Yine de el hareketleriyle hanının ve ticaretinin selameti için yalvarıyordu.

"Ben veririm." dedi kadın dupduru bir sesle. Gidip David'i öptü. Gözleri parlıyordu, yanaklarına renk gelmişti. Duvara dayandı; iki adam tabancalarını doğrultup onun saymasını beklediler.

"Un... deux... trois!"

İki patlama birbirine o kadar yakındı ki, mumların alevi yalnızca bir kere titredi. Marki gülümsüyordu. Sol elinin parmakları masanın üstünde açılmıştı. David dimdik kaldı, başını yavaşça çevirip gözleriyle karısını aradı, sonra asıldığı yerden düşen bir elbise gibi yere yığıldı.

Dul kadın bir dehşet ve umutsuzluk çığlığı kopar-

tarak David'in üzerine eğildi. Yarasının yerini buldu, sonra o hüzün dolu solgun bakışlarını markiye çevirdi. "Tam kalbinden vurulmuş! Tam kalbinden!"

"Haydi arabaya!" diye gürledi marki. "Gün doğmadan elimden çıkmış olacaksın. Bu gece bir daha evleneceksin. Hem de karşımıza ilk çıkanla. İster köylü olsun ister eşkıya. Eğer yolda kimseye rastlamazsak seni kapımı ilk açacak köylüye vereceğim. Bin arabaya haydi!"

Amansız ve dev cüsseli marki, yeniden pelerininin esrarına bürünmüş kadın, elinde silahlarla seyis hep birlikte arabaya doğru yürüdüler. Ağır tekerleklerin gacırtısı uyuyan köyde yankılar bırakarak uzaklaştı. Gümüş Kupa'nın salonunda yirmi dört mumun alevi masanın üstünde göz kırparken çılgına dönmüş hancı da öldürülen şairin cesedi çevresinde dönüp duruyordu.

SAĞDAKİ YOL

Üç fersah kadar gittikten sonra yol birden ikiye ayrıldı. Köy yolu daha geniş bir yolla birleşmişti. David, bir anlık bir kararsızlıktan sonra sağdaki yolu seçti.

Yolun nereye gittiği hakkında bir fikri yoktu. Ama Vernoy'u o gece arkasında bırakmaya karar vermişti bir kere. Bir fersah daha gittikten sonra pek yakın bir geçmişte büyük bir eğlenceye sahne olduğu belli olan büyük bir şatonun yanından geçti. Taş kapının önündeki tozlu yolda konukları götüren arabaların tekerlek izleri görülüyordu.

David üç fersah daha gittikten sonra yoruldu. Yol kenarındaki otlar arasına yatıp iyi bir uyku çekti, sonra kalkıp bilinmeyen yönde yürümeye devam etti.

Böylece beş gün yürüdü, doğanın o hoş kokulu yataklarında ya da köylülerin saman yığınları arasında uyuyor, onların konuksever kara ekmeklerinden yiyor, ırmaklarından, keçi çobanlarının testilerinden su içiyordu.

Sonunda bir köprüden geçip dünyanın bütün kentlerinden daha çok şair ezmiş ya da taçlandırmış olan o kente ayak bastı. Bir zamanlar önemli ve etkili kentlileri barındıran bu sokak şimdi düşkünlere terk edilmişti.

Yüksek evler hâlâ yıkılmış bir soyluluğun kalıntılarına sahipseler de, artık çoğu toz toprak içinde kalmış, örümceklerin saldırısına uğramıştı. Geceleri kılıç şakırtıları ve meyhane meyhane dolaşan kabadayıların gürültüleri işitiliyordu. David burada cebindeki kıt parasına uygun bir yere yerleşti. Gecenin mumu ve gündüzün ışığı onu hep kâğıt ve kalemi başında buluyordu.

Bir öğleden sonra koltuğu altında ekmeği, peyniri, bir şişe sulu şarabıyla dışarıdaki basit dünyaya yaptığı yiyecek seferinden dönerken merdivende bir şairin bile hayalini durduracak güzellikte bir kadına rastladı, daha doğrusu rastladı değil de, onu karşısında buldu. Kadın duvara dayanmıştı. Önü açık siyah pelerininin altında işlemeli elbisesi görünüyordu. Gözleri düşüncelerinin her değişiminde başka bir renk almaktaydı. Bir an küçük bir çocuğunki kadar yuvarlak ve masum, sonra bir çingeneninki gibi çekik ve büyüleyici. Bir eli eteğini kaldırıp yüksek ökçeli, açık bağcıkları yana sarkan ayakkabılarını ortaya

çıkardı. Kadın o kadar ilahi, eğilmeye o kadar uygunsuz, büyüleyip emretmeye o kadar layıktı ki. Belki de David'in gelmekte olduğunu görmüş, onun kendisine yardım etmesini beklemişti.

Ah, acaba mösyö merdiveni işgal ettiği için kendisini bağışlayacak mıydı? Ama şu ayakkabı... Ah, şu yaramaz ayakkabı! Ama boşuna! Bir türlü bağlı durmuyordu ki. Acaba mösyö yardım eder de...

Hırçın bağcıkları bağlarken şairin parmakları titriyordu. Kadının varlığının oluşturduğu tehlikeden kaçacaktı, ama bir çingeneninki gibi uzayıp büyüleyen gözler onu yerine mıhladı. Şarap şişesine sarılarak duvara yaslandı.

Kadın gülümsedi. "Bana büyük bir iyilikte bulundunuz. Acaba bu evde mi oturuyorsunuz?"

"Evet, madam... Öyle yani..."

"Belki de üçüncü katta?"

"Hayır, madam... Daha yukarıda."

Kadın hafif bir sabırsızlıkla parmaklarını oynattı.

"Bağışlayın, sormakla düşüncesizlik ettiğimin farkındayım. Acaba bu kusurumu hoş görecek misiniz? Nerede oturduğunuzu sormakla kabalık mı ettim yoksa?"

"Böyle konuşmayın, madam. Ben yukarıda..."

"Hayır hayır, söylemeyin. Yanıldığımı şimdi anlıyorum. Ama bu eve ve içindekilere öyle bir yakınlık duyuyorum ki... Bir zamanlar ben de burada yaşardım. Şimdi sık sık gelip o günleri hayal ederim. İzin verirseniz bu da benim mazeretim olsun."

Şair kekeledi. "Mazerete gerek yok. En üst katta oturuyorum."

"Ön odada mı?"

"Arka odada, madam."

Kadın sanki ferahlamış gibi içini çekti.

O saf bakışını takınarak, "O halde sizi daha fazla rahatsız etmeyeyim." dedi. "Evime iyi bakın. Ne yazık ki artık bana sadece anılar kaldı. Kibarlığınız için lütfen teşekkürlerimi kabul edin, efendim."

Kadın ardında bir gülümseme ve hoş bir koku bırakarak uzaklaştı. David uyurgezer gibi çıktı merdivenleri. Az sonra kendine geldiğinde gülümseme ve koku onunla kaldı ve bir daha hiç kendisini tümüyle terk etmedi. Hakkında hiçbir şey bilmediği bu kadın ona baygın gözlere gazeller, aşk şarkıları, kıvırcık saçlara kasideler, ince ayaklardaki iskarpinlere övgüler yazdırdı.

Yvonne unutulduğuna göre gerçekten şair olmalıydı. Bu yeni güzellik onu tazeliği ve erdemiyle kendine bağlamıştı. Sihirli parfümü içini garip duygularla dolduruyordu.

*

Bir gece aynı evin üçüncü katında bir odada üç kişi bir masa başında oturuyorlardı. Odada eşya olarak üzerinde bir mum yanan masa ile üç iskemleden başka bir şey yoktu. Adamlardan biri iriyarıydı ve karalar içindeydi. Yüzünde alaycı bir gurur ifadesi vardı. Uçları kıvrılmış bıyıkları neredeyse gözlerine değecekti. Biri, gözleri bir çocuğunkiler kadar yuvarlak ve bir çin-

geneninki kadar çekik ve büyüleyici olan, ama şimdi herhangi bir suikastçınınkiler kadar açgözlü, sinsi bakışlı genç ve güzel bir kadındı. Üçüncüsü atılgan, cesur, sabırsız, ateş ve çelik soluyan bir savaşçıydı. Diğerleri onu Yüzbaşı Desrolles diye çağırıyorlardı.

Yüzbaşı Desrolles yumruğunu masaya indirerek, "Bu gece!" diye bağırdı. "Bu gece kiliseye giderken... İşaretler, şifreler, parolalar, gizli toplantılar... Bunların hepsinden nefret ediyorum. Hain olacaksak hiç olmazsa namuslu olalım. Eğer Fransa ondan kurtulacaksa onu herkesin gözü önünde öldürelim, tuzaklar kurarak değil. Tekrar ediyorum: Bu gece kiliseye giderken... Ben bu işi kendi elimle yapacağım."

Kadın sımsıcak bir bakışla erkeğe döndü. Kadınlar yaratılışlarında ne kadar fesatçı iseler de böylesine cesaret karşısında her zaman boyun eğerler.

İriyarı adam bıyıklarını burdu. "Aziz Yüzbaşım, ben de sizin gibi düşünüyorum. Beklemekle bir şey kazanacak değiliz. Saray muhafızlarının girişimimizi başarıyla sona erdirmeye yetecek bölümü bizden yana zaten."

Yüzbaşı Desrolles masaya bir yumruk daha indirdi. "Bu gece! Söylediklerimi duydunuz, marki. Bu işi kendi elimle bitireceğim!"

"Ama bir sorun var." dedi iriyarı adam. "Saraydaki yandaşlarımıza bir haber gönderip parola konusunda anlaşmalıyız. Kralın arabasına en sadık adamlarımız eşlik etmeliler. Bu saatte güney kapısına kim gidebilir ki? Orada Ribout görevli. Ona bir haber ulaştırabilirsek her şey yoluna girmiş demektir."

"Bu haberi ben gönderebilirim." dedi kadın.

Markinin kaşları kalktı. "Siz mi, Kontes? Davaya bağlılığınızı biliyoruz, ama..."

Kadın ayağa fırladı. "Dinleyin." dedi heyecanlı bir sesle. "Bu evin tavan arasında çobanlığını yaptığı koyunlar kadar saf ve temiz bir köylü oturuyor. Üç dört kere merdivende rastladım. Buluştuğumuz yere yakın oturmasından kuşkulanarak sorguya çektim. Bu adam istersem benimdir artık. Odasında şiir yazıyor ve yanılmıyorsam beni düşünüyor. Her dediğimi yapacaktır. Saraya haberi o götürür."

Marki kalkıp kadının önünde eğildi. "Sözümü tamamlamama izin verin, Kontes. Diyecektim ki, davaya bağlılığınızı biliyoruz, ama zekâ ve çekiciliğiniz bunu daha da artırıyor."

Suikastçılar planlarına böylece dalmışken, David 'merdivendeki aşkına' beyitler düzmekteydi. Birden kapısının ürkekçe vurulduğunu duydu. Gidip açtığında sevgilisi, gözleri bir çocuğunkiler kadar saf ve iri, sanki başı dertteymiş gibi soluyordu.

"Bayım, büyük bir felaket içindeyim. Sizin iyi ve dürüst olduğunuzu biliyorum. Zaten başka kimseyi de tanımıyorum ki. O sokaktaki serserilerin arasından nasıl da geçebildim? Bayım, annem son nefesini vermek üzere, dayım kralın saray muhafızları alayında yüzbaşıdır. Ona bir haber iletmek gerek. Ama..."

David'in gözleri kadına bir hizmette bulunabilme ateşiyle parıldadı. "Matmazel, umutlarınız kanatlarım olacak. Siz bana onu nasıl bulacağımı söyleyin, yeter."

Kadın, David'in eline mühürlü bir zarf tutuşturdu.

"Güney kapısına gidin, anladınız mı? Güney kapısı. Oradaki muhafızlara 'şahin yuvasını terk etti' deyin. Sizi içeri bırakırlar. İçeride parolayı tekrarlarsınız, mektubu da 'İstediği zaman saldırsın' diye karşılık veren adama teslim edersiniz. Bu, dayımın bana verdiği paroladır. Şimdi ülkede karışıklık olduğu ve krala suikast yapılacağından çekindikleri için böyle önlem alıyorlar. Eğer bu hizmeti yaparsanız annem kardeşini son kez görmüş olacak."

"Verin." dedi David. "Ama böyle geç saatte evinize nasıl döneceksiniz?"

"Siz hemen gidin, her an çok önemli artık." Kadının gözbebekleri büyümüş, büyüleyici bir şekil almıştı. "Başka bir zaman bu iyiliğiniz için size teşekkür etmeye çalışacağım."

Şair mektubu gömleğinin içine yerleştirip koşa koşa uçtu gitti. Kadın aşağı odaya döndü.

"Gitti." dedi markinin kaşlarındaki soruya karşılık olarak. "Koyunları kadar budala ve hızlı."

Masa Yüzbaşı Desrolles'in yumruğu altında bir daha sarsıldı.

"Lanet olsun! Tabancalarımı unutmuşum. Başkasına da güvenemem."

Marki pelerinin altından gümüş kabzalı bir tabanca çıkardı. "Bunu alın. Bundan iyisini bulamazsınız. Ama ona iyi bakın, çünkü üzerinde arımam var. Benden zaten kuşkulanıyorlar. Ben bu gece Paris'ten çok uzaklarda olmalıyım. Sabah beni şatomda bulmalı. Buyrun, Kontes."

Marki mumu söndürdü. İki adamla kadın ayaklarının ucuna basarak aşağı inip Conti Sokağı'nı dolduran kalabalığa karıştılar.

David koşuyordu. Sarayın güney kapısında göğsüne bir mızrak dayandı. David, "Şahin yuvasını terk etti." diyerek mızrağı itti.

"Geç, arkadaş. Ama çabuk ol."

David'i saray merdivenlerinde birkaç kez daha yakalamak istediler, ama sihirli parola her seferinde muhafızları geri itiyordu. Aralarından biri öne çıkıp, "İstediği zaman..." diye söze başlamıştı ki, muhafızlar arasında bir karışıklık, beklenmeyen bir olayın çıktığını gösterdi. Sert bakışlı biri asker adımlarıyla gelip David'in elindeki mektubu aldı. David'i de içeri çekerek, "Benimle gel." dedi. Sonra zarfı açıp okudu. Oradan geçmekte olan subay üniformalı birine seslendi. "Yüzbaşı Tetreau, güney kapısındaki bütün muhafızları tutuklatıp yerlerine sadık adamlarımızı yerleştir." Adam David'e döndü. "Sen arkamdan gel bakalım."

Uzun bir koridordan geçip büyük bir salona girdiler. Yas giysileri içinde üzgün bir adam deri kaplı bir koltuktan düşünceli bir tavırla oturmaktaydı. David'i getiren adam:

"Efendimiz, lağımlar nasıl fare kaynarlarsa bu saray da öyle casus ve hainle doludur demiştim size. İşte bu adam da kapınızın dibine kadar onların göz yummalarıyla gelebildi. Elinden aldığım şu mektubu getirmişti. Çabalarımın gereksiz olmadığına inandırmak için size getirdim."

Kral koltuğunda kıpırdandı. "Onu ben sorguya çekeceğim." David'e bakan gözleri bir perdeyle örtülüydü sanki. Şair diz çöktü.

"Nerelisin?" diye sordu kral.

"Eure et Loire eyaletinin Vernon kasabasındanım, efendimiz."

"Paris'te ne işin var?"

"Şair olacağım, efendimiz."

"Vernoy'dayken ne iş yapardın?"

"Babamın koyunlarını güderdim, efendimiz."

Kral kıpırdanırken gözlerindeki perde kalkmıştı.

"Aaah!" dedi. "Otlaklarda mı?"

"Evet, efendimiz."

"Çayırlarda, kırlarda yaşardın, sabah serinliğinde çimenlerin üzerine uzanırdın. Sürü dağılır, susayınca akan çaydan kana kana içer, gölgede tatlı kara ekmeğini yer, dallar arasında öten ardıç kuşlarını dinlerdin. Değil mi, Çoban?"

David içini çekti. "Öyle efendimiz. Çiçeklerin üstünde vızıldayan arıları, hem belki karşı tepedeki bağlarda çalışan işçilerin şarkılarını da..."

"Evet evet." dedi kral sabırsızlıkla. "Ama daha çok ardıç kuşlarını dinlerdin, değil mi? Ne kadar da güzel öterlerdi, ha?"

"Hele Eure et Loire'da her yerden daha güzel, efendimiz. Yazdığım birkaç dizede onların bu neşeli cıvıltılarını dile getirmeye çalıştım."

"O dizeleri okuyabilir misin? Ardıç kuşlarını dinlemeyeli o kadar çok oldu ki. Onların şarkılarını dinle-

mek bir krallığa sahip olmaktan iyidir. Sonra geceleri koyunları ağıla kapatır, sessizlik içinde ekmeğinin başına otururdun. O dizeleri okuyabilecek misin, çoban?"

"Okuyayım, efendimiz."

'Koyunlarına bak tembel çoban,
Nasıl da sevinçle zıplıyorlar.
Rüzgârda nasıl da raks ediyor çamlar,
Dinle, nasıl da çalıyor kavalını Pan.
Biz seni çağırıyoruz dallar arasından,
Uçuyoruz sürünün üzerinde.
Yuvalarımızı ısıtacak yün ver bize...'

"Eğer efendimiz arzu buyururlarsa." diye sert bir ses şairin sözünü kesti. "Bu şaire birkaç soru da ben sormak isterim. Zamanımız çok az. Eğer güvenliğiniz konusundaki kuşkularım aşırı görünüyorsa bağışlanmayı dilerim, efendimiz."

Kral koltuğuna yaslanırken gözleri yine perdelenmişti. "Dük d'Aumale'in sadakati kanıtlanmıştır."

"Önce getirdiği mektubu okuyayım, efendimiz."

'Bu gece veliahtın ölüm yıldönümüdür. Eğer her zaman olduğu gibi oğlunun ruhuna dua etmek için gece yarısı kiliseye gidecekse şahin Rue Esplanade köşesinde saldıracaktır. İşler yolundaysa sarayın güneybatı köşesindeki üst odanın penceresine kırmızı bir ışık koyun.'

Dük sert bir sesle, "Köylü, okuduklarımı dinledin. Bu kâğıdı sana kim verdi?" diye sordu.

"Anlatayım, Dük hazretleri. Bir kadın. Annesinin ağır hasta olduğunu, bu mektubun dayısını onun yanına getirteceğini söyledi. Mektubun anlamını pek çıkaramadım, ama yemin ederim ki, çok güzel ve iyi bir kadındı."

"Kadını tarif et bakalım. Seni nasıl oldu da avlayabildi?"

"Tarif etmek mi?" Şairin dudakları ateşli bir gülümsemeyle aralandı. "Sözcüklerin mucizeler mi yaratmasını emrediyorsunuz? Pekâlâ. O güneş ışığı ile koyu gölgeden yaratılmıştır. Bir ceylan kadar zarif ve canlıdır. Yüzüne baktığınız zaman gözleri durmadan değişiyor, bir an yuvarlak, bir an çekik oluveriyor, sonra güneşin iki bulutun arasından görünmesi gibi hafif aralık. Geldiğinde cenneti getiriyor, gittiğinde ardında kıyamet kopuyor, arkasında yabangülü tomurcukları kokusu bırakıyor. Bana, evime, Conti Sokağı yirmi bir numaraya geldi."

Dük krala döndü. "Bir süreden beri gözetlemekte olduğumuz ev. Şairin bu kusursuz tanımıyla Kontes Quebedaux'yu tanıdık artık."

"Efendimiz ve dük hazretleri." dedi şair. "Yetersiz sözcüklerimin bir haksızlık yapmadıklarını umarım. O kadının gözlerine baktım ben; onun bir melek olduğuna canımı ortaya koyarım. Mektubun benim için hiçbir önemi yok. Bir melektir o!"

"Sana bunu kanıtlama fırsatı tanıyacağım." dedi dük. "Kralın giysilerini giyip bu gece onun arabasıyla kiliseye sen gideceksin. Kabul ediyor musun?"

David gülümsedi. "Onun gözlerine baktım ben. Benim kanıtım orada. Siz nasıl isterseniz öyle olsun."

Saat on bir buçukta Dük d'Aumale pencereye kırmızı kandili kendi eliyle yerleştirdi. On ikiye on kala da kralın giysilerini giymiş olan David başını pelerini içine gizleyerek ağır adımlarla kendisini bekleyen arabaya yürüdü. Dük oturmasına yardım etti, araba hızla kiliseye doğru yola çıktı.

Rue Esplanade köşesindeki evde Yüzbaşı Tetrau ile yirmi adamı suikastçıları bekliyorlardı.

Ancak bir nedeni olacak ki, suikastçılar planlarını değiştirmişlerdi. Araba Rue Christopher'e yaklaşınca Desrolles'le diğerleri saldırdılar. Kral muhafızları şaşırmalarına rağmen iyi dövüştüler. Yüzbaşı Tetrau gürültüyü işitip yardıma koştu. Ancak bu arada çılgın Desrolles arabanın kapısını açmış, silahını içeride gördüğü kara hayalin üzerine boşaltmıştı.

Sokak kral muhafızlarının kılıç şakırtılarıyla inliyordu. Ürken atlar arabayı uzaklaştırmışlardı. Yastıkların üstünde Monsenyör Marki de Beaupertuys'un silahından çıkan bir kurşunla kalbinden vurulan sahte kral şairin cesedi yatıyordu.

ANA YOL

Üç fersah kadar gittikten sonra yol birden ikiye ayrıldı. Köy yolu daha geniş bir yolla birleşmişti. David, bir anlık bir kararsızlıktan sonra dinlenmek için bir kenara oturdu.

Bu yolların nereye gittiğini bilmiyordu. Her ikisinin ucunda rastlantı ve tehlike dolu geniş bir dünya vardı. Orada öyle otururken Yvonne'la birlikte adlandırdıkları yıldıza gözü ilişti. Karar vermekte çok aceleci davranıp davranmadığını düşündü. Bir iki acı söz söylendi diye onu ve evini bırakıp gitmesi doğru muydu? Aşk, gerçekte kanıtı olan kıskançlık tarafından kırılabilecek kadar narin bir şey miydi? Sabah gecenin kalp sancılarına şifa getirirdi. Henüz uykuda olan Vernoylular gittiğini öğrenmeden dönecek zamanı vardı. Onun kalbi Yvonne'undu; şimdiye kadar

yaşadığı bu yerlerde şiirlerini yazabilir, aradığı mutluluğu bulabilirdi.

David ayağa kalktı, yorgunluğunu ve kendini bilinmeyen yönlere çeken çılgın duygularını silkip attı, geldiği yola döndü. Vernoy'a yaklaşırken içindeki yolculuk isteği de sönmüştü. Ağılın yanından geçerken koyunlar yabancı bir ayak sesi duyunca kıpırdanmaya başladılar. Alışkın olduğu bu ses David'in kalbini doldurdu. Sessizce küçük odasına girdi ve ayaklarının yeni yolların tehlikesinden kaçındığına sevinerek yatağına uzandı.

Kadın kalbini nasıl da iyi tanıyordu! Yvonne ertesi akşam yolun altında, gençlerin toplantı yeri olan çeşmenin başındaydı. Göz ucuyla David'i aramasına rağmen dudakları acımasızca aşağı kıvrılmıştı. Ancak David kızın bakışını görmüştü, önce kendini bağışlattı, sonra da eve dönerlerken bir öpücük kopardı.

Üç ay sonra evlendiler. David'in babası varlıklıydı, üç fersah ötede bile sözü edilen bir düğün yaptı. İki genç kasabanın gözdeleriydi. Sokaklarda düğün alayları, çayırlarda danslar düzenlendi. Konukları eğlendirmek için Dreux'den bir cambaz ve bir de kuklacı getirtildi.

David'in babası bir yıl sonra öldü. Koyun sürüsüyle ev David'e kalmıştı. Zaten kasabanın evine en çok düşkün kızıyla evliydi. Yvonne'un süt güğümleri, bakır tencereleri pırıl pırıldı, evin önünden geçenlerin gözleri kamaşırdı. Bahçesindeki çiçek tarhları öylesine düzgün, öylesine hoştu ki, kamaşan gözleriniz hemen dinlenirdi. Kadının şarkıları ta Gruneau Baba'nın nalbant dükkânından işitilirdi.

Bir gün geldi, David çoktandır kapalı duran çekmeceden bir tabaka kâğıt çıkartıp kaleminin ucunu kemirmeye başladı. Yeniden bahar gelmişti. Mutlaka şair olmalıydı; çünkü Yvonne unutulmuştu artık. Toprağın bu yeni güzelliği sihriyle onu kendisine bağlamıştı. Ağaçların, çimenlerin kokusu kendisini garip bir biçimde etkiliyordu. Eskiden her sabah koyunlarını otlağa çıkartır, akşam sağ salim hepsini ağıla sokardı. Ama şimdi bütün gün ağaçların gölgesinde yatıyor, kâğıt paraların üstüne dizeler karalıyordu. Koyunlar dağılıyor, ormandan inen kurtlar her gün bir ikisini kapıyorlardı.

David'in şiir stoku arttıkça koyunları azalıyordu. Yvonne artık aksilenmeye başlamıştı. Güğümlerinin ve tencerelerinin parlaklığı kadının gözlerine geçmiş, onlar matlaşmışlardı. Şaire sürüyü başıboş bırakmasının eve zarar getirdiğini anlattı. David koyunları gütmek için küçük bir çocuk tuttu, kendisi de evin tepesindeki küçük odaya kapanıp şiir yazmaya devam etti. Yeni çoban da yaratılıştan şairdi, ancak duygularını yönlendirecek bir şey bulamadığından gününü uyuyarak geçiriyordu. Kurtlar şiirle uykunun aynı şey olduğunu fark etmekte gecikmediler ve sürü giderek daha hızla azalmaya başladı. Yvonne'un huysuzluğu da aynı oranda artıyordu. Kimi zaman bahçeye çıkıp David'in penceresi önünde bağırınca sesi ta Gruneau Baba'nın nalbant dükkânından işitiliyordu.

Bu durum burnunun işaret ettiği her şeyi gören kurnaz, iş bilir ve yaşlı kasaba noteri Bay Papineau'nun gözünden kaçmamıştı. David'e gitti, cesaretini bir tutam enfiye ile pekiştirerek, "Azizim Mignot." de-

di. "Babanın evlilik belgesini ben imzaladım, onun oğlunun iflas belgesini imzalamak bana çok ağır gelecek. Ama sonun budur, oğlum. Seninle eski bir dost olarak konuşuyorum, sözlerimi can kulağıyla dinlersen iyi edersin. Şiir yazmaya merak saldığını görüyorum. Dreux'da bir arkadaşım var. Georges Bril. Baştan aşağı kitaplarla dolu bir evde oturur. Okumuş bir insandır, her yıl Paris'e gider, kendisi de birkaç kitap yazmıştır. Eski Roma lahitlerinin ne zaman bulunduklarını, yıldızların nasıl adlandırıldığını, kuşların neden gagalarının olduğunu bilir. Sen nasıl koyunların melemesinden anlıyorsan, o da şiirin anlam ve biçiminden öyle anlar. Ona bir mektup yazayım da şiirlerini git bir de ona oku. O zaman yazmaya devam etmen mi, yoksa dikkatini karına ve işine vermen mi gerektiğini kendin anlarsın."

"Mektubu hemen yazın." dedi David. "Bunu daha önce söylemediğinize gerçekten üzüldüm."

Ertesi sabah gün ağarırken David koltuğu altına sıkıştırdığı değerli şiir destesiyle Dreux yoluna düştü. Öğle olduğunda ayağının tozunu Bay Bril'in kapısında siliyordu. O okumuş adam Bay Papineau'nun mektubunun mührünü kopardı, içindekileri güneşin suyu emdiği gibi bir anda okudu. Sonra David'i çalışma odasına aldı, bir kitap denizi ortasında küçük bir adaya oturttu.

Bay Bril vicdan sahibi bir insandı. Parmak kalınlığındaki şiir demetinden ürkmedi, okumaya başladı. Tek birini bile atlamadan, meyvenin çekirdeğini arayan bir kurt gibi sonuna kadar okudu.

Bu arada David onca kitabın arasında titreyerek oturuyordu. Bu deniz kulaklarını uğuldatıyordu. Burada bir yolculuğa çıkacak olsa ne haritası vardı ne de pusulası. Dünyanın yarısı kitap yazıyor herhalde, diye düşündü.

Bay Bril son şiiri de bitirdikten sonra gözlüğünü çıkartıp mendiliyle camlarını sildi.

"Eski dostum Papineau nasıl, iyi mi?"

"Çok iyi, efendim?"

"Kaç koyununuz var, Bay Mignot?"

"Dün saydığımda üç yüz otuzdu. Sürüm büyük bir talihsizliğe uğradı. Eskiden sekiz yüz elli koyunum vardı."

"Bir karınız, bir eviniz vardı ve huzur içinde yaşıyordunuz. Sürüleriniz sizi geçindirmeye yetiyordu. Onlarla çayırlara çıkıyor, temiz havada yaşıyor, mutluluğun tatlı ekmeğini yiyordunuz. Dallarda ötüşen ardıç kuşlarını dinleyip doğanın kucağında yatmaktan başka işiniz yoktu. Buraya kadar haklı mıyım?"

"Evet."

Bay Bril bakışlarını kitap denizi üzerinde gezdirerek devam etti. "Bütün şiirlerinizi okudum. Şu pencereden bakın, Bay Mignot. Ne gördüğünüzü söyleyin bana."

David dışarı baktı. "Bir karga görüyorum."

"Bu kuş bana kaçındığım bir işi yapmamda yardımcı olacak." dedi Bay Bril. "O kuşu tanırsınız, Bay Mignot, göklerin filozofudur. Kaderine boyun eğdiği için mutludur. O alaycı bakışı, o sallantılı yürüyüşü

ile ondan neşelisine rastlayamazsınız. Çayırlar ona her istediğini verirler. Tüylerinin diğer kuşlarınki gibi renkli olmadığına üzülmez. Doğanın ona verdiği sesi biliyorsunuz. Bay Mignot, bülbülün ondan daha mutlu olduğunu sanır mısınız?"

David ayağa kalktı. Karga bet sesiyle bağırdı.

"Teşekkür ederim, Bay Bril. O halde bütün bu kargalar arasında bir tek bülbül bile yoktu, öyle mi?"

Bay Bril derin bir göğüs geçirdi. "Olsaydı kaçırmazdım. Her sözcüğünü okudum. Şiirlerinizi yaşayın, oğlum ve artık yazmaya çalışmayın."

"Teşekkür ederim." dedi David. "Ben artık koyunlarıma dönüyorum."

Okumuş adam, "Benimle yemek yerseniz size nedenlerini anlatabilirim." dedi.

"Hayır, koyunlarıma dönmeliyim."

David şiirlerini koltuğunun altına sıkıştırıp ağır ağır Vernoy'a doğru yürümeye başladı. Kasabaya gelince eline geçen her şeyi satan Yahudi Zeigler'in dükkânına uğradı.

"Dostum, ormandaki kurtlar koyunlarımı parçalıyorlar. Onları korumak için bir silah istiyorum. Elinde uygun bir şey var mı?"

Zeigler ellerini iki yana açtı. "Bugün benim için gerçekten çok kötü bir gün, dostum Mignot. Anlaşıldığına göre sana değerinin onda birini bile getirmeyecek bir silahı satmam gerekecek. Daha geçen hafta birinden almıştım. O da kralın emriyle satışa çıkarılan bir şatodan almış. Şato krala karşı bir suikast gi-

rişiminde bulunmuş adını bilmediğim büyük bir lordunmuş. İçlerinde çok güzel silahlar vardı, ama bu - ah, prenslere layık bu tabanca- sana sadece kırk franka mal olacak. Emin ol böyle yapmakla on frank kaybediyorum. Ya da istersen büyük bir tüfek..."

David parayı tezgâhın üstüne attı. "Bunu alıyorum. Dolu mu bari?"

"On frank verirsen hem doldurur hem de bir kurşun armağan ederim."

David tabancayı ceketinin içine saklayıp eve döndü. Yvonne evde değildi. Son günlerde hep komşulara dedikoduya gidiyordu. Ama mutfaktaki ocakta harıl harıl bir ateş yanmaktaydı. David şiirlerini ateşe attı. Kâğıtlar yanarken bacadan sesler geliyordu.

"Karganın şarkısı." dedi şair.

Sonra tavan arasına gidip kapıyı kapattı. Kasaba öylesine sessizdi ki, kocaman tabancasının patlamasını duymayan kalmadı. Millet eve koştu, kapının aralığından dumanlar çıkan tavan arasına çıktılar.

Bir köylü, şairin cesedini yatağına yerleştirdi. Kadınlar hep bir ağızdan konuşmaya başladılar, biri Yvonne'a haber vermeye koştu.

İlk gelenler arasında olan Bay Papineau silahı yerden alıp uzmanlık ve üzüntü karışımı bir duyguyla kabzanın gümüş kakmalarını inceledi.

Sonra yanındaki rahibe döndü. "Monsenyör Marki de Beaupertuys'un arması."

Detektifler

Büyük kentte bir insan mum alevinin sönmesi gibi kesin ve aniden kaybolabilir. Bütün sorgu kurumları –hafiyeler, kentin labirentlerini avuçlarının içi gibi bilen kimseler, kuram ve mantıkla sorunları oturdukları yerden çözümleyen detektifler– araştırmaya çıkarlar. Çoğu zaman kaybolan insan bir daha görülmez. Bazen ise Sheboygan'da ya da Terre Haute'un derinliklerinde kendine 'Smith' gibi pek gözde olan bir ad takmış ve belirli bir geçmişe kadar her şeyi, hatta bakkala olan borçlarını bile unutmuş olarak bulunurlar. Bazen de nehirler taranıp, lokantalarda ısmarladığı bifteğini bekleyip beklemediği kontrol edildikten sonra, yandaki eve taşınmış olduğu keşfedilir.

Karatahtadan tebeşir izlerinin silinmesi gibi, bir insanın da kaybolması dram sanatının en etkili konularından biridir.

Bunu kanıtlamak için Mary Snyder olayını anlatalım.

Bay Meeks adında orta yaşlı bir adam Batı'dan New York'a gelmiş ve bir yıldan beri kalabalık bir pansiyonda oturan elli iki yaşındaki dul ablası Bayan Mary Snyder'i aramaya başlamıştı.

Elindeki adrese gittiğinde oradan bir ay kadar önce çıktığını söylediler. Gittiği yeri ise bilen yoktu.

Bay Meeks pansiyondan çıkınca karşılaştığı ilk polise, "Ablam çok yoksuldur, onu mutlaka bulmam gerek." diye derdini anlattı. "Son zamanlarda bir kurşun madeninden epeyce bir para kazandım. Servetimi onunla paylaşmak istiyorum. Gazeteye ilan vermek yararsız, çünkü okuması yazması yoktur."

Polis bıyıklarını burarken o kadar düşünceli ve kudretli bir tavır aldı ki, Bay Meeks ablası Mary'nin mavi kravatına damlayan sevinç gözyaşlarını hissederi gibi oldu.

Polis sonunda fikrini söyledi. "Kanal Sokağı civarına git ve kendine bir araba sürücülüğü bul. Yaşlı kadınlar hep orada araba altında kalırlar. Belki de onların arasında bulabilirsin. Bunu yapmak istemiyorsan bir karakola git polisten aramalarını iste."

Karakolda Bay Meeks'e yardım kolları ardına kadar açılmıştı. Her tarafa haberler uçuruldu, Bayan Mary Snyder'in resminin kopyaları bütün karakollara dağıtıldı. Mulberry Sokağı'nda da komiser bu işle Detektif Mullins'i görevlendirdi.

Detektif, Bay Meeks'i bir kenara çekip, "Bu o kadar güç bir iş değil." dedi. "Favorilerini tıraş ettir, cebini iyi puro ile doldur, bugün saat üçte Waldorf'ta beni bul."

Meeks adamın dediklerini yaptı. Karşılıklı oturduklarında detektif kadın hakkında bilgi alırken bir şişe de şarap içtiler.

Mullins, "New York büyük bir kenttir, ama biz bu gibi işleri bir sisteme soktuk." dedi. "Ablanı bulmak için izlenecek iki yol var. Önce birincisini ele alalım. Elli iki yaşında demiştin, değil mi?"

"Biraz daha fazla."

Detektif, Bay Meeks'i en büyük günlük gazetelerden birinin ilan bölümüne götürdü. Sonra şu ilanı yazıp adama uzattı.

'Yeni bir müzikal için acele yüz güzel kız aranıyor. Broadway'de ... numaraya başvurulması rica olunur.'

Bay Meeks kızmıştı.

"Ablam yoksul ve çalışkan yaşlı bir hanımefendidir. Böyle bir ilanla ne ilgisi olabileceğini anlamadım."

"New York'u tanımadığınız anlaşılıyor. Ama bunu beğenmediyseniz diğer yolu deneyebiliriz. Ama bu size biraz daha tuzluya mal olur."

"Para sorun değil." dedi Bay Meeks.

Detektif adamı tekrar Waldorf'a götürdü. "İki yatak odası ile bir oturma odası tut." dedi. "Sonra da yukarı çıkalım.

Odalar tutulup dördüncü kata çıkılınca detektif kadife bir koltuğa yerleşerek tabakasını çıkardı. Meeks şaşırmıştı.

Detektif, "Ha, söylemeyi unutmuştum." dedi. "Odaları aylığına tutsaydın. O zaman iyi bir indirim yaparlardı."

"Aylığına mı? Ne demek istiyorsun?"

"Bu ikinci yol biraz uzun sürer. Sana daha pahalı olacağını söylemiştim. İlkbahara kadar bekleyeceğiz. O zaman yeni telefon rehberi basılır. Ablanın ad ve adresini herhalde orada şıp diye buluruz."

Meeks detektifi hemen başından savdı. Ertesi gün biri New York'un en meşhur özel hafiyesi Shamrock Jolnes'a başvurmasını salık verdi. Ücreti çok yüksekmiş, ama kayıp kimseleri bulmakta mucizeler yaratırmış.

Büyük hafiyenin evinde iki saat bekletildikten sonra Meeks sonunda huzura kabul edildi. Mor bir ropdöşambr giymiş olan Jolnes fildişi bir satranç masası önüne oturmuş, elindeki dergiye bakarak 'Onlar' probleminin sırrını çözmeye çalışıyordu.

Ünlü hafiyenin ince, zeki yüzü, delici bakışları, ağzından çıkan her sözcüğe aldığa ücret herkes tarafından bilindiği için bunlar üzerinde durmaya gerek duymuyorum.

Meeks derdini anlattı. Shamrock Jolnes, "Eğer başarırsam 5000 dolar alırım." dedi.

Meeks başını sallayarak kabul etti.

Jolnes sonunda, "Sizin işinizle meşgul olacağım,

Bay Meeks." dedi. "Bu kentte kaybolan insanlarla hep yakından ilgilenmişimdir. Geçen yıl başarılı bir sonuca bağladığım bir olayı hatırlıyorum. Clark ailesi oturdukları küçük bir apartman dairesinden kaybolmuşlardı. İki ay boyunca bir tek ipucu elde edemeden binayı gözetledim. Bir gün sütçü ile bakkalın getirdikleri eşyayı yukarı arka tarafa hep yürüyerek çıkardıklarını fark ettim. Bu gözlemimin bana verdiği fikri izleyerek kayıp aileyi anında buldum. Karşılarındaki daireye taşınmışlar, adlarını da Kralc'a çevirmişlerdi."

Shamrock Jolnes'le müşterisi, Mary Snyder'in oturduğu binaya gittiler. Hafiye hemen kadının yaşadığı odayı görmek istedi. Kadın kaybolduğundan beri odaya başka kiracı çıkmamıştı.

Oda küçüktü ve çok kötü döşenmişti. Büyük hafiye duvarları, döşemeyi ve birkaç parça eski mobilyayı araştırırken Bay Meeks de kırık bir iskemleye oturup bekledi.

Jolnes yarım saat sonra gereksiz görünen bir iki şey toplamıştı: Ucuz bir şapka iğnesi, bir tiyatro programı, bir tarafında 'Sol', bir tarafında 'C 12' yazan yırtık bir kart.

Shamrock Jolnes yüzünde düşünceli bir ifade, başı eli içinde, on dakika kadar büfeye dayandı. Sonra birden bağırdı:

"Buraya gelin, Bay Meeks. Sorun çözümlenmiştir. Sizi ablanızın oturduğu eve götürebilirim. Ne olduğu hakkında üzülmenize gerek yok, parasal durumu da şimdilik bile olsa çok iyidir."

Meeks hem sevinçli hem şaşkındı.

"Bunu nasıl anladınız?" diye sordu.

Jolnes'un tek zayıf tarafı tümevarım yöntemlerine olan becerisine karşı duyduğu gururdu. Dinleyicilerini yöntemlerinin inceliği ile hayran bırakmaya her zaman hazırdı.

İpuçlarını masanın üstüne yayarak, "Eliminasyon yöntemiyle Bayan Snyder'in New York'ta gidemeyeceği yerleri buldum." dedi. "Bu şapka iğnesini görüyor musunuz? Bununla Brooklyn'i hemen safdışı edebiliyoruz. Hiçbir kadın Brooklyn'de kendisine oturacak yerlere doğru yol açmasına yarayan şapka iğnesi olmadan otobüse binemez. Şimdi de neden Harlem'e gidemeyeceğini göstereceğim. Bu kapının arkasında iki çengel var. Bunlardan birine Bayan Snyder'in şapkası, diğerine şalı asılıymış. Dikkat ederseniz şalın duvarda kirli bir iz bırakmış olduğunu görürsünüz. Bu iz şalın parçalanmamış olduğunu kanıtlayacak şekilde düzdür. Şimdi söyleyin bakalım, orta yaşlı bir kadın Harlem'de trene biner de, arkasındaki yolcuları geciktirmek için şalının püsküllerini hiç kapıda bir çiviye takılmaz mı? Böylece Harlem'i de çıkartıp atmış oluyoruz.

"Şu halde Bayan Snyder pek uzağa gitmemiştir. Şu kart parçasında 'Sol' ve 'C 12' yazısını görüyorsunuz. C Caddesi'nde 12 numaralı evin ablanızın oturamayacağı kadar lüks bir pansiyon olduğunu biliyorum. Fakat sonra pek garip bir şekilde bükülmüş olan bu tiyatro programını buldum. Bu size bir şey ifade ediyor mu, Bay Meeks? Kuşkusuz ki, hayır. An-

cak en küçük şeylerden bile bir anlam çıkarmaya alışmış biri için pek çok şeyler söylüyor bu kâğıt parçası.

Ablanızın yer silerek geçimini sağladığını örneğin. Bu işi bir tiyatroda yaptığını düşünelim. Değerli bir mücevher en çok nerede kaybedilir, Bay Meeks? Tiyatrolarda elbette. Şu programa bakın. İçinde yuvarlak bir iz var. Demek ki bir yüzük, belki de çok değerli bir yüzük buldu. Hemen bir program sararak koynuna soktu. Ertesi gün onu satınca kendisine daha iyi bir yer bulmak istedi. İşin burasına gelince C Caddesi'ndeki lüks pansiyonu hatırlamam hiç de güç olmadı. İşte, ablanızı orada bulacağız, Bay Meeks."

Shamrock Jolnes konuşmasını başarılı bir aktörün gülümsemesiyle bitirdi. Meeks'in hayranlığını ifade edecek sözcük yoktu. Birlikte o lüks pansiyona gittiler. Burası iyi bir semtte taş bir binaydı.

Kapıyı çalıp sorduklarında altı aydır yeni bir kiracının taşınmadığını ve orada Bayan Snyder diye birinin hiç tanınmadığını öğrendiler.

Tekrar sokağa çıktıkları zaman Bay Meeks yeniden ablasının odasında buldukları ipuçlarını inceledi.

Tiyatro programını burnuna götürünce Jolnes'a, "Ben detektif değilim." dedi. "Ama bana kalırsa bu kâğıda yüzük değil de, nane şekeri sarılmış, o üstünde yazı olan kâğıt da C sırasının 12 numaralı koltuğu..."

Shamrock Jolnes'un gözlerinde dalgın bir ifade vardı.

"Juggins'e başvurmanız iyi olur." dedi.

"Juggins de kim?"

"Yeni bir hafiye ekolünün üstadıdır. Onların yöntemleri bizimkilere benzemez. Fakat Juggins'in çok güç bazı olayları çözdüğü söyleniyor. Sizi ona götüreyim."

Üstat Juggins'i bürosunda buldular. Sarışın, ufak tefek bir adamdı, Nathaniel Hawthorne'un halk romanlarından birini okuyordu.

İki ayrı ekole bağlı olan büyük hafiyeler törenle el sıkıştılar. Bay Meeks tanıştırıldı.

Juggins kitabını okumaya devam ederek, "Durumu anlatın." dedi.

Meeks sözünü bitirince de kitabını kapattı. "Ablanız elli iki yaşında, burnunun bir tarafında etbeni var, çok yoksul bir dul, yer silerek geçimini sağlıyor, yüzü de vücudu da çok çirkin. Tamam mı, Bay Meeks?"

"Tastamam." dedi Bay Meeks. Juggins kalkıp şapkasını başına geçirdi.

"On beş dakika sonra şimdi oturduğu adresle döneceğim."

Shamrock Jolnes sapsarı olmasına rağmen güçlükle gülümseyebildi.

Juggins tam on beş dakika sonra küçük bir kâğıtla döndü.

"Ablanız Mary Snyder Chilton Sokağı 162 numarada." dedi. "Beşinci katta arka odada. Ev buradan dört sokak ileridedir. Önce gidip bunun doğru olup olmadığını kontrol edin. Sonra buraya gelirsiniz. Bay Jolnes da herhalde sizi beklemek isteyecektir."

Meeks yirmi dakika sonra gülerek döndü.

"Evet, orada oturuyor!" diye bağırdı. "Borcum nedir?"

"İki dolar." dedi Juggins.

Meeks parayı verip gidince Jolnes elinde şapkasıyla Juggins'in önünde dikildi.

"Eğer ço... Çok bir zah... Zahmet değilse." diye kekeledi. "Bu işi nasıl... Nasıl?"

"Anlatayım." dedi Juggins. "Bayan Snyder'in tarifini hatırlıyorsunuz. Öyle durumda olup da karakalem bir resmini yaptırtmayan bir kadına hiç rastladın mı? Bu kentin bu tip işlerle uğraşan en büyük kuruluşu da şu köşenin başındadır. Oraya gidip defterlerinden adresini çıkardım. Hepsi bu kadar işte!"

Esas Olan Oyundur

Geçen akşam gazete muhabiri bir arkadaşın iki bedava biletinden yararlanarak bir vodvile gittik.

Numaralardan biri de kır saçlı, yakışıklı bir adamın keman solosuydu. Müzikle aram hoş olmadığı için ben de kemancıyı incelemeye başladım.

Muhabir arkadaş, "Bir ay kadar önce bu herif hakkında bir yazı yazma görevi verilmişti bana." diye anlattı. "Hafif, nükteli bir yazı isteniyordu. Patron yerel olaylara verdiğim esprili havayı pek beğeniyor. Şimdi de bir komedi üzerinde çalışıyorum zaten. Her neyse, adamın evine gidip kendisiyle görüştüm; görüştüm, ama sonuç hiç de beklediğim gibi çıkmadı. Onun yerine gidip bir cenaze törenini karikatürize ettim. Neden mi? Olayın komik yanını yakalayamadım da ondan. Belki de sen bundan bir perdelik bir dram çıkartabilirsin. Sana sonra anlatırım."

Temsilden sonra bir şişe Würzburger'in başına oturduğumuzda hikâyeyi anlattı.

Bitirdikten sonra, "Bunun komik bir hikâye olmaması için bir neden yok." dedi. "Gerçek sahnede oynayan aktörler olsaydı o üç kişi bundan daha gülünç, daha saçma bir iş yapamazlardı. Bence bütün dünya bir sahne, bütün erkek ve kadınlar da oyunculardır. Bay Shakespeare'in dediği gibi, 'Esas olan oyundur', Bir de sen dene bakalım."

"Peki." dedim ve nasıl yapılacağını gösterdim.

Abingdon Meydanı yakınlarında altında yirmi beş yıldır bir şekerci ve oyuncakçı dükkânı olan bir ev vardı.

Yirmi beş yıl önce bir gece dükkânın üstündeki katta bir düğün yapıldı. Evin ve dükkânın sahibi Mayo adında dul bir kadıncağızdı. Kızı Helen, Frank Barry adında biriyle evlenmişti. Sağdıç ise John Delaney'di. On sekiz yaşındaki Helen'in resmi gazetede 'Kadın Katil' başlıklı bir haberin yanıbaşında çıkmıştı. Gözünüz ve aklınız aradaki olası bir ilişkiyi reddettiği zaman resmin altına büyüteçle dikkatle bakarsanız Helen'in aşağı mahallelerin 'ileri gelen güzeller' inden biri olduğunu okuyabilirdiniz.

Frank Barry ile John Delaney de güzel Helen'in hayranlarıydılar. Hikâyenin ilk komik unsuru da buradadır işte; ikisi de Helen'i kazanmak için yarışmışlardı. Frank kazandığı zaman John da onun elini sıkıp kendisini içtenlikle kutlamıştı.

Törenden sonra Helen şapkasını giymek için yukarı odaya çıkmıştı. Zaten nikah kıyılırken üzerinde seyahat elbiseleri vardı. Balayı için Old Point Comfort'a gidiyorlardı.

Birden yangın merdiveninde bir ayak sesi işitilmiş ve John Delaney çıldırmış bir halde odaya dalmıştı. Dizüstü çökerek Helen'e kendisini sevdiğini, hemen o an onunla birlikte uzaklara, Riviera'ya, Bronx'a ya da İtalyan semalarının altındaki herhangi bir yere kaçması için yalvarmaya başlamıştı.

Gözlerinden alevler yağdıran Helen erkeğe nasıl olup da erdemli bir insana böyle bir öneride bulunacak cüreti kendisinde bulduğunu sormuştu.

Ve Delaney'i iki dakika içinde geldiği yoldan dönmesi için ikna etmişti. Genç adam başını eğmiş, 'dayanılmaz arzu' ve 'kalpte ebediyen taşınacak anı' gibi bir şeyler mırıldanmış, Helen de ona aşağı inen yangın merdivenine yetişmek için acele etmesini salık vermişti.

"Dünyanın ta öteki ucuna gideceğim." demişti genç adam. "Sana yakın olup da senin başka birine ait olduğunu bilerek yaşayamam. Afrika'ya gidip orada..."

"Tanrı aşkına git artık." demişti Helen. "İçeri biri gererse ne yaparım ben?"

Delaney dizüstü çökmüş, Helen de bir veda öpücüğü kondurması için beyaz elini uzatmıştı.

Kızlar! O küçük Tanrı Cupidon'un size ihsan ettiği nimet bu mudur? İstediğiniz erkeğe sahip olmak ve istemediğinizin de önünüzde diz çöküp Afrika'dan ve

her şeye rağmen kalbinde hiç solmayacak olan aşktan söz etmesi mi? Kudretinizi bilmek, durumunuzun o tatlı güvencesini hissetmek, talihsiz adamı yabancı ellere yollarken son öpücüğünü kondurduğu elinizin iyi manikürlenmiş tırnakları için kendinizden hoşnut olmak mı?

Hiç kuşkusuz bu sırada –nasıl da bildiniz, ama?– kapı açılmış ve içeri bu kadar uzun süre bağlanan şapka kurdelelerini kıskanan damat girmişti.

Helen'in eli son bir kere öpülmüş, John Delaney pencereden dışarı, yangın merdiveninden aşağı, Afrika yönünde fırlayıp gitmişti.

Biraz hafif müzik lütfen – kemanlar, klarnete bir üfleme, çelloya da biraz dokunun, tamam işte. Sahneyi gözünüzün önünde canlandırmaya çalışın. Öfkesinden sapsarı kesilmiş, yaralı bir hayvan gibi böğüren Frank. Helen ona sarılmış olayı anlatmaya çalışıyor. Adam kızı bileklerinden yakalayıp iterek, bir kere, iki kere, üç kere sarsıyor –yönetmen bunun nasıl yapılacağını size gösterecektir– ve sonunda inleyen bir külçe halinde yere fırlatıyor. Bir daha yüzüne bakmayacağını haykırarak şaşkın konukların bakışları arasında çekip gidiyor.

Eh, şimdi önümüzde Oyun yerine Gerçek olduğundan, bırakalım da izleyiciler gerçek dünyaya çıksınlar, evlensinler, büyüsünler, ölsünler, yaşlansınlar ve yirmi yıl içinde zengin ya da yoksul, mutlu ya da mutsuz olsunlar. Yirmi yıl sonra perdeyi tekrar açalım.

Ev ve dükkân Bayan Barry'ye annesinden miras kalmıştır. Kadın otuz sekizinde bile pek çok on sekizindekini cebinden çıkarırdı. Evlenmiş olduğunu pek az kimse hatırladığı halde o bunu hiç gizlemezdi.

Kalemini, mürekkebini hep ondan alan orta yaşlı, hali vakti yerinde bir avukat bir gün kendisine evlenme teklif etti.

Helen neşeli bir sesle, "Çok teşekkür ederim." dedi. "Ama ne yazık ki, yirmi yıl önce bir başkasıyla evlenmiştim. Yaptığı şeyden sonra pek erkek sayılmazsa da galiba onu hâlâ seviyorum. Nikahtan sonra sadece yarım saat görüşebilmiştim, ama böyle işte... Adi mürekkep mi istemiştiniz yoksa ıstampa mürekkebi mi?"

Avukat saygıyla eğilerek Helen'in elini öptü. Helen içini çekti. Veda törenleri ne kadar romantik olursa olsun, sık sık tekrar edilmemelidir. İşte otuz sekiz yaşına gelmişti, güzeldi, hayranları vardı, ama sevgilileri sitem veya veda etmekten başka bir şey yapmıyorlardı. İşin kötüsü, bu sonuncusunda bir de müşteriden olmuştu!

İşleri kötüye gitmeye başlayınca kapıya bir 'Kiralık Oda' tabelası astı. Üçüncü kattaki iki büyük odayı geleceğin kiracılarına hazırlamıştı. Pansiyonerler geliyorlar, sonra da bu zarafet, rahatlık ve temizlik simgesi olan yerden hiç istemeyerek ayrılıyorlardı.

Bir gün kemancı Ramonti ön odayı tuttu. Kentin çirkin gürültüsü kulaklarını rahatsız ettiği için bir dostu onu bu vahaya yollamıştı.

Helen dükkânın üstündeki katta oturuyordu. Bu eski evin mimarisi de bir garipti. Geniş bir holün bir

ucunda yukarı kata çıkan bir merdiven vardı. Öteki ucu da bir oturma ve çalışma odası olarak düzenlenmişti. Helen akşamları burada oturur, iş mektuplarını yazar, şöminenin karşısında, kırmızı lambasının altında ya dikiş diker ya da kitabını okurdu. Ramonti bu havayı o kadar huzurlu bulmuştu ki, zamanını hep orada geçirir, Bayan Barry'ye pek kötü şöhretli bir kemancı olarak gençliğini geçirdiği Paris'in harikalarını anlatırdı.

İkinci kiracı kırk yaşlarında, yakışıklı, sakallı, garip bir yakarışla dolu gözlerinde hep korku olan bir adamdı. O da Helen'le oturmaktan büyük zevk alıyordu. Romeo'nun gözleri ve Othello'nun diliyle Helen'i uzak ülkelerin hikâyeleriyle büyülerdi.

Helen bu adamın karşısında ta ilk baştan beri içini pek hoş bir heyecanın kapladığını hissetmişti. Sesi onu hemen gençliğinin o ilk aşkına götürüyordu. Bu duygusu geliştikçe adamın o geçmişin serüveninde bir rolü olduğuna inanmaya başladı. Sonra da bir kadın mantığıyla adamın geri dönmüş kocası olduğuna inandı. Gözlerinde hiçbir kadının asla yanılmadığı o aşkı görüyor, aşka tehlikeli bir yakınlığı olan acıma duygusunu uyandıran üzüntü ve vicdan azabı izlerini fark ediyordu.

Ancak bunu anladığını belli etmedi. Yirmi yıl önce kapıyı çekip giden bir koca döndüğü zaman terliklerini hazır, purosunu yakmak üzere kibriti çakılmış bulmayı beklememelidir. Cezasını çekmeli, yalvarmalı, acılar içinde kıvranmalıdır. O yüzden Helen hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi davranmayı sürdürdü.

Benim muhabir dostum bundan komik bir şey görememişti. Neyse onu çekiştirmeyi bırakıp hikâyeye devam edelim.

Ramonti bir gün Helen'in yanına gelerek coşkun bir sanatçının ateşiyle kendisini sevdiğini söyledi. Sözcükleri hem hayalperest hem maddeci bir insanın kalbinde yanan ilahi ateşin parlak alevleriydi.

Helen onu bu beklenmedik davranışından dolayı suçlamaya fırsat bulamadan adam, "Bana bir yanıt vermeden şunu bilmelisiniz." dedi. "Ramonti size vereceğim tek addır. Bunu da bana menajerim takmıştı. Kim olduğumu, nereden geldiğimi bilmiyorum. İlk hatırladığım şey gözlerimi açtığım hastane odasıdır. Genç bir adamdım ve haftalardan beri orada yatıyormuşum. Ondan önceki yaşamım hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Beni başımdan yaralı bir halde sokakta bulduklarını söylediler. Düşüp başımı bir taşa çarptığımı tahmin etmişler. Kimliğimi belirtecek hiçbir şey yokmuş üstümde. Hastaneden taburcu edildikten sonra kemana başladım. Başarılı da oldum. Bayan Barry, daha adınızı bile bilmiyorum, ama sizi seviyorum. İlk gördüğüm anda benim için dünyadaki tek kadının siz olduğunu anlamıştım."

Helen kendinde bir gençleşme hissetti. Vücudu bir gurur dalgasıyla ürperdi, Ramonti'nin gözlerine bakarken yüreği ağzına gelmiş gibi oldu. Şaşırmıştı. Müzisyen yaşamında büyük bir yer kaplamış, ama kendisi bunun farkına varamamıştı.

Üzüntülü bir sesle, "Bay Ramonti." dedi. (Unutma-

yın, bunlar sahnede değil, Abingdon Meydanı civarında eski bir evde yer almaktadır.) "Çok üzgünüm, ama ben evli bir kadınım."

Ve ona yaşamının acıklı hikâyesini anlattı.

Ramonti eğildi, kadının elini öptü ve odasına çıktı.

Helen acıklı bakışlarla eline baktı. Bakmakta haklıydı da. Üç talibi de elini öpmüşler ve yaşamından çıkıp gitmişlerdi.

Bunları düşünerek otururken bir saat geçmeden öteki esrarengiz kiracı geldi, yanına oturup konuşmaya başladı. Ona olan aşkını anlattı ve sonunda, "Helen! Beni hatırlamadın mı, Helen?" diye sordu. "Gözlerinden anladığını okuyabiliyorum. Geçmişi bağışlayıp yirmi yıldır süregelen bu aşkı hatırlayabilir misin? Sana çok kötü davrandım, sana gelmeye korkuyordum, ama aşk mantığıma üstün geldi. Bağışla beni, Helen. Bağışla beni!"

Helen ayağa kalktı. Esrarengiz yabancı elini avuçları arasına almıştı.

Kalbi iki duygu arasında çırpınıyordu. Kocasına olan saf, taze, unutulmayan aşkı, ilk sevgilisinin kutsal anısı kalbinin bir yarısını işgal ediyordu. Ancak öteki yarısı bambaşka bir şeyle doluydu: Daha tatmin edici, daha sonraki bir duygu. İçinde eski ile yeni savaş halindeydi.

O böyle duraksarken yukarıdan kemanın yumuşak, yalvaran nağmelerini işitti. Müzik ve müzisyen kendisini çağırıyor, ama yanı başındaki şerefli ve eski aşkı gitmesine engel oluyordu.

"Bağışla beni!" diye yalvardı adam.

"Sevdiğini söylediğin birinden yirmi yıl uzak kalmak biraz fazla, ama."

"Ne yapabilirdim? Senden hiçbir şeyi saklamayacağım. O akşam evden çıktığında onu izledim. Kıskançlıktan çıldırmış gibiydim. Karanlık bir sokaktan geçerken kafasına bir şey indirdim. Düştüğü yerden kalkmadı. Baktım. Başı taşa çarpmıştı. Onu öldürmek istememiştim. Kıskançlıktan gözüm hiçbir şey görmüyordu. Bir kenara saklanıp onu cankurtaranla götürmelerini seyrettim. Onunla evlenmiş olduğun halde..."

Kadın elini erkeğin avuçları içinden çekerken gözleri yuvalarından fırlamıştı.

"Kimsin sen?"

"Beni tanımadın mı, Helen? Seni hep seven beni hatırlamadın mı? John Delaney'im ben. Bağışla..."

Ama Helen artık karşısında değildi. Sıçrayarak, koşarak, tökezleyerek kendisini unutan, ama iki varlığında da seven adama hıçkıra hıçkıra, "Frank! Frank!" diye bağırarak gidiyordu.

İşte üç insan yıllarla sanki bilardo toplalarıymış gibi böyle oynamışlardı ve bizim muhabir arkadaş da bunda komik bir şey görememişti!

Tahsilin Yararları

Yaşlı Jerome Warren, Doğu Ellinci Sokak'ta otuz beş numarada yüz bin dolarlık bir evde oturuyordu. Zengin bir borsacıydı; o kadar zengindi ki, sağlığı için her sabah bürosuna doğru bir iki blok yürür, sonra taksiye binerdi.

Eski bir dostunun oğlu olan Gilbert'i evlat edinmişti. Gilbert gün geçtikçe o kadar ünlü bir ressam olmaktaydı ki, boya tüplerini sıkmaya yetişemiyordu. Jerome'un üvey yeğeni Barbara Ross da aynı evde yaşamaktaydı. Warren'ın kendi ailesi yoktu.

Gilbert ile Barbara iyi anlaşıyorlardı. Herkesin kanısı bu ikisinin günün birinde rahibin önünde yaşlı Jerome'un servetini birlikte harcayacaklarına söz verecekleriydi.

Yaşlı Jerome otuz yıl önce henüz genç Jerome'ken Dick adında bir kardeşi vardı. Bu Dick kısmetini aramak için batıya gitmişti ve yaşlı Jerome bir

gün kendisinden mektup alıncaya kadar kimse onun yaşadığını bile bilmiyordu. Yağlı ve kahve telvesiyle lekeli bir kâğıda kötü bir yazıyla yazılmış mektupta Dick artık ölüm döşeğinde olduğunu, servet peşinde koşmakla geçen otuz yılın sonucu olan on sekiz yaşındaki kızını ölünceye ya da evleninceye kadar kardeşinin yanında kalması için göndereceğini bildiriyordu.

Nevada Warren'ı istasyonda karşıladılar. Ufak tefek, yanık tenli, genelde güzel sayılabilecek bir kızdı. Rahat bir hareketle ağır valizini hamalın elinden kapıp yere indirdi.

Barbara kızın güneş yanığı yanağına bir öpücük kondurarak, "Arkadaş olacağımızı umarım." dedi.

"İnşallah." dedi Nevada.

Yaşlı Jerome, "Sevgili yeğenim benim evim babanın evidir, bunu böyle bil." dedi.

Gilbert de o sevimli gülümsemesiyle, "Ben de sana kuzen diyeceğim." dedi.

"Lütfen, valizimi alır mısınız." dedi Nevada. "Çok ağır. İçinde babamın eski madenlerinden örnekler var. Bana kalırsa tonu dokuz sentten fazla etmez, ama babama onları buraya getireceğime söz vermiştim."

II

İki kadınla bir erkek veya bir kadınla iki erkek ya da bir kadın, bir erkek ve bir soylu arasındaki ilişkiyi üçgene benzetmek âdet olmuştur. Ancak bunlar hiçbir zaman eşkenar değil, ikizkenar üçgenlerdir. Nevada Warren'ın gelmesiyle Nevada, Gilbert ve Barbara arasında da böyle bir üçgen oluştu; üçgenin hipotenüsü de Barbara'ydı.

Yaşlı Jerome bir sabah bürosuna gitmeden kahvaltıda gazetesini okurken artık pek hoşlandığı Nevada da yanında oturuyordu.

Hizmetçi kız Bayan Nevada Warren'a bir mektup getirdi.

"Bunu biri getirdi, kapıda yanıtınızı bekliyor."

Pencere önünde ıslık çalarak sokağı seyretmekte olan Nevada mektubu aldı. Zarfın köşesindeki altın renkli paletten mektubun Gilbert'ten geldiğini anladı.

Zarfı açarak bir süre içindeki kâğıdı inceledikten sonra amcasına yanaştı.

"Gilbert iyi bir çocuktur, değil mi, amca?"

Jerome gazetesini katlayarak, "Elbette." dedi. "Onu ben yetiştirdim."

"Kimseye doğru olmayan... Yani herhangi bir kimseye herkesin görüp okumasında sakınca olmayan bir mektup yazmaz, değil mi?"

"Hele bir yazsın da göreyim. Ne... Yani?"

"Lütfen, bu mektubu okuyun da doğru olup olmadığını söyleyin. Ben kent yaşamını ve kentlileri pek tanımam da.."

Yaşlı Jerome gazetesini fırlatarak öfkeyle mektubu kızın elinden kaptı, okudu, sonra bir daha okudu.

Sonunda, "Beni bayağı heyecanlandırdın, kızım." dedi. "Tıpkı babası gibi temiz bir çocuktur Gilbert. Bu öğleden sonra Barbara ile birlikte otomobille gezmeye gidip gitmeyeceğinizi soruyor. Bunda mektubun kâğıdından başka eleştirilecek bir şey yok. Ben bu mavi kâğıtlardan hiç hoşlanmam."

Nevada, "Gitmek doğru olur mu?" diye sordu.

"Elbette kızım. Ama yine de senin bu kadar dikkatli ve içtenlikli olmanı çok beğendim. Gidebilirsin elbette."

Nevada, kuzu gibi, "Bir kere de size sorayım dedim." dedi. "Siz de bizimle gelmez misiniz, amca?"

"Ben mi? Tanrı korusun! O çocuğun kullandığı arabaya bir kere bindim. Bir dahasına da tövbe ettim. Ama Barbara ile sen gidebilirsiniz kızım."

Nevada kapıda bekleyen hizmetçi kıza, "Geleceğimizi söyle." dedi.

Jerome kızın arkasından, "Nevada, kızım, bir not yazsan daha iyi olmaz mı?" diye seslendi. "İki satır yeter."

Nevada gayet neşeli bir sesle, "Üşenirim." dedi. "Gilbert anlar. Hiç otomobile binmemiştim. Bir kere Kayıp At Kanyonu'nu kano ile geçmiştim, bakalım bu ondan daha heyecanlı mıymış?"

III

Aradan iki ay geçmişti. Barbara yüz bin dolarlık evde tek başına oturuyordu. İnsanların kendilerini düştükleri güç durumdan kurtaracak çeşitli yerleri vardır. Manastırlar vardır, ağlama yerleri, tuzlalar, günah çıkarma bölmeleri, avukat yazıhaneleri, zeplinler ve kütüphaneler vardır, ama bunlardan en uygunu kütüphanelerdir.

Hipotenüsün kendisinin üçgenin en uzun köşesi olduğunu anlaması biraz uzun sürer.

Barbara yalnızdı. Jerome Amca ve Nevada tiyatroya gitmişlerdi. Barbara gitmek istememişti. Eğer siz şahane güzellikte New York'lu bir kız olup da, şeytan bir Batılının hakkında bazı fikirler beslediğiniz bir genç adama kemendi attığını görürseniz müzikaller ağzınızda biraz buruk bir tat bırakır sanırım.

Barbara meşe kaplama masanın başında oturmuş, sinirli parmakları arasında mühürlü bir zarfı evirip çevirmekteydi. Nevada Warren'e gelmiş mektubun sağ köşesinde Gilbert'in altın paleti vardı. Zarf Nevada tiyatroya gittikten sonra gelmişti.

Barbara mektupta ne yazdığını öğrenmek için inci gerdanlığını vermeye hazırdı, ancak buhar, bıçak ve firkete yöntemleri ile açıp okumaya toplumdaki yeri engel oluyordu. Zarfı güçlü bir ışığa tutup birkaç satır okumaya çalışmışsa da, buna da Gilbert'in kullandığı kâğıt engel olmuştu.

Tiyatrodan saat on bir buçukta döndüler. Soğuk bir kış gecesiydi. Arabadan evin kapısına kadar kar-

dan bembeyaz kesilmişlerdi. Yaşlı Jerome kötü arabacılara ve kalabalık sokaklara sövüp duruyordu. Mavi gözlü, pembe yanaklı Nevada babasının dağ tepesindeki kulübesindeki fırtınalı geceleri anlatıyordu.

Yaşlı Jerome hemen yukarı, sıcak su şişeleriyle kinin haplarına çıktı. Nevada evin tek aydınlık odası olan kütüphaneye girdi, eldivenlerini çıkarırken oyun hakkındaki düşüncelerini anlatmaya başladı.

Barbara, "Evet, Bay Fields kimi zaman insanı gerçekten güldürür." dedi. "Sen yokken bir mektup geldi, şekerim. Al!"

Eldiveninin düğmesini açan Nevada, "Kimden?" diye sordu.

Barbara gülümsedi. "Bak, bunu tahmin edebilirim. Zarfın bir köşesinde bence bir öğrencinin çizdiği kalp resmine benzeyen, ama Gilbert'in palet dediği şey var."

Nevada ilgisizce, "Acaba ne istiyor?" dedi.

"Biz kadınlar hep birbirimize benzeriz. Zarfı açacak yerde damgasından içinde neler yazdığını keşfe çalışırız. En sonunda da makasa başvurup en son satırından okumaya başlarız. Al işte!"

Mektubu Nevada'ya uzattı.

"Bu düğmeleri de çözemiyorum, alışamadım gitti. Barbara kuzum, şunu aç da oku bakalım ne istiyormuş."

"Gilbert'in sana yazdığı mektubu benim okumamı mı istiyorsun? Sana yazılmış bir şeyi başkasının okumasını istemezsin herhalde."

Nevada sabit, sakin, mavi gözlerini Barbara'ya çevirdi.

"Kimse bana başkasının okuyamayacağı şeyi yazamaz. Haydi oku, Barbara. Belki de yarın bizi yine otomobille gezmeye davet ediyordur."

Barbara canı hiç istemiyormuş gibi zarfı açtı.

"Madem bu kadar istiyorsun, okuyayım o halde."

Mektubu bir bakışta okudu, bir kere daha okuduktan sonra o anda dünyanın en önemli şeyleriymiş gibi eldivenlerini incelemekte olan Nevada'ya kurnaz bir bakışla baktı.

Bir an sonra sanki aklına bir şey gelmiş gibi gözleri santimin yirmide biri kadar kasıldı, dudaklarında santimin on altıda biri kadar bir gülümseme belirdi.

Dünyanın kuruluşundan beri bir kadın diğerinin bilinmeyeni değildir. Işık hızıyla her biri ötekinin kalbine ve zihnine girer, sözcükleri en masum kılıflarından sıyırır.

Barbara duraksar gibiydi.

"Bunu okumam için ısrar etmemeliydin, Nevada." dedi şaşkın bir tavırla. "Başkasının bilmemesi gereken bir şey bu."

Nevada bir an için eldivenlerini unuttu.

"Şu halde yüksek sesle oku." dedi. "Madem bir kere okudun, ne önemi var artık? Eğer Bay Warren bana kimsenin bilmemesi gereken bir şey yazmışsa bunu herkesin bilmesi çok daha iyidir."

"Pekâlâ." diyen Barbara okumaya başladı. "Sevgili Nevada, bu gece saat on ikide stüdyoma gel. Mut-

laka bekliyorum." Barbara yerinden kalkıp mektubu Nevada'nın kucağına bıraktı. "Çok özür dilerim." dedi. "Benim bunu bilmemem gerekirdi. Beni bunları hiç okumamış farz et, şekerim. Öyle de başım ağrıyor ki, hemen gidip yatacağım. Ne demek istediğini anlamadım doğrusu. Herhalde artık kendisi açıklar."

IV

Nevada Barbara'nın yatak odasının kapısının kapandığını duyar duymaz salondaki büyük saate baktı. On ikiyi çeyrek geçiyordu. Bir saniye bile kaybetmeden Gilbert'ın altı blok ötede olan stüdyosuna gitmek üzere sokağa fırladı.

Dışarıda kar tipisi vardı ve yerler şimdiden bir karış karla örtülmüştü. Cadde, Pompei sokakları kadar ıssızdı. Arada sırada geçen bir araba ay ışığıyla aydınlanan deniz üzerinde uçan beyaz kanatlı bir martıyı andırıyor, çok seyrek geçen otomobiller de köpüklü dalgalar arasında tehlikeli seferler yapan denizaltılara benziyordu.

Köşeyi dönünce yüzüne çarpan rüzgâr hızını yarı yarıya azaltmıştı. Karlar arasında ancak zikzaklar çizerek ilerleyebiliyordu. Bir çam dalı kadar sağlam vücudu rüzgârın önünde zarafetle eğiliyordu. Birden karşısında tepesinde stüdyonun bulunduğu binayı

gördü. Saat ondan sonra asansör çalışmıyordu. Nevada bundan önce Barbara ve Jerome Amca ile birlikte gelmiş olduğu binanın sekiz katını da bir solukta çıkıp 89 numaralı kapıyı vurdu.

Kapıyı Gilbert açtı. Bir elinde resim kalemi, kaşlarının üstünde yeşil siperlik, ağzında piposu vardı. Pipo yere düştü.

Nevada, "Geç mi kaldım?" diye sordu. "Daha erken gelemezdim, akşam Jerome Amca ile tiyatroya gitmiştik. İşte geldim, Gilbert."

Şaşıran Gilbert kızı içeri alıp üzerindeki karları süpürdü. Büyük bir yeşil abajur altındaki sehpasında karakalemle başlamış olduğu bir resim vardı.

"Beni istemişsin, hemen geldim işte." dedi Nevada. "Beni neden mektupla çağırdın ki?"

Soluk almakta güçlük çeken Gilbert, "Mektubu okudun demek." dedi.

"Barbara okudu bana. Ben de sonra bir göz attım. 'Bu akşam saat on ikide stüdyoma gel. Mutlaka bekliyorum.' yazmıştın. Hasta olduğunu sandım, ama hiç de öyle bir halin yok."

"Seni neden çağırdığımı söyleyeyim, Nevada. Hemen bu gece benimle evlenmeni istiyorum. Biraz kar fırtınasının ne önemi var ki? Benimle evlenir misin, Nevada?"

"Seninle evlenmeye hazır olduğumu daha önce de anlayabilirdin." dedi kız. "Fırtına fikri de hoşuma gitmiyor değil. O çiçekli, bilmem neli kilise törenlerinden nefret ederim. Böyle bir teklif yapacak cesare-

tin olmadığını sanıyordum. Haydi, herkesi şaşırtalım hemen!"

"Dur bir dakika, Nevada. Bir telefon etmem gerek."

Gilbert yatak odasına kapanıp telefonun başına geçti. "Alo, Jack? Sen misin? Uyandırdım mı? Boş ver. Jack, hemen şimdi evleniyorum. Evet, evet. Çabuk kız kardeşin Agnes'i uyandır. Konuşma diyorum sana. Onu da getir. Kendisini gölde boğulmaktan kurtardığımı hatırlatırsın. Biliyorum biliyorum, ama mutlaka gelmesi gerek. Evet, Nevada burada bekliyor. Uzun zamandır nişanlıydık. Akrabalar arasında bir anlaşmazlık var, o yüzden acele etmeliyiz. Haydi bekliyoruz. Sakın Agnes'siz gelme. Tamam mı? Yaşa, Jack, sen çok yaşa!"

Sonra Nevada'nın beklediği odaya döndü.

"Arkadaşım Jack Peyton'la kız kardeşi saat on ikiye çeyrek kala burada olacaklardı, ama Jack çok tembeldir. Telefon edip acele etmesini söyledim. Beş dakika sonra gelirler. Beni dünyanın en mutlu insanı yaptın, Nevada. Sana yolladığım mektup nerede?"

"İşte burada, cebimde." Nevada zarfı çıkardı.

Gilbert zarftan mektubu çıkartıp bir süre baktı, sonra, "Seni böyle gecenin on ikisinde stüdyoma çağırmamın garip olduğunu düşünmedin mi?" diye sordu.

"Yoo! Bana ihtiyacın varsa... Batı'da biri arkadaşına acele gelmesi için haber gönderirse önce gideriz, sonra konuşuruz. Orada karlı havalarda hep böyle şeyler olur zaten. Onun için hiç aldırmadım."

Gilbert içeriden kalın giysiler, paltolar getirdi.

"Hele şu pardösüyü giy bakalım. Beş yüz metre kadar yürüyeceğiz." Kendisi de paltosunu giydi. "Nevada gazetenin baş sayfasına bak. Seni ilgilendirecek bir yazı var, sizin oralardan söz ediliyor."

Bir dakika kadar paltosunu giymekte güçlük çekiyormuş gibi uğraştıktan sonra arkasına döndü. Nevada yerinden kıpırdamamıştı. Kendisine garip bir şekilde bakıyordu. Yanakları kıpkırmızı kesilmişti.

"Sana nasıl olsa evlenmeden söyleyecektim." dedi. "Babam beni okutmadı. Benim okumam yazmam yoktur. Eğer ister..."

Merdivenlerde Jack ile Agnes'in ayak sesleri duyuluyordu.

V

Bay ve Bayan Gilbert Warren nikah kıyıldıktan sonra kapalı bir arabayla evlerine dönerlerken Gilbert, "Nevada, bu akşam sana yolladığım mektupta ne yazdığını bilmek ister misin?" diye sordu.

"Söyle bakalım."

"Kelimesi kelimesine şöyleydi: 'Aziz Bayan Warren, siz haklıymışsınız, gördüğümüz çiçek leylak değil, ortancaymış.'"

"Boş ver." dedi Nevada. "Ne olduysa Barbara'ya oldu."

Tommy'nin Hırsızı

Hizmetçi Felicia akşam saat onda köşeden böğürtlenli dondurma yemek için polisle birlikte bodrum kapısından çıktı. Polisten hoşlanmıyordu ve gitmek istememişti. Onun yerine gayet mantıklı olarak üçüncü kattaki odasında St. George Rathbone'un romanlarından birini okurken uyumayı yeğlediğini söylemişti, ama sözünü dinleyen olmamıştı. Polisler boşuna mı polis olurlardı ki.

2000 kelimelik bir hikâyede fazla tarif yerine eylem olması gerektiği için hırsız eve hiç güçlük çekmeden girdi.

Yemek odasında fenerinin bir kenarını araladı; burgusu ve delgisiyle gümüş takımların bulunduğu dolabın kilidi üzerinde çalışmaya başladı.

Birden bir klik sesi duyuldu. Oda elektrik ışığıyla aydınlandı. Siyah kadife perdeler aralanarak içeri üzerinde pembe pijama, elinde bir şişe zeytinyağı olan sekiz yaşlarında sarışın bir oğlan girdi.

O tatlı, çocuksu sesiyle, "Sen hırsız mısın?" diye sordu.

"Şuna bak hele." dedi adam kısık bir sesle. "Hırsız mıymışım? Suratımda üç günlük sakal, başımda kulaklıklı kasketle başka ne olabilirim ki? Çabuk yağı ver de şurasını biraz yağlayıp işimi kolaylıkla bitireyim. Böylece baş ağrısıyla yatan ve seni güvenine hiç layık olmayan Felicia'ya bırakan anneni de uyandırmamış olurum."

Tommy içini çekerek, "Seni ününe daha uygun biri sanırdım. Bu yağ sana mutfaktan getireceğim salata için. Ve annemle babam De Reszke'yi dinlemek için Metropolitan Operası'na gittiler. Ama o işte benim bir suçum yok. Yazarda biraz kafa olsaydı onun yerine Caruso'yu isterdi."

Hırsız, "Kes sesini!" diye fısıldadı. "Eğer ortalığı gürültüye verirsen o boynunu tavşan boynu gibi koparırım."

"Yine yanıldın." dedi Tommy. "Tavuk boynu gibi olacaktı. Tavşanların boynu koparılmaz."

"Benden korkmuyor musun?" diye sordu hırsız.

"Korkmadığımı biliyorsun. Benim gerçeği gerçek olmayandan ayırt edebildiğimi anlamadın mı? Eğer bu bir hikâye olmasaydı seni gördüğümde Kızılderililer gibi bağırırdım ve sen de arkana bakmadan aşağı koşar ve herhalde kaldırıma vardığında da tutuklanırdın."

"İşini iyi bildiğin anlaşılıyor." dedi hırsız. "Haydi, gösterine devam et bakalım."

Tommy bir koltuğa yerleşip ayaklarını altına aldı.

"Neden hiç tanımadığın insanları soyuyorsun, Bay Hırsız? Senin hiç dostun yok mudur?"

Hırsızın kaşları çatıldı. "Nereye varmak istediğini anladım. Hep aynı hikâye. Saflığın ve çocuksu masumluğunla beni namuslu yaşama döndüreceksin. Nerede çocuğun olduğu bir yere girdiğimde hep aynı şey olur."

"Uşağın yemek masası üzerinde bıraktığı soğuk ete aç bir kurdun gözleriyle bakar mısın lütfen?" dedi Tommy. "Saat epey geç oldu da."

Hırsız denileni yaptı.

"Zavallı adam, çok aç olmalısın." dedi Tommy. "Sen öyle bitkin bir halde bakmaya devam et de ben sana gidip yiyecek bir şeyler getireyim."

Çocuk gidip mutfaktan bir kızarmış tavuk, bir kavanoz marmelat ve bir şişe şarap getirdi. Hırsız suratını asarak bir bıçak ve çatal aldı.

"Broadway'de bir şişe berbat birayla bir ıstakoz yediğimden bu yana sadece bir saat geçti." dedi. "Bu hikâye yazarlarının iki yemek arası insana bir mide tableti içirmeleri ne iyi olurdu."

"Babam kitap yazar." dedi Tommy.

Hırsız hemen ayağa fırladı.

Kuşkulu bir fısıltıyla, "Hani operaya gitmişti?" diye sordu.

"Açıklamam gerekirdi." dedi Tommy. "Biletleri o satın almadı." Hırsız yine oturdu ve önündeki lades kemiği ile oyalandı.

"Evleri neden soyarsın?" diye merakla sordu çocuk.

Hırsızın gözlerinden yaşlar boşandı. "Çünkü evde küçük kumral oğlum Bessie var da..."

Tommy burnunu kıvırdı. "Yanlış yanıt. Çocuk konusunu açmadan önce talihsizliklerinden söz edecektin."

"Tamam, doğru ya, unuttum işte." dedi hırsız. "Bir zamanlar Milwaukee'de yaşardım ve..."

Tommy yerinden kalkarak, "Gümüşleri al." dedi.

"Dur hele." dedi hırsız. "Ama oradan ayrıldım. İş bulamıyordum Karımla çocuğumu bir süre konfederasyon parası kalpazanlığıyla geçindirdim. Ama onlar birliğe dahil olmayınca o işi bıraktım. Sonunda da hırsız oldum."

"Hiç polisin eline düştün mü?" diye sordu Tommy.

"Ben 'hırsızım' dedim, 'dilenciyim' demedim."

"Yemeğini bitirdikten ve olması gerektiği gibi doğru yola döndükten sonra bu hikâyeyi nasıl bitireceğiz?" diye sordu Tommy.

"Tony Pastor bu gece her zamankinden erken dönse ve baban Parsifal'den 22:30'da gelse. Küçük oğlum Bessie'yi hatırlattığın için şimdi yaptığım işten pişmanlık duydum ve..."

"Hey, o kız adı değil mi? Yine yanlış yaptın işte."

"Hiç de değil." dedi hırsız. "Evde hep bir hırsızın solgun yüzlü karısının kucağında bir Bessie olur. Dediğim gibi, ben senin bana paket ettiğin sandviçler ve verdiğin öğütlerle çıkarken baban içeri giriyor. Benim Harvard'dan eski bir arkadaşı olduğumu görüp..."

"Şaşırıyor mu?" diye gözlerini açtı Tommy.

"Şaşırıyor elbette." Hırsız ayağa kalkıp bağırmaya başladı: "Rah, rah, rah! Rah, rah, rah!"

"Bir hırsızın bir evi soyarken kolejliler gibi bağırdığını ilk kez duyuyorum." dedi Tommy. "Hikâyede olsa bile."

Hırsız güldü. "Seni alt ettim işte. Dramatik bir hava veriyordum. Eğer bu sahneye konulacak olursa o kolej işi yüzünden başarılı olacaktır."

Tommy hayran hayran baktı adama.

"Esaslı adammışsın." dedi.

"Bir yanlış daha yaptın." dedi hırsız. "Daha çok önceden gidip Bessie'ye götürmem için annenin sana doğum gününde verdiği altın dokuz dolarlığı getirecektin."

Tommy'nin yüzü asıldı. "Ama annem onu bana Bessie'ye vermem için vermedi ki."

"Haydi haydi." dedi hırsız. "Ne demek istediğimi çok iyi biliyorsun. Bu hayali işlerden zaten pek bir şey elde edemiyorum. Hem malı almıyorum, hem her seferinde namuslu yola dönüyorum ve sonunda almama izin verilen tek şey siz çocukların verdikleri uğur paraları falan filan. Bir hikâyede tam kasa açarken içeri giren küçük kızdan bir öpücükten başka bir şey alamamıştım. Ve öpücüğü de tarçınlı şeker kokuyordu. Şu sofra örtüsünü kafana sarıp gümüş dolabının üstünde çalışsam daha iyi olacak."

Tommy kollarıyla dizlerini tutarak, "Bunu yapamazsın." dedi. "O zaman hiçbir editör hikâyeyi satın almaz. Tutarlı olmak zorunda olduğunu biliyorsun."

"Sen de. Orada oturup arsız arsız konuşup zavallı

bir insanın lokmasını ağzından alıyorsun, oysa yapman gereken şey yatağının altında saklanıp olanca sesinle bağırmaktır."

"Çok haklısın." dedi Tommy. "Bize neden böyle yaptırıyorlar acaba? Çocuk Esirgeme Kurumu'nun bu işe el koyması gerek. Bir soyguncu iş başındayken benim yaşımda bir çocuğun onu kıstırması ve hırsızın da çocuğa hasta annesini uyandırmaması için kırmızı bir kızakla bir çift paten vaat etmesi ne doğru ne de uygundur sanırım. Editörler sözde böyle şeyleri bilirler. Hah!"

Hırsız ellerini sofra örtüsüne silip esneyerek ayağa kalktı.

"Eh, haydi devam edelim artık." dedi. "Tanrı senden razı olsun, küçük çocuk! Bu gece bir insanı suç işlemekten kurtardın. Eve gidip de kendisine söylediğimde Bessie sana dua edecektir. Bir daha asla soygun yapmayacağım, en azından haziran dergileri çıkana kadar. O zaman ben çaydanlıktan dört sent çalarken beni yakalama sırası küçük kız kardeşine gelecek ve o da beni mercan kolyesi ve öpücüğüyle kandıracak."

Tommy koltuktan indi. "Bir de benim kaybettiğim uykuyu düşün. İkimiz için de güç iş bu. Artık hikâyeden çıkıp birini soymanı isterdim. Belki bizi piyes yaparlarsa o zaman buna fırsatın olur."

"Asla!" dedi hırsız. Gişe hasılatı ve siz küçük oyuncuların bende uyandırdığı vicdan azabı ile hep beş parasız kalacağım ben."

"Çok üzüldüm." dedi Tommy. "Ama senin gibi benim de yapabileceğim bir şey yok. Bu tür ev roman-

larında hırsızın başarılı olmaması kuralı vardır. Hırsız ya benim gibi bir çocuk, ya genç kadın kahraman ya da evin bir zamanlar arabacılık yaptığı yer olduğunu hatırlayan arkadaşı Kızıl Mike tarafından başarısızlığa uğratılmalıdır. Hangi türden hikâye olursa olsun sonunda kazığı yiyen hep sen olacaksın."

Hırsız fenerini ve aletlerini alarak, "Eh, ben artık gideyim." dedi.

"Şu tavuktan kalanla şarap şişesini Bessie ile annesine götürmelisin."

"Ama istemiyorlar ki! Evde 1853 yılından kalma beş kasa Chateau de Beychsvelle'im var. Senin şarabın işe yaramaz. Ve tavuk şampanyada pişmemişse ne anası ne evladı başlarını çevirip bakar. Ben bir hikâyeden çıktıktan sonra rahatlarım, öyle kısıtlamalarım falan yoktur. Ara sıra bir iki iş çeviririm."

"Ama yine de bunları almalısın." diye Tommy adamın kucağını doldurdu.

Hırsız rolüne uyarak, "Sağ olun, küçük bey." dedi. "İkinci Kat Saul sizi asla unutmayacak. Haydi şimdi acele et de beni çıkar artık, çocuk. 2000 kelimemiz herhalde dolmak üzeredir."

Tommy hırsızı ön kapıya götürdü. Hırsız birden durup, "Ön tarafta bir yerde kızla dolaşan bir polis yok muydu?" diye fısıldadı.

"Var, ama..."

"Beni yakalar o." dedi hırsız. "Bunun bir hikâye olduğunu unutma."

"Tamam tamam." Tommy yolunu değiştirdi. "Gel de arka kapıdan çık."

Kaderin Şoku

Parklarda ve onları özel daireleri olarak kullanan boşta gezerler arasında bile bir aristokrasi vardır. Vallance bunu bilmiyor, ama hissediyordu, yine de kendi dünyasından kaosa indiğinde ayakları kendisini doğruca Madison Meydanı'na götürmüştü.

Eski günlerin bir kız öğrencisi kadar sert ve haşin genç mayıs, çiçek açmış ağaçlar arasından tüm ciddiyetiyle esmekteydi. Vallance ceketini iliklediği, sonuncu sigarasını yaktı ve bir bankoya oturdu. Üç dakika boyunca bisikletli polisin son otomobil yolculuğuna bir son verdiği son bin dolarının son yüz dolarını düşündü. Sonra ceplerini yokladı ve tek bir senti bile olmadığını gördü. O sabah dairesinden de çıkmıştı. Mobilyaları bazı borçlarına karşılık verilmişti. Üstündekiler dışındaki bütün giysilerini eski alacaklarına karşılık uşağı götürmüştü. Orada öylece otururken arkadaşlarından sızdırmadığı ya da birini dolan-

dırmadığı takdirde koca kentte kendisi için ne bir yatak, ne bir haşlanmış ıstakoz, ne tramvay bileti ne de yakasına bir karanfil alacak para vardı. Bu nedenle de parkı seçmişti.

Ve bütün bunların nedeni amcasının kendisini mirasından yoksun bırakması, harçlığını sıfıra indirmesiydi. Ve bunun nedeni de yeğeninin bu hikâyeye girmeyecek bir kız konusunda sözünü dinlememiş olmasıydı. Bir zamanlar ailenin başka bir kolundan gelen başka bir yeğen, amcanın gözdesi ve mirasçısıydı. Ama gözden düştükten sonra çoktan çamurların içine batıp kaybolmuştu. Şimdi herkes onu bulmaya seferber edilmişti; şimdi onun itibarı iade edilecekti. Ve Vallance da cehennem çukuruna düşmüş, küçük parkta dolaşan üstübaşı paramparça hayaletler arasına katılmıştı.

Sırtını sert tahtaya dayayıp bir kahkaha atınca alt dallara kadar bir sigara dumanı yükseldi. Yaşamının bütün bağlarının aniden kopuşu kendisine bir özgürlük, neredeyse bir sevinç, bir ferahlama duygusu getirmişti. Balonundan atlayan bir paraşütçünün duygularını hissediyordu.

Saat ona yaklaşmıştı. Bankolar üzerinde oturan pek yoktu. Parkalarda yaşayanlar sonbahar serinliğine karşı inatla direnirlerse de, ilkbaharın serin öncü hattına karşı saldırıda pek o kadar acele etmezler.

O sırada fıskiyeli havuzun yanında oturan biri yerinden kalktı, gelip Vallance'ın yanına oturdu. Genç de olabilirdi yaşlı da; ucuz pansiyonlar kendisine bir küf kokusu yerleştirmişti; taraklar ve usturalar yanın-

dan geçip gitmişlerdi; içinde içki şeytanın mührüyle şişelenmişti. Park bankoları müdavimleri arasında tanışma yöntemini kullanarak bir kibrit istedi ve sonra konuşmaya başladı.

"Sen buranın gediklilerinden değilsin." dedi. "Terzi elinden çıkma giysiyi gördüğüm anda anlarım. Parktan geçerken bir anlığına duraklamış olmalısın. Seninle biraz konuşmama aldırış etmezsin, değil mi? Birinin yanında olma ihtiyacını hissediyorum. Korkuyorum ben, korkuyorum. Oradaki iki üç serseriye bunu söyledim, ama beni deli sanıyorlar. Bugün sadece bir simitle bir elma yedim. Yarın üç milyon dolar mirasa konmak için kuyruğa gireceğim. Ve şu karşıda önünde otomobiller sıralanmış lokanta benim için yemek yiyemeyeceğim kadar ucuz bir yer olacak. Buna inanmıyorsun, değil mi?"

"Neden inanmayayım?" diye güldü Vallance. "Dün öğle yemeğini orada yemiştim. Bu akşam bir fincan kahve alacak beş sentim yok."

"Sen bizden birine benzemiyorsun. Eh, böyle şeyler olur sanırım. Yıllar önce ben de yükseklerde uçardım. Seni oyundan dışarı atan ne oldu?"

"Şey... İşimi kaybettim." dedi Vallance.

"Bu kent katıksız bir cehennemdir." diye devam etti diğeri. "Bir gün çini tabaktan yersin, ertesi gün Çin'den – yani üç paralık Çin aşevinden. Ben kendi payıma düşen talihsizliklerin tümünü yaşadım. Beş yıldır hemen hemen dilencilikle yaşıyorum. Oysa çok pahalı yaşamak ve hiç iş yapmamak üzere yetiştirilmiştim. Bak, sana söylemekte hiçbir sakınca yok, bi-

riyle konuşmak ihtiyacındayım, çünkü korkuyorum, anladın mı, korkuyorum. Adım Ide. Riverside Caddesi'ndeki milyonerlerden biri olan Paulding moruğunun amcam olduğunu tahmin edemezsin, değil mi? Öyle, ama. Bir zamanlar onun evinde yaşardım ve cebim para doluydu. Bana baksana, üzerinde bir içki parası yok mu... Adın neydi senin?"

"Dawson." dedi Vallance. "Hayır, çok özür dilerim, ama parasal durumum o kadar parlak değil."

"Bir haftadır 'Blinky' Morris denilen bir haydutla Division Sokağı'nda bir kömürlükte yaşıyorum." diye devam etti Ide. "Bugün ben dışarı çıkmışken cebinde kâğıtlarla biri gelip beni sormuş. Onun sivil polis olduğunu düşünerek karanlık basana kadar dönmedim oraya. Bana bir mektup bırakmıştı. Bak, Dawson, mektup kent merkezindeki büyük avukatlardan Mead'den geliyordu. Ann Sokağı'nda tabelasını görmüşlüğüm var. Paulding benim geri dönüp yine mirasçısı olmamı istiyor. Bütün parasını bana bırakacakmış. Yarın saat onda avukatın yazıhanesine gidip yine eski halime dönmem gerekiyor: Üç milyonun varisi, Dawson ve yılda 10.000 dolar harçlık. Ve ben korkuyorum, anladın mı, korkuyorum."

Adam ayağa fırlayıp kollarını başının üstüne kaldırdı. İnlemeye başladı.

Vallance adamın kolunu yakalayıp oturmaya zorladı.

Sesinde belli bir hor görüyle, "Kes sesini!" dedi. "Seni duyan da bir servet kazanmak üzere olduğunu değil de, bir servet kaybettiğini sanacak. Neden korkuyorsun?"

Ide bankonun üzerinde küçülmüş, büzülmüştü sanki. Vallance'ın ceketinin kolunu tutarken mirastan en son yoksun bırakılmış olan diğerinin alnının boncuk boncuk terle kaplı olduğunu gördü Broadway'in ışıkları altında.

"Sabaha kadar başıma bir iş geleceğinden korkuyorum. O servete konmamı önleyecek bir şey. Başıma bir ağaç devrilecek, bir taksi altında ezilecekmişim ya da evin birinin çatısından düşen bir kiremitle beynim patlayacakmış gibi. Daha önce hiç korkmazdım. Sabah kahvaltımın nereden geleceğini bilemeyerek bu parkta sakin sakin yüzlerce gece oturduğum var. Ama şimdi farklı. Parayı severim, Dawson. Parmaklarımın arasından akarken, insanlar beni eğilerek selamlarken, çevrem müzik, çiçek ve güzel giysilerle doluyken bir Tanrı kadar mutluyumdur. Oyunun dışına itildiğimi bildiğim sürece aldırış etmiyordum. Hatta burada üstüm başım paramparça ve açlıktan midem kazınırken fıskıyenin suyunun sesini dinleyip caddeden geçen arabaları seyrederken mutluydum da. Ama para şimdi elimi uzatsam tutacağım kadar yakınımda olunca on iki saat beklemeye dayanamıyorum. Başıma bin bir türlü şey gelebilir, kör olabilirim, kalp krizi geçirebilirim, sabah olmadan dünyanın sonu gelebilir..."

Ide yine ayağa fırlayıp bir çığlık arttı. Bankolarda oturan insanlar kıpırdanıp ondan yana baktılar. Vallance adamın kolunu tuttu.

"Gel de biraz yürüyelim." dedi sakinleştirici bir sesle. "Ve sakin olmaya çalış. Heyecanlanmanı ya da

korkmanı gerektirecek bir şey yok. Başına bir şey gelmeyecek. Bu gecenin diğerlerinden farkı yok."

"Doğru." dedi Ide. "Benim yanımda kal, Dawson. Bir süre benimle yürü. Daha önce sinirlerim hiç böyle bozulmamıştı, hem de başımdan onca şey geçtiği halde. Yiyecek bir şey bulabilir miydin acaba? Dilencilik bile yapamayacak durumdayım ben."

Vallance yeni dostunu neredeyse ıssız olan Beşinci Cadde'ye, oradan da Broadway'e doğru götürdü. "Sen birkaç dakika burada bekle." diyerek Ide'yi sessiz ve gölgelik bir yerde bıraktı. Sonra iyi tanındığı bir otele girip eskisi gibi kendine güvenle bara yürüdü.

Barmene, "Jimmy, dışarıda aç olduğunu söyleyen bir zavallı var." dedi. "Onlara para verdiğinde ne yaparlar bilirsin. Bir iki sandviç verirsen boşuna olmayacağını ben garanti ederim."

"Elbette, Bay Vallance." dedi barmen. "Hepsi de sahtekâr değildir onların. Kimsenin aç kalmasını istemem doğrusu."

Barmen bedava yiyeceklerden epey bol bir miktarı bir peçeteye sardı. Vallence çıkını alıp adamın yanına döndü. Ide aç kurtlar gibi saldırdı yiyeceklere. "Bir yıldır böylesine esaslı beleş bir yemek yememiştim." dedi. "Sen yemeyecek misin, Dawson?"

"Teşekkür ederim, ama ben aç değilim." dedi Vallance.

"Yine meydana dönelim." dedi Ide. "Polisler orada bizi rahatsız etmezler. Bu jambonla diğerlerini sabah kahvaltımıza saklarım. Daha fazla yersem kusacağımdan korkuyorum. Ya bu gece mide krampından

falan ölür de bir daha o paraya el süremezsem! O avukatla görüşmeye daha on bir saat var. Yanımdan ayrılmayacaksın, değil mi, Dawson? Bir şey olacağından korkuyorum. Gidecek bir yerin yok, değil mi?"

"Bu gece yok." dedi Vallence. "Seninle bir bankoyu paylaşırız."

"Olayları çok sakin karşılıyorsun." dedi Ide. "Eğer bana yalan söylemediysen yani. O gün esaslı bir işten kovulmuş bir insanın saçını başını yolacağını tahmin ederdim."

Vallance güldü. "Ben de ertesi gün bir servete kavuşmayı bekleyen birinin çok sakin olacağını tahmin ederdim."

"İnsanların olayları nasıl karşıladıkları gerçekten garip." diye felsefeye daldı Ide. "Benimkinin yanındaki bu banko senin olsun, Dawson. Burada gözüne ışık da gelmez. Dawson, ben eve dönünce amcamdan sana bir iş bulman için bir mektup falan alırım. Bana bu gece çok yardımcı oldun. Eğer sana rastlamasaydım sabahı bulamazdım."

"Teşekkür ederim." dedi Vallance. "Uyumak için bu bankolarda yatılır mı, yoksa sadece oturulur mu?"

Vallance ağaç dalları arasından yıldızlara saatler boyunca neredeyse hiç gözünü kırpmadan baktı ve atların asfalt denizi üzerindeki ayak seslerini dinledi. Zihni çalışıyordu, ama duyguları uykudaydı. Ne pişmanlık, ne korku, ne acı ne de rahatsızlık duyuyordu. Kızı düşündüğü zaman bile baktığı o uzak yıldızlardan birinin sakiniymiş gibiydi. Arkadaşının saçma hareketlerini düşününce gülümsedi, ama onda bile

neşe yoktu. Çok geçmeden süt arabaları arka arkaya girerlerken kenti kocaman bir davula çevirmişlerdi. Vallance rahatsız bankoda uyuya kaldı.

Ertesi gün saat onda ikisi birden avukat Mead'in Ann Arbor'daki yazıhanesinin önündeydiler.

Saat yaklaştıkça Ide'nin sinirleri de paramparça olmuştu, Vallance onu korktuğu tehlikelerle karşı karşıya bırakıp bırakmamaya karar verememişti.

Yazıhaneye girince avukat Mead şaşkın bir tavırla ikisine de baktı. Vallance ile arkadaştılar. Selamlaştıktan sonra bembeyaz kesilmiş yüzü ve titreyen dizleriyle krizi bekleyen Ide'ye döndü.

"Bay Ide, dün gece adresinize ikinci bir mektup gönderdim. Bu sabah da mektubu almadığınızı öğrendim. Mektupta Bay Paulding'in size itibarınızı iade etmek konusunu bir daha gözden geçirdiği yazılıydı. Bunu yapmamaya karar verdi ve aranızdaki ilişkide bir değişiklik olmadığını bilmenizi istiyor."

Ide'nin titremesi birden kesildi. Yüzüne renk geldi, sırtı dikleşti. Çenesi yarım santim ileri çıktı, gözleri parıldadı. Bir eliyle hurdaya dönüşmüş şapkasını geri iterken diğer elini avukata uzattı. Derin bir soluk aldı ve alaylı bir tavırla güldü.

"Paulding moruğuna cehenneme kadar yolu olduğunu söyleyin." dedi. Sonra canlı adımlarla yazıhaneden çıktı gitti.

Avukat Mead gülümseyerek Vallance'a döndü.

"Geldiğine çok sevindim." dedi. "Amcan hemen eve dönmeni istiyor. Öyle acil karar vermesine ne-

den olan durumu bir kere daha düşünmüş ve diyor ki..."

Sözünü yarıda kesen avukat Mead yardımcısına seslendi:

"Hey, Adams! Bir bardak su getir... Bay Vallance bayıldı."

Namus Bekçisi

Bushrod Amca Weymouth bankasının önemli kişilerinden biriydi. Altmış yıldır Weymouth ailesine köle, uşak ve arkadaş olarak hizmet etmişti. Bushrod Amca'nın dışı bankanın maun mobilyaları renginde, içi ise bankanın kalem yüzü görmemiş defter sayfaları kadar beyazdı. Weymouth bankasındaki görevi, kapıcılıkla vekilharçlık arasında bir şeydi.

Weymouth'daki üç bankadan ikisi Weymouth ailesinden birisinin yönetiminden, yoksun zavallı kurumlardı. Asıl banka Weymouthların bankasıydı. Kasabaya girerken sağdaki kırmızı tuğladan, önü sütunlu büyük evde bankanın başkanı Bay Robert Weymouth, bütün kasabalının Bayan Letty diye çağırdığı dul kızı Bayan Vesey ve iki torunu Nan ve Gay'le yaşardı. Büyük evin bahçesindeki bir kulübede de Bushrod Amca ile karısı Malindy Yenge otururlardı. Bankanın veznedarı Bay William Weymouth da ana caddede büyük ve modern bir evde oturmaktaydı.

Bay Robert dolgun yüzlü, uzun kır saçlı, ateşli mavi gözlü, altmış iki yaşında iriyarı bir adamdı. İyi yürekli, çocuk gülümsemeli, aksi sesli ve çabuk sinirlenen Bay Robert'in aksine Bay William sakin tabiatlı, kibar ve kendini işine adamış bir insandı. Bu ikisi Weymouthville'in en önde gelen ailesini oluştururlardı.

Bushrod Amca bankanın kapıcısı, bekçisi, hademesi, kısacası her şeyiydi. Bay Robert ve Bay William gibi o da kasanın anahtarlarını cebinde taşırdı. Kimi günler kasada on bin, on beş, hatta yirmi bir dolarlık gümüş torbalar birikirdi. Bushrod Amca namus ve gurur bakımından Weymouth ailesinden sayılırdı.

Ama adamcağız son zamanlarda epey üzüntülüydü. Bay Robert'in bir yıldır içkiyi biraz fazlaca kaçırdığı bilinmekteydi. Ayyaş olmamakla birlikte içmek giderek bir alışkanlığa dönüşmüş ve bütün kasaba da bunun farkına varmıştı.

Bay Robert günde yirmi kere bankadan çıkar, köşedeki otelin barına gidip bir iki tek atardı. Çalışma temposu da yavaşlamaya başlamıştı. Weymouth ailesinden olmasına rağmen kardeşi kadar deneyimli olmayan Bay William bozulan işleri eski durumuna getirmek için boşuna çabalıyordu. Bankadaki mevduat altı rakamdan beş rakama düşmüştü. Akılsızca verilen kredilerin tahsil edilmemiş senetleri her gün biraz daha artıyordu. Kimse Bay Robert ile içki konusunda konuşmaya cesaret edememekteydi. Arkadaşlarından bir kısmı bunun nedeninin karısının iki yıl önceki ölümü olduğunu söylüyorlardı; diğerleri de onun öfkesini bildikleri için bir şey söylemekten ka-

çınıyorlardı. Böyle özel bir işine karışılmasının Bay Robert'i ne kadar öfkelendireceğini tahmin ediyorlardı. Bayan Letty ile çocuklar da işin farkına varmışlar, üzülüp durmaktaydılar. Çocukluklarından beri birlikte olan Bushrod Amca bile kendinde o cesareti bulamamaktaydı.

Bay Robert balık avına çok düşkündü. İşi ve mevsim izin verdiği her an ava çıkardı. Bir gün arkadaşı yargıç Archinard ile üç dört günlüğüne göle balığa çıkacağını bildirdi.

Bushrod Amca yanan Çalı Kızları ve Oğlanları Derneği'nin veznedarıydı. Zaten üyesi bulunduğu her dernek onu hemen veznedarlığına getirirdi. Zenci toplumu içinde kendisi 'Weymouth Bankası'ndan Bay Bushrod Weymouth' olarak tanınırdı.

Bay Robert'in balığa gideceği günün gecesinde saat on ikide yatağından kalkan Bushrod, bankaya gidip akşam almayı unuttuğu dernek hesap defterini getirmesi gerektiğini söyledi. Bankanın muhasebecisi o derneğin de hesaplarını tutuyordu.

Gecenin o saatinde dışarı çıkmasına engel olmak isteyen Malindy Yenge'nin itirazlarına kulak bile asmadı.

"Adaline Hoskins Hemşire'ye sabah saat yedide gelip defteri almasını söylemiştim." dedi. "Yarın sabah yönetim kurulu toplantısı varmış. O yüzden gidip almak zorundayım."

Böylece eski kahverengi elbisesini sırtına geçirip kalın bastonunu eline alan Bushrod Amca, Weymouthville'in ıssız sokaklarına çıkarak bankaya gitti. Yan

kapıdan bankaya girdi, defteri her zaman ceketini astığı küçük arka odada koyduğu yerde buldu. Her şeyin yerli yerinde olduğundan emin olmak için çevresine bakıp eve dönmek üzereyken ön kapıdan gelen bir anahtar tıkırtısıyla olduğu yerde donakaldı. Biri içeri girdi, kapıyı yavaşça kapattı ve kasa dairesine yürüdü.

Bankanın bulunduğu büyük salonla Bushrod Amca'nın arka odası arasındaki koridor o saatte zifiri karanlıktı.

Kalın bastonunu kavrayan Bushrod Amca ayaklarının ucuna basa basa koridorun ucuna kadar yürüdü. Orada soluk yanan tek bir gaz alevi ışığında bu gece konuğunun bankanın başkanı Bay Robert'ten başkasının olmadığını gördü.

Ne yapacağını bilemeyen yaşlı zenci gizlendiği yerden durumu kaygıyla izlemeye koyuldu.

Demir kapılı büyük kasa tam karşısındaydı. Kasada değerli kâğıtlar ve paralardan başka on sekiz bin dolarlık da gümüş vardı.

Bay Robert cebinden anahtarını çıkartıp kasa dairesinin kapısı açtı, içeri girip kapıyı arkasından kapattı. Bushrod Amca aralıktan içeride bir mum yakıldığını görmüştü. Bir iki dakika sonra –yaşlı adama bu süre bir iki saat kadar uzun gelmişti– Bay Robert elinde büyük bir el çantası olduğu halde geri döndü. Hareketleri sanki görülmekten korkuyormuş gibi kaygılı ve aceleciydi. Kapıyı bir eliyle itip kilitledi.

Bushrod Amca'nın kafasında düşünmek bile istemediği bir kuşku uyanmıştı. Gizlendiği yerde titreyerek seyretmeye devam etti.

Bay Robert çantayı bir masanın üstüne bırakıp paltosunun yakasını kulaklarına kadar kaldırdı. Gaz alevinin üzerindeki büyük duvar saatine, sonra çevresine baktı. Sevdiği yerlere veda eden bakışlar, diye düşündü Bushrod Amca.

Bay Roberts sonra yükünü alarak geldiği yoldan çıktı ve kapıyı yavaşça kilitledi.

Bushrod Amca birkaç dakika kadar yerinden kıpırdayamadı. Bu kasa soyguncusu bir başkası olsaydı şimdiye kadar çoktan üstüne atlar, Weymouth malını korumaya çalışırdı. Oysa yaşlı bekçinin ruhu şimdi basit bir hırsızlıktan çok daha ağır bir yükün ağırlığı altındaydı. Weymouth adının, Weymouth şerefinin yok olması korkusu ile titriyordu. Bay Robert bankayı soymuştu. Başka ne ad verilebilirdi buna? Gece yarısı kasaya gizlice giriş, dolu bir çanta, yolculuk giysileri, sessizce gidiş... Bütün bunlar başka ne anlama gelirdi?

Bushrod Amca son olayları hatırladı: Bay Robert'in giderek daha çok içmesi, kah neşeli kah aksi oluşu; bankada işlerin kötüye gitmesi, kredilerin tahsil edilememesi... İşte şimdi de Bay Robert kalan paraları toplamış kaçıyordu. Bay William'ı, Bayan Letty'yi, küçük Nan ve Gay'i ve Bushrod Amca'yı yüzkarasıyla başbaşa bırakarak.

Bunları bir anda zihninden geçiren Bushrod hemen toparlanarak harekete geçti.

Yan kapıya koşarken, "Aman Tanrım, bunca yıl sonra başımıza bu da mı gelecekti?" diye düşünüyordu. "Weymouth ailesi sonunda hırsızlığa, dolandırıcı-

lığa mı başvuracaktı? İş Bushrod Amca'ya düştü yine! Olmaz, Bay Robert, olmaz! Bu işi yapmayacaksın! Bayan Letty ile çocuklar Weymouth adı ile o kadar gurur duyarlarken bu yapılamaz! Seni önlemeye çalışacağım, Bay Roberts! Beni öldürsen bile bırakmam seni!"

Kalın bastonunun yardımıyla, romatizmalı dizlerinin izin verdiği imkânda koşa koşa tren istasyonuna yollandı. Umduğu ve korktuğu gibi Bay Robert orada, istasyon duvarının gölgesine sığınmış, treni bekliyordu.

Bushrod Amca yapmak üzere olduğu şeyi bir an düşününce ani bir korkuya kapıldı. Bay Weymouth'un o ünlü öfkesiyle karşı karşıya gelmekten kaçınıyordu. Ama gözlerinin önünde Bayan Letty'nin sitemli, Nan ile Gay'in ürkek bakışları gelince yeniden yüreklenerek geldiğinin anlaşılması için öksürerek bastonunu yere vurdu. Böylece hiç olmazsa Bay Robert'i ani bir şaşkınlığa düşmekten kurtaracaktı.

"Sen misin, Bushrod?"

"Evet, Bay Robert."

"Gecenin bu saatinde burada ne işin var?"

Bushrod Amca ömründe ilk kez Bay Roberts'e yalan söyledi. Kendini buna zorunlu hissediyordu. Doğrudan doğruya saldırıya geçmeye cesaret edememişti.

"Yaşlı Maria Petersen hastalanmış da ona ilaç götürüyordum, efendim."

"Çok fazla dolaşma, Bushrod. Hava rutubetli. Romatizmaların yarın canına okur sonra. Ne dersin, yarın hava güzel olacak mı?"

"Mutlaka olacak, efendim. Güneş batarken kıpkırmızıydı."

Bay Robert bir sigara yaktı. Bushrod Amca bir türlü sözü o tehlikeli konuya getiremiyordu. Bastonuyla oynuyor, olduğu yerde kıpırdanıyor, kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu. Tam o sırada üç mil ötedeki Jimtown makasına gelmiş olan trenin düdüğü işitildi. Weymouth adını utanç ve şerefsizlik diyarına götürecek olan trenin düdüğü! Yaşlı zenci artık korkmuyordu. Şapkasını çıkararak hizmetinde bulunduğu Weymouth ailesi reisinin karşısına geçti.

Heyecandan titreyen bir sesle, "Bay Robert, Oak Lawn'daki yarışı hatırlıyor musunuz?" diye sordu. "Hani sizin kazanıp da Bayan Lucy'yi kraliçe ilan ettiğiniz yarışı."

Bay Roberts bir sigara yaktı. "Yarışı mı? Ha, şu yarış... Sen çıldırdın mı, kuzum? Gecenin bu saatinde yarıştan mı konuşulurmuş? Haydi evine git artık, Bushrod. Sen uyurgezer olmuşsun galiba!"

Zenci hiç aldırış etmeden sözünü sürdürdü: "Hani Bayan Lucy omzunuza kılıçla vurarak, 'Sir Robert ayağa kalkınız, artık asil oldunuz, saf, cesur ve namuslu.' demişti. Aradan çok zaman geçti, ama bunu ne siz unuttunuz ne de ben, Bay Robert. Unutamadığımız bir şey daha var: Bayan Lucy son günlerinde beni çağırarak şöyle demişti: 'Bushrod Amca, ben öldükten sonra Bay Robert'e iyi bak, o en çok senin sözünü dinler. Belki de bazen seni haşlar, söver, ama her zaman yanında kendini anlayan birine ihtiyacı vardır.' demişti. 'Bazen bir çocuk gibidir, ama saf, cesur ve namusludur.' demişti."

Bay Robert her zaman olduğu gibi yumuşaklığını öfkesi ardına gizlemeye çalıştı.

"Seni geveze seni! Sen bayağı çıldırmışsın! Sana çekil git demedim mi? Bayan Lucy demişti bunları, değil mi? Peki, biz namusumuzu temiz tutmadık mı, ha? Geçen hafta ölümünün ikinci yılıydı, değil mi, Bushrod? Bana bak, sen bütün gece karşımda saçmalayıp duracak mısın?"

Trenin düdüğü işitildi yine. Şimdi bir mil ötedeki su deposundaydı.

Bushrod Amca elini bankacının çantası üzerine koyarak, "Bay Robert." dedi. "Tanrı aşkına çantayı götürmeyin. İçinde ne olduğunu biliyorum. Bankadan aldığınızı biliyorum. Bu çantanın içindeki Bayan Lucy ile çocukların başına çok iş açacak. Weymouth adı yerlerde sürünecek. Bay Robert, yalvarırım size, isterseniz bu yaşlı zenciyi öldürün, ama bu çantayı götürmeyin. Öteki dünyaya gittiğimde Bayan Lucy bana, 'Bushrod Amca, neden Bay Robert'e iyi bakmadın?' diye sorarsa ona ne yanıt verebilirim?"

Bay Robert sigarasını fırlattı, boş elini çok sinirlendiği zamanlarda yaptığı gibi garip bir hareketle salladı. Bushrod Amca başını eğerek fırtınanın kopmasını bekledi. Ama korkmuyordu. Weymouth ailesi yok olacaksa o da onlarla birlikte yok olacaktı. Bankacı söze başladığında Bushrod Amca irkildi. Beklediği fırtına bir yaz meltemi yumuşaklığındaydı.

Bay Roberts her zamankinden daha tatlı bir sesle, "Bushrod, sen haddini iyice aştın artık." dedi. "Sana gösterilen hoşgörüyü kötüye kullanıyorsun. Demek

bu çantanın içinde ne olduğunu biliyorsun, ha? Uzun ve sadık hizmetin seni bir dereceye kadar bağışlatıyor, ama hayır – artık eve dön, Bushrod. Bir tek sözcük daha istemiyorum. Dön eve, haydi!"

Bushrod çantayı sıkıca kavramıştı. Trenin ışıkları istasyonu aydınlattı.

"Bay Robert, çantayı bana verin diyorum size. Sizinle böyle konuşmaya hakkım var benim. Çocukluğumdan beri bir dediğinizi iki etmedim. Yankeeleri yenip Kuzeye gönderene kadar özel hizmetkârınızdım. Evliliğinizde, Bayan Letty'nin doğumunda hep yanınızdaydım. Ya Bayan Letty'nin çocukları, her akşam Bushrod Amcalarının yolunu gözleyen o çocuklar. Rengim ve adım dışında ben de bir Weymouth'un, Bay Roberts. İkimiz de yaşlandık artık. Yakında Bayan Lucy'yi göreceğiz. Yaşlı zenciden yapmış olduğundan fazlası beklenmeyecektir, ama Weymouthlar saf, cesur ve namuslu yaşadıklarını söyleyebilmelidirler. Verin çantayı bana, Bay Robert. Onu bankaya götürüp kasaya kilitleyeceğim. Bayan Lucy'nin arzusunu yerine getirmiş olacağım böylece. Haydi bırakın, Bay Robert."

Tren istasyona girmişti. Hamallar arabaları sürüyorlar, inen bir iki yolcu uykulu gözlerle perondan çıkıyorlardı. Kondüktör görünmeyen birine, "Merhaba, Frank!" diye seslenerek fenerini salladı. Kampana çaldı, frenler gacırdadı, kondüktör, "Tamam!" diye seslendi.

Bay Robert çantayı bıraktı. Bushrod Amca sevgilisini kucaklar gibi kucakladı çantayı.

Bay Robert ellerini ceplerine sokarak, "Pekâlâ, al götür." dedi. "Bu konudan da kimseye söz etme. Zaten çok konuştun. Ben bu trenle gidiyorum. Bay William'a cumartesi döneceğimi söyle. İyi geceler."

Bay Robert hareket eden trene atlayarak kompartımana girdi. Bushrod Amca çantayı hâlâ sımsıkı kucaklamış bir halde Weymouth adını kurtardığı için Tanrı'ya şükürler yağdırıyordu. Bay Robert'in söylediği günde döneceğini biliyordu. Weymouthlar yalan söylemezlerdi. Şimdi hırsız oldukları da söylenmeyecekti Tanrı'ya şükürler olsun!

Hızlı adımlarla bankaya yürüdü.

Bay Robert Weymouthsville'den üç saat sonraki küçük bir istasyonda indi. Alacakaranlıkta kendisini bekleyen bir adamla bir araba seçiliyordu. Arabanın arkasında sekiz on tane uzun olta sopası vardı.

Bay Robert'in eski okul arkadaşı olan yargıç Archinard, "Sonunda gelebildin." dedi. "Avlanmak için mükemmel bir gün. Hani şey getirecektin? Çanta nerede?"

"Doğrusunu istersen çantayı almıştım, ama bizim ailenin emektar bir zencisi var ya, o işi bozdu işte. İstasyona gelip bana engel oldu. Niyeti kötü değildi, aslında haklıydı da. Çantada ne olduğunu öğrenmiş her nasılsa. Hem de bankada kasada gizlediğim ve gece kimselere görünmeden aldığım halde. Son zamanlarda biraz fazlaca kaçırdığımı fark etmiş olacak. İleri sürdüğü nedenlerin hepsi sağlamdı."

"Artık içkiyi bırakacağım." diye sözünü tamamladı Bay Roberts. "Şu karara vardım ki, insan hem içip

hem de yaşlı Bushrod'un dediği 'saf, cesur ve namuslu' olamaz."

Yargıç arabaya binerken, "Yaşlı zencinin savları reddedilemedi demek." dedi.

Bay Robert içini çekti. "Yine de o çantanın içinde hayatında tattığın en şahane viskiden iki şişe vardı derim." dedi.

Jeff Peters'ın Şahsi Cazibesi

Charleston'da pilav pişirmek için kaç türlü usul varsa Jeff Peters de para kazanmak için o kadar yol denemiştir.

En çok hoşlandığım şey onun sokak köşelerinde ağrı dindiren merhemler, öksürük hapları sattığı günleri, kıt kanaat geçinmeye uğraştığı zamanları anlatmasını dinlemektir.

"Arkansaw'da Fisher Hill kasabasına vardığım zaman." diye söze başladı. "Sırtımda deri bir elbise, ayağımda makosenler, parmağımda Texarkana'lı bir aktörden aldığım otuz karatlık pırlanta yüzük vardı. Saçlarım da uzun mu uzundu. Meşhur Kızılderili doktor Waugh-hoo diye tanıtıyordum kendimi. Sattığım da, Choctaw Kabilesi'nin reisinin güzel karısı Taquala'nın senelik mısır bayramında yenen kaynamış köpek ziyafeti için sebze toplarken tesadüfen keşfettiği hayat verici otlardan yapılma *Resurrection Bitters* adlı ilaçtı.

"Son kasabada işlerim iyi gitmediği için cebimde ancak beş dolar vardı. Fisher Hill eczanesine giderek tıpalarıyla beraber yarım grosa çeyrek litrelik boş şişe aldım. Otlarla etiketler zaten bavulumun içindeydi. Oteldeki odama gidip de musluğu açıp etiketleri yapıştırıp şişeleri birer birer masanın üzerine dizmeye başlayınca tekrar keyfim yerine gelmeye başladı.

"Dolandırıcılık mı? Ne münasebet efendim. O yarım grosa şişenin içinde iki dolarlık kınakına hülâsası ile on sentlik anilin boya vardı. Yıllar sonra tekrar oradan geçtiğimde kaç kişi geldi de o ilâçtan yanımda olup olmadığını sordulardı.

"Bir araba kiralayıp kasabanın en büyük sokağında satışa başladım. Fisher Hill alçak rakımlı, sıtma dolu bir kasabaydı, tahminime göre ahalinin tam da benim sattığım pneumo-kardiyak ve anti-skorbutik karışımı şuruba ihtiyacı vardı. Şurup ekmek peynir gibi satılmaya başlamıştı. Birisinin arkadan ceketimi çektiğini hissedene kadar şişesi elli sentten iki düzine kadar satmıştım. O ceket çekmenin ne olduğunu gayet iyi bildiğimden arabadan inerek yakasında kocaman bir gümüş yıldız olan adamın avucuna bir beş dolarlık sıkıştırdım.

"Merhaba, memur bey." dedim. "Ne güzel hava değil mi?"

"Şehirden alınmış izin kâğıdın var mı ilâç ismini vermekle mübalağa ettiğin bu musluk suyunu satmaya?" diye sordu.

"Yok." dedim. "Bir şehriniz olduğunu bilmiyordum. Yarın sabah bulabilirsem gider bir tane çıkarırım."

Memur, "İzin çıkartıncaya kadar iş yapamazsınız öyleyse." dedi.

Ben de satışı durdurup otele döndüm. Meseleyi otelciye açtım. "Fisher Hill'de bir şeyler yapabilmenize imkân yok..." diye fikrini söyledi. "Buranın tek doktoru olan Hoskins, belediye reisinin kayınbiraderidir. Sahte doktorların çalışmasına müsaade etmezler."

"Benim doktorluk falan ettiğim yok ki. Bende eyaletin seyyar satıcı müsaadesi var, icap ettiği yerlerde de şehir izni çıkartıyorum." dedim.

Ertesi sabah belediye reisinin makamına çıktığım zaman henüz gelmediğini, beklemem icap ettiğini söylediler. Ne zaman geleceğini de bilmiyorlarmış. Böylece Doktor Waugh-hoo otelin önüne bir iskemle atıp, ağzına da kalın bir puro yerleştirerek Reis beyefendiyi beklemeye başladı.

Bir müddet sonra mavi kravatlı genç bir adam yanımdaki iskemleye çöküp bana saati sordu.

"Saat tam on buçuk." diye cevap verdim. "Ve zatıâlileriniz de Andy Tucker'sınız. Dur bakayım, Güney eyaletlerinde Büyük Cupid Sürprizi paketlerini icat eden sen değil misin? Hani paketlerin içinde bir pırlanta nişan yüzüğü, bir evlenme yüzüğü, bir patates kesicisi ve bir şişe de yatıştırıcı şurup vardı – hem de hepsini elli sente veriyordun değil mi?"

Andy, kendisini hatırladığıma çok memnun olmuştu. İyi bir işportacıydı –hatta bunun dahi üstündeydi–; mesleğine saygısı vardı ve yüzde üç yüz kârla yetinirdi. Kaçak afyon ve çiçek tohumu gibi işler-

den epey teklif aldığı halde bunlara kapılmamış, doğru yolda kalmayı tercih etmişti.

Ben de bir ortak arıyordum, Andy benimle çalışmaya razı olunca da ona Fisher Hill'in durumunu ve işe politika karıştığı için mali durumun çok düşük olduğunu izah ediverdim. Onun cebinde de para suyunu çektiği için Eureka Springs'de inşa edilecek yeni bir harp gemisi için yardım toplayarak birkaç dolar kazanmayı düşündüğünü anlattı. İşler bu hale gelince dışarı çıkıp durumu gözden geçirmeye başladık.

Ertesi sabah saat on bir civarlarında otelin önünde otururken sallana sallanan bir moruk zenci gelerek doktoru acele hâkim Banks'ın evinden çağırdıklarını söyledi. Anlaşıldığına göre bu hâkim Banks aynı zamanda belediye reisi olup, epey hastaymış.

"Ben doktor filan değilim." dedim. "Niye gidip doktoru çağırmıyorsun?"

"Efendi." dedi. "Doktor Hoskin hastalarını görmek için iki saatlik yola gitti. Kasabanın tek doktoru da o. Mr. Banks da birdenbire çok ağır hastalandı. Beni sizi çağırmam için yolladı, efendim."

"Peki." dedim. "Şu halde insanlık namına gidip kendisini bir kere göreyim." Cebime bir şişe *Resurrection Bitters* atarak belediye reisinin tepenin üstündeki malikanesine doğru yola koyuldum.

Reis Banks'ın bıyıkları ve ayakları hariç bütün vücudu örtünün altına gizlenmişti. Öyle dahili sesler çıkarıyordu ki San Francisco da olsa millet hava değiştirmek için parklara hücum ederdi. Yatağın başucunda elinde bir bardak su tutan bir adam duruyordu.

Reis, "Doktor bey." diye inildedi. "Çok hastayım, ölüyorum, bana bir şey yapamaz mısın?"

"Reis bey." dedim. "Bak şu işi başından halledelim, ben hakiki manada doktor değilim, hayatımda tek bir tıp dersi bile almadım. Yardımı dokunabilecek bir insan olarak geldim buraya."

"Çok teşekkür ederim, Dr. Waugh-hoo." dedi belediye reisi. "Bu bey de benim yeğenim Mr. Biddle. Istırabımı hafifletmeye çok çalıştıysa da nafile. Ooof – ooof – aman yarabbim."

Mr. Biddle'e başımla bir selam verdikten sonra yatağın yanına oturup hastanın nabzını saymaya başladım. "Şimdi karaciğerinizi – pardon yani dilinizi göreyim." dedim. Sonra elimle gözkapaklarını çevirerek altlarına baktım. "Ne kadar zamandan beri hastasınız?" diye sordum.

"Dün akşam birdenbire –oof, aman Allahım– hastalandım. Ne olur bu ıstırabı hafifletecek bir şey verin doktor bey."

"Mr. Fiddle." dedim. "Lütfen, biraz perdeyi kaldırır mısınız?"

Genç adam düzeltti. "Fiddle değil Biddle. Biraz peynir ekmek ister miydiniz James Amca?"

Kulağımı sağ kürekkemiğine dayayarak, "Reis bey." dedim. "Sizde sağ köprücükkemiğinin ateşli iltihaplanması meydana gelmiş."

Adamcağız, derin bir inilti koparark, "Aman Allahım." dedi. "Üzerine bir şey sürseniz ya da çıkarsanız filan..."

Şapkamı alarak kapıya doğru yöneldim.

Belediye reisi bir çığlık attı. "Doktor bey, doktor bey, beni bu halde ölüme terk edip gidemezsiniz, doktor bey."

Mr. Biddle da, "İnsanlık kaideleri bir hemcinsinizi bu halde bırakıp gitmenizi hoş görmez, Dr. Oha-ha." dedi.

İsmimi böyle ters söylemesine içerlemiştim. "Çift sürmeniz bittikten sonra Dr. Waugh-hoo demesini öğrenirsiniz." diyerek tekrar yatağın yanına dönüp, uzun saçlarımı şöyle bir geriye attım.

"Reis bey, kurtulmanız için tek bir ümit var." diye teşhisimi söyledim. Sizin vakanızda ilâçlardan medet ummak boştur. Fakat ilâçtan da daha tesirli bir şey vardır."

"Neymiş bu?" diye sordu.

"İlmi tezahürler." dedim. "Zihnin sarsaparilla üzerindeki hâkimiyeti. Kendimizi iyi hissetmediğimiz zamanlardan gayri ağrı ve ıztırap olmadığına inanma fikri. İspatlar."

"Bu bahsettikleriniz de ne ola?" diye sordu Reis. "Siz sakın sosyalist olmayasınız, doktor bey."

"Ben büyük psişik sermaye doktrininden bahsediyorum size –menenjit ve safsata hastalıklarının tedavisinde kullanılan o şuuraltı mektebinden– şahsi mıknatısiyetten, Reis bey."

"Bu iş elinizden gelir mi?" diye sordu.

"Ben Gizli Mihrap'ın en ileri gelenlerinden biriyim." dedim. "Ben bir pas yapınca topallar konuşur,

körler yürür. Ben bir medyumum, coleratura ipnotizmacı ve ispiritizma idarecisiyim. Benim sayemde Ann Arbor'daki seanslarda Ekşi Sirke Kumpanyası'nın merhum müdürü yeryüzüne inerek kardeşi Jane ile konuşabildi. Ben sokaklarda fakirlere şurup satarım. Onlara şahsi mıknatısiyetimi çevirdiğimi gören olmamıştır. Öyle her yere harcamam kabiliyetlerimi."

"Beni tedavi edecek misiniz?" diye sordu belediye reisi.

"Beni dinleyin." dedim. "Şimdiye kadar nereye gittimse tıp cemiyetleriyle aram hep açıldı durdu. Ben doktorluk yapmam. Fakat eğer belediye reisi olarak izin meselesini ileri sürmeyeceğinizi vaat ederseniz hayatınızı kurtarmak için size psişik bir tedavi yapabilirim."

"Söz veriyorum." dedi. "Ama şimdi hemen işe başlayın doktor, zira sancılar tekrar geliyor."

"Ücret 250 dolardır. İki seansta tedavi garantilidir." dedim.

"Peki, peki, ne isterseniz veririm." diye kabul etti. "Herhalde hayatım bundan çok daha kıymetlidir."

Yatağının yanına oturarak gözlerinin içine baktım.

"Şimdi." diye söze başladım. "Artık hasta olduğunuzu düşünmeyin. Hasta değilsiniz. Ne kalbiniz var, ne sağ köprücükkemiğiniz, ne beyniniz. Hiçbir şeyiniz yok artık. Ağrı çekmiyorsunuz. Yanıldığınızı itiraf edin. Şimdi olmayan ağrınızın kaybolduğunu hissediyorsunuz, değil mi?"

Belediye reisi, "Evet, sahiden biraz ferahladım,

doktor bey." diye cevap verdi. "Haydi şimdi şu sol tarafımdaki şişkinliğin olmadığı hakkında bir iki yalan daha kıvırın da biraz sucukla ekmek yiyebileyim."

Ellerimle bir iki pas daha yaptım.

"İşte o şişkinlik de kayboldu." dedim. "Şimdi üstünüze hafif bir uyku hali geliyor gibi. Artık gözlerinizi açık tutmakta güçlük çekiyorsunuz. Şimdilik hastalığın ilerlemesine mani olmuş sayılırız. İşte artık uyuyorsunuz."

Belediye reisi gözlerini kapayıp horlamaya başladı.

"Gördünüz mü, Mr. Biddle, modern ilmin mucizesini." dedim.

"Peki, ya tedavinin geri kalan kısmını ne zaman yapacaksınız?" diye sordu.

"Yarın sabah saat on birde geleceğim. Uyandığı zaman kendisine sekiz damla tentürdiyot ve üç kilo biftek verirsiniz. Haydi şimdi hoşça kalın."

Ertesi sabah tam dediğim saatte hastanın yanındaydım. "Eh, Mr. Biddle, amca bey bu sabah nasıl bakalım?" dedim.

"Çok daha iyi görünüyor." diye cevap verdi genç adam.

Belediye reisinin rengi yerine gelmiş, nabzı muntazam atıyordu. Tedavinin geri kalan kısmını da yapınca son ağrıların da geçmiş olduğunu söyledi.

"Şimdi birkaç gün daha yataktan kalkmamalısınız, beyefendi." dedim. "Doğrusu benim Fisher Hill'de bulunmam çok isabetli olmuş. Yoksa bütün tıp mekteplerinin tavsiye ettiği ilaçların bir teki bile sizi iyileş-

tiremeyecekti. Şimdi ilâç gibi, ağrı gibi nahoş bahisleri bırakalım da daha neşeli bir şeylerden bahsedelim – meselâ benim 250 dolarlık ücretim gibi. Lütfen, çek vermemenizi rica ederim. Çekin arkasına ismimi yazmayı önüne yazmayı sevmediğim kadar sevmem doğrusu!"

Belediye reisi yastığının altından bir cüzdan çıkararak, "Burada para var." dedi.

Beş tane elli dolarlık sayarak bana uzattı.

Biddle'e, "Makbuzu getirir misin?" dedi.

Makbuzu imzaladım ve paraları cebimin emin bir köşesine yerleştirdim.

Belediye reisi hiç de hasta bir insana yakışmayan bir tebessümle, "Haydi şimdi vazifeni yap, memur efendi." dedi.

Mr. Biddle kolumu yakalayarak, "Dr. Waugh-hoo, namı diğer Peter, diploman olmadan doktorluk yaptığın için şu andan itibaren seni tevkif ediyorum." dedi.

"Sen de kim oluyorsun?" diye sordum.

Belediye reisi, yatağı içinde oturarak, "Ben sana anlatayım onun kim olduğunu." dedi. "Devlet Tıp Cemiyeti tarafından vazifelendirilmiş bir detektif o. Beş şehirdir senin peşinde dolaşıyormuş. Dün bana geldi. Seni yakalamak için bu oyunu hazırladık. Korkarım artık bu taraflarda pek doktorluk yapamayacaksın Mr. Fakir. Ne hastalığım var demiştin doktor bey? Ha? Eminim saydıklarının içinde beyin sulanması yoktu değil mi?"

"Detektif ha?" dedim.

"Evet." dedi Biddle. "Şimdi seni şerife teslim edeceğim."

"Et de görelim." diyerek Biddle'ın boğazına sarılıp, az daha pencereden dışarı atıyordum. Fakat cebinden çıkardığı tabancasını burnumun dibine dayayarak ellerime kelepçeleri taktı ve cebimden paraları çıkararak, "Bu paraların ikimizin beraber işaretlediği paralar olduğuna şahidim." dedi. "Fakat sonra delil olarak kullanılacağından şimdi onları şerife teslim ederim o da size bir makbuz yollar, Mr. Banks."

Belediye reisi, "Peki, Mr. Biddle." diye adamın dediğini kabul etti. "Ee, haydi, bakalım Dr. Waugh-hoo." dedi. "Şimdi şahsi mıknatısiyetiniz gösterip şu kelepçelerden kurtulsanız da bir görsek."

Ben sükünetimi muhafaza ederek, "Haydi gidelim memur bey." dedim. Sonra ihtiyar Banks'a dönerek zincirlerimi salladım.

"Reis beyefendi." dedim. "Yakın bir gelecekte siz de şahsi mıknatısiyetin bir muvaffakiyet olduğunu göreceksiniz. Hatta bu vakada bile muvaffak olmuştur."

Doğruydu, o vakada da muvaffak olmuş sayılırdı.

Bahçe kapısına geldiğimiz zaman, "Biri ile karşılaşma ihtimalimiz çok fazla Andy, artık çıkar şunları." dedim. "Ne..." Tabii ki Mr. Biddle Andy Tucker'dı. Bu planı o hazırlamıştı, böylece beraber iş yapacak sermayeyi de bulmuş oluyorduk.

Düşmanı Dost Eden İllet

Hırsız çabucak pencereden içeri girdikten sonra bir müddet duraladı.

Sanatına saygısı olan her hırsızın böyle yapması pek tabiidir.

Büyük bir malikâne olan binanın sımsıkı kapalı ön kapısı ve ihmal edilmiş çimenlerini gören hırsız, evin hanımefendisinin deniz kenarında bir terasta anlayışlı bir centilmene hassas, yalnız kalbini kimsenin anlayamadığından şikâyet etmekte olduğunu tahmin etmişti. Üçüncü kattaki ışıktan da evin beyinin eve gelmiş olduğunu ve birazdan lambasını söndürerek yatacağını kestirebilirdi. Yılın ve ruhun eylül ayı gelip çatmıştı, evin sahibi teras bahçelerini ve kâtibeleri boş şeyler olarak kabul etmeye başlar, eşinin dönmesini arzulardı şimdi.

Hırsız sigarasını yaktı. Kibritin korunan ışığı bir an için yüzünün belirgin çizgilerini aydınlattı. Bu, üçüncü tipe giren bir hırsızdı.

Üçüncü tip hırsızlar henüz tanınıp sınıflandırılamamışlardır. Polis bize bir ve ikinci tipleri âşina kılmıştır. Onların ayırıcı vasıfları yakalarıdır.

Bir hırsız yakalandığı zaman yaka takmamışsa, bu en aşağı tipten, tehlikeli bir hırsızdır. Öbür iyi tanınan tip ise yaka takanlardır. Hakiki hayatta Raffles derler onlara. Gündüzün temiz giyimli, çıtkırıldım bir centilmen, geceleri ise kötü ruhlu bir hırsızdırlar. Anneleri Ocean Grove'da oturan zengin kimselerdir. Bu tipten hırsızlar hücreye tıkıldıklarında hemen bir tırnak törpüsü ile bir Polis Gazetesi isterler. Birleşik Devletler'in her birinde birer karıları, eyaletlerde ise birer nişanlıları vardır.

Hırsızın sırtında mavi bir kazak vardı. Ne Raffles, ne de o cani tiplerden biriydi. Maskesi, feneri, altı kauçuk pabucu yoktu. Cebinde bir otuz sekizlik tabanca taşıyor, naneli çiklet çiğniyordu. Polis bunu sınıflamaya kalkışsa epey şaşırırdı. Böyle kibar, mütevazı bir hırsız tipini henüz tanımaz polisler.

Evin eşyası tozdan korunmak için kalın bezlerle örtülmüştü. Gümüş takımlar emin kasalara çoktan kilitlenmişlerdi. Hırsız zaten pek büyük bir ganimet beklemiyordu. Namuslu bir mesleki kârdan fazlasında gözü yoktu – biraz bozuk para, bir saat, elmas bir kravat iğnesi, falan filan. Pencereyi açık görmüş, talihimi bir deneyeyim demişti.

Hırsız ışığını gördüğü odanın kapısını yavaşça açtı. Gaz lambasının fitili kısılmıştı. Yatakta bir adamın uyumakta olduğunu görüyordu. Konsolun üzerinde hırsızı alâkadar eden birçok şey vardı. Paralar, bir sa-

at, anahtarlar, üç tane poker fişi, sigara paketi, pembe bir saç firketesi, açılmamış bir şişe karbonat.

Hırsız konsola yaklaşırken yataktaki adam inleyerek gözlerini açtı. Sağ eli yastığının altına uzandı.

Hırsız ahbapça bir tonla, "Kımıldama." dedi. Üçüncü tipten hırsızlar öyle sert konuşmazlar. Yataktaki adam hırsızın elindeki tabancaya baktı ve kımıldamadı.

"Şimdi ellerini kaldır." diye emretti hırsız.

Adamın, ağrısız diş çeken bir dişçininki gibi, ufak, sivri bir sakalı vardı. Kibar ve canı sıkılmış görünüyordu. Yatağında oturarak sağ elini havaya kaldırdı.

"Ötekini de kaldır." dedi hırsız. "Belki de solaksın ne bileyim ben. Haydi, kaldır bakalım öbürünü de."

Adam, yüzünü buruşturarak, "Ötekini kaldıramam." dedi.

"Neden?"

"Omzumda romatizma var."

"Şiş mi?"

"Öyleydi. Şimdi şişi indi."

Silahını hasta adama tevcih etmekte olan hırsız bir an durakladı. Konsolun üzerindeki ganimete baktı, sonra yarı utanmış bir vaziyette yataktaki adama döndü. O da yüzünü buruşturmuştu.

Adam neşesiz bir tavırla, "Haydi orada surat edip durma. Ne alacaksan al da git. Orada bir şeyler var işte!"

Hırsız gülümsedi, "Affedersin." dedi. "Sancı geldi

de. Benim de romatizma ile eski dost olmam senin için iyi oldu. Benimki de sol kolumda. Benim yerimde başka biri olsaydı kolunu kaldırmadın diye çoktan vurmuştu seni."

"Kaç yıldır çekiyorsun?" diye sordu adam.

"Dört yıl oldu. Bana kalırsa bir başladı mı ölene kadar adamın yakasını bırakmaz bu illet."

"Hiç çıngıraklı yılan yağı denedin mi?"

"Tonlarca." diye cevap verdi hırsız. "Eğer yağlarını sürdüğüm yılanları uç uca dizseler sekiz defa Merih yolunu kat eder, çıngırakları ta Indiana'dan duyulurdu."

"Ya Chiselum haplarını kullandın mı?"

"Palavra onlar." dedi hırsız. "Beş ay içtim. Nafile. Finkelham Hülâsası, Pott Ağrı Dindiricisi kullandığım sene biraz kendime gelmiştim, ama bana sorarsan faydayı onlardan değil de, cebimde taşıdığım at kestanesinden gördüm."

"Sabahları mı yoksa akşamları mı daha çok ıstırap veriyor?" diye sordu adam.

"Geceleri – iş zamanı. Bana bak, hiç Blickerstaff Kan Kuvvetlendiricisi' ni denedin mi?"

"Hayır. Senin sancı gelip gidici mi yoksa devamlı mı?"

Hırsız yatağın ucuna oturarak tabancasını dizine bıraktı.

"Gelip giden cinsten." dedi. "Hiç beklenmedik sırada kazık gibi kalıyorum. İkinci kat işlerinden vazgeçmeye mecbur oldum bir iki defa beni yarı yolda

bıraktığı için. Bir şey diyim mi sana – bence doktorların da bir şeyden haberleri yok."

"Al benden de o kadar. Binlerce dolar harcadım da ne oldu sanki? Seninki şişiyor mu?"

"Sabahları. Bir de yağmur yağacağı zaman – aman amann!"

"Benimki de. Çarşaf kadar bir yağmur bulutu Florida'dan New York'a doğru yola çıksa benim haberim olur."

"Cehennem azabı bizimki, cehennem!"

"Çok doğru söyledin!"

Hırsız elindeki tabancayı utançla cebine soktu.

"Hiç kâfurlu İngiliz sabunu kullandın mı?"

Adam sinirli sinirli, "Lâfını etme onun." dedi. "Tereyağı sürerim daha iyi."

"Doğru. Ağrıyı geçiren yegâne şey nedir biliyor musun? Biraz içki, ha ne dersin? Bu işten bir şey çıkmadı, haydi giy elbiselerini de gidip biraz kafayı tütsüleyelim. Uff, yine başladı."

"Bir haftadır kendi kendime giyinemiyorum." diye şikâyet etti adam. "Thomas da şimdi uyuyordur."

Hırsız, "Kalk." dedi. "Ben sana yardım ederim."

Adam kır sakalını sıvazlayarak, "Bu pek alışılmamış bir şey." diyecek oldu.

Hırsız sözünü kesti, "İşte gömleğin. Haydi. Bir adam bilirim Omberry Melhemi'ni kullanmaya başladıktan iki hafta sonra papyon kravatını kendi bağlıyordu."

Kapıdan dışarı çıkarlarken adam geri döndü.

"Paralarımı unuttum." dedi. "Konsolun üstüne bırakmıştım yatarken."

Hırsız adamın sağ kolunu tutarak, "Haydi yürü." dedi. "Ben seni davet ediyorum. Boş ver. Hiç fındık yağı denedin mi?"

Toplumsal Üçgen

Saat altıyı vururken Ikey Snigglefritz elinden ütüyü bıraktı. Ikey terzi çırağıydı. Bugün de terzi çırakları var mıdır acaba?

Her neyse, Ikey bütün gün terzi dükkânının pis kokulu, nemli havasında keser, biçer, yamalar, ütüler, çalışır dururdu. Fakat bir kere iş bitmeyegörsün, o zaman Ikey kendi dünyasını aydınlatan yıldızlara erişmeye çalışırdı.

Cumartesi akşamıydı, patron eline on iki tane kirli doları isteksizce saymıştı. Ikey yıkandı; ceketini, şapkasını, yıpranmış kravat ile yakasını takarak ideallerinin peşinde koşmaya gitti.

Gündüz işimiz biter bitmez her birimiz gider idealimizi ararız; kiminki aşktır, kiminki Newburg usulü pişmiş ıstakoz, kiminki ise tozlu kitap raflarının tatlı sessizliği.

İşte iki sıralı fakir dükkânları arasından geçerek gi-

den Ikey'e bakın. Solgun, sırtı eğik, önemsiz, ömrünün sonuna kadar vücut ve zihince fakirlik içinde kalmaya mahkûm, fakat yine de ucuz bastonunu sallayışına, sigarasından gürültülü dumanlar çıkarmasına bakılırsa, zayıf göğsünde cemiyet mikrobunu taşıdığı şüphesizdir.

Ikey ayaklarının içgüdüsüne tâbi olarak Café Maginnis denilen o meşhur eğlence yerine doğru yürüyordu.

Billy McMahan'ın –Ikey'e göre bu dünyanın en büyük, en fevkalade insanı– devam ettiği için meşhur olan Café Maginnis!

Billy McMahan mahalle ileri gelenlerindendi. Şimdi, Ikey içeri girerken adamları ve hayranları arasında, şanlı ve güçlü bir anıt gibiydi. Bir seçim kazanılmış, bir zafer elde edilmiş; şehir oyların karşı koyulmaz süpürgesiyle tekrar düzene sokulmuştu.

Ikey, bara yanaşarak, heyecandan soluya soluya mabuduna bakmaya başladı.

Geniş, düzgün, daima gülen yüzü ile ne fevkalâde adamdı bu Billy McMahan! Bir atmacanınki kadar keskin kurşuni gözleri, elmas yüzüğü, borazan gibi sesi, kibar tavırları, daima hazır ve dolgun para tomarı ile bir kraldı o insanlar arasında! Elleri kısa pardösülerinin cebinde, yüzlerinden ciddiyet akan, iki yarı adamlar olan yardımcılarının arasında bile, onları gözden silecek kadar gösterişliydi. Fakat Billy, ama boş şey, kelimeleri yardıma çağırmak seni Ikey Sniggletfritz'in gözleri ile görebilmek için.

Café Maginnis de zafer çığlıkları ile çınlıyordu. Be-

yaz ceketli garsonlar şişelerin, tıpaların, kadehlerin üstüne ustaca atılıyorlardı. Gerçek Havana puralarından yükselen duman havada bulutlar meydana getiriyor, ümitliler ve sadık dostlar Billy McMahan'ın elini sıkıyorlardı. Birdenbire Ikey Snigglefritz'in taparcasına seven ruhunda cüretli, titretici bir his doğdu.

Majestelerinin bulunduğu topluluğa sokularak elini uzattı.

Billy McMahan kendisine uzatılan eli tereddüt etmeden sıkarak gülümsedi.

Kendini yok etmeye çalışan Tanrılara kızan Ikey, kılıcının kınını fırlatarak Olympos dağına hücum etti.

Arkadaşça, "Benden bir şey içer misin, Billy." dedi. "Sen ve arkadaşların?"

Büyük önder, "Memnuniyetle, dostum." diye cevap verdi.

Ikey'in aklından son mantık zerresi de uçup gitti.

"Şarap." dedi, meyhaneciye, titreyen elini sallayarak.

Üç şişe mantarı havaya fırladı, tezgâhın üstündeki uzun bardaklarda şampanya köpüklendi. Billy kadehini alarak, Ikey'e doğru başını salladı, gülümsedi. Adamları ve peykleri de kadehlerini alarak, "Şerefine" diye hırladılar.

Ikey hezeyan içinde içkisini aldı. Hepsi içtiler.

Ikey bir haftalık kazancını tezgâhın üzerine fırlattı.

Meyhaneci, on iki tane bir dolarlığı istif ederek, "Tamam." dedi. Kalabalık yine Billy McMahan'ın etrafını kuşattı. Birisi On İkinci Sokak'ta Brannigan'ın

yaptığını anlatmaya başladı. Ikey bir müddet daha bara yaslandıktan sonra çıktı gitti.

Evine geldiği zaman, içkiye düşkün bir ana ile üç solgun yüzlü kız kardeşten ibaret olan aile efradı haftalığını almak üzere üstüne üşüştüler. İtirafını işitince bağırmaya, küfüre başladılar.

Başında bağırıp çağırdıkları, oradan oraya iteledikleri halde içindeki saadet hissi kaybolmuyordu. Başı bulutların arasındaydı, nihayet yıldızının peşine takılmıştı. Kazandığının yanında haftalığının kaybı ile kadınların bağırması doğrusu pek önemsizdi.

Bill McMahan'ın elini sıkmıştı.

.....

Billy McMahan'ın karısının kartvizitlerinde Mrs. William Darragh McMahan yazardı. Kadın bu kartvizitlerden pek memnun değildi, zira boylarının ufak olmasına rağmen sokulamadıkları bazı evler vardı. Billy politikada bir diktatör, iş hayatında sağlam bir kaleydi, kendi adamları arasında sevilir, itaat edilir, kendisinden korkulurdu. Zengin olma yolundaydı, günlük gazeteler her kelimesini not etmeleri için peşine muhabirler takmışlardı. Kaplan'a tasma takmış vaziyetteki karikatürleri kendisine şeref vermişti.

Fakat Billy'nin ara sıra içi sızlardı. Bir kısım insanlar vardı ki onlardan uzak durur fakat onlara Musa'nın adanmış ülkeye baktığı gözle bakardı. Tıpkı Ikey Snigglefritz gibi onun da, ülküleri, hatta başarısının bile ağzında paslı bir lezzet vereceği kadar ümitsizliğe düştüğü idealleri vardır. Mrs. McMahan yüzünde devamlı bir memnuniyetsizlik ifadesi taşır, ipeklileri iç çeker gibi hışırdardı.

Modanın büyüleyici kudretini teşhir ettiği yemek salonlarından birinde yine ünlü bir kalabalık toplanmıştı. Masaların birinde Billy McMahan'la karısı yer almışlardı. Pek az konuşuyorlardı. Zaten çok konuşmaya ihtiyaçları yoktu ki! Mrs. McMahan'ın elmasları herkesinkinden daha parlak, masalarına taşınan şaraplar en pahalı cinstendi. Düzgün ve geniş yüzündeki keder ifadesi ile Billy McMahan'dan yakışıklı bir adam az bulunurdu.

Dört masa ötede, otuz yaşlarında, uzun boylu, ince yapılı, Ven Dyke sakallı, pek zayıf ve beyaz elli bir adam düşünceli bir tavırla yalnız başına oturmaktaydı. Biftek ile kızarmış ekmek yiyor, sadece maden suyu içiyordu. Bu, sosyetede önemli bir yeri olan, seksen milyon dolar sahibi Cortlandt Van Duyckink'ti.

Billy, kimseyi tanımadığı için sessiz oturuyordu. Van Duyckink ise salonda herkesin kendi gözleri ile karşılaşmak istediğini bildiği için gözlerini tabağından ayırmıyordu. Bir baş selamı ile şeref ve itibar verebileceğini bildiğinden pâye dağıtmakta ihtiyatlı davranıyordu.

İşte bu anda Billy McMahan hayatının en cüretli hareketini yapmaya karar verdi. Yerinden kalkarak Cortland Van Duyckink'in masasına yürüdü ve elini uzattı.

"Benim mahallemdeki fakir aileler arasında bir reform hareketine başlayacağınızı işittim, Mr. Van Duyckink." dedi. "Doğru ise size elimden gelen yardımı yapmaya hazırım. Benim adım McMahan, oralarda benim sözümü dinlerler."

Van Duyckink'in kederli gözleri aydınlandı. Kalkarak Billy McMahan'ın elini kavradı.

Ciddi bir sesle, "Teşekkür ederim, Mr. McMahan." dedi. "Öyle bir şeyler yapmaya hazırlanıyordum. Yardımınıza çok teşekkür ederim. Sizinle tanıştığıma çok memnun oldum."

Billy masasına doğru yürürken kendisine verilen şereften dolayı havalarda uçuyordu. Yüzlerce göz gıpta ve hayranlıkla üzerine çevrilmişti. Mrs. William McMahan zevkten titriyordu. Bu sırada birçok masalarda McMahan'ı tanıdıklarını hatırlayanlar peyda.oldu. Etrafında tebessümler ve baş eğmeleri görüyordu McMahan. Bir büyüklük havası ile başı döndü. Seçimdeki o soğukkanlılığını kaybetmişti artık.

Çağırdığı garsona parmağı ile işaret ederek, "Şu masadakilere şarap götür benden." diye emretti. "Şu saksının yanındaki üç efendiye de. Benden olduğunu söyle. Hey canına... Herkese şarap ikram et, herkese!"

Garson salonun âdetleri ve haysiyeti bakımından böyle bir emre itaat etmemenin daha doğru olabileceğini kulağına fısıldadığı zaman, "Peki." dedi Billy. "Madem kaidelere aykırıymış, öyle olsun. Peki, dostum Van Duyckink'e bir şişecik de yollayamaz mıyım? Hayır mı? Peki, peki, ben de bu akşam meyhanede dostlarıma ikram ederim öyleyse. Gece yarısı ikiye kadar içki bedava orada bu akşam."

Billy McMahan mesuttu.

Cortland Van Duyckink'in elini sıkmıştı.

.....

Şehrin güney tarafındaki mahalleler arasında, el arabaları, çöp yığınları içinde ilerlemeye çalışan büyük, pırıl pırıl otomobil pek yabancı kaçıyordu. Aristokrat yüzü, ince beyaz elleri ile arabayı sokaklarda oynaşan çocuklar arasından dikkatle süren Cortland Van Duyckink de bu manzaraya pek yabancı idi. Yanında oturan güzel Miss Constance Schuyler de keza.

"Oh, Cortland." dedi Miss Schuyler. "İnsanların böyle sefalet içinde yaşamaları ne kadar hüzün verici değil mi? Ya sen – senin onları düşünmen, onların durumlarını düzeltmek için vaktini, paranı vermen ne kadar asilce bir şey."

Van Duyckink ciddi gözlerini ona doğru çevirdi.

"Benim yapabileceğim pek az..." dedi. "Mesele büyük ve cemiyeti alakadar eden bir şey. Ama şahsi gayretler bile semeresiz değil. Bak, Constance! Bu sokakta çorba dağıtan mutfaklar yaptırmaya karar verdim. Aç kimse geri çevrilmeyecek. Şu sokaktaki eski binaları yıktırıp yerine yeni sıhhi apartmanlar yaptıracağım."

Otomobilin etrafında çıplak ayaklı, pis çocuklar koşuşuyorlardı. Araba, eğri büğrü eski bir tuğla binanın önünde durdu.

Van Duyckink inerek eğri duvarlardan birini yakından tetkik etmek istedi. Binanın merdivenlerinden zayıf, pis bir genç adam iniyordu.

İçinden gelen bir hisle Van Duyckink bu canlı şikâyetin elini sıktı.

Samimiyetle, "Sizleri tanımak istiyorum." dedi.

"Size elimden gelen her şeyi yapacağım. Dost olmak istiyorum sizlerle."

Araba yavaşça oradan uzaklaşırken Van Duyckink kalbinde sıcak bir şeyler duydu. Adeta mesuttu.

Ikey Snigglefritz'in elini sıkmıştı.

El Falı

Bir gün Tobin ile beraber Coney'e gittik. Cebimizde dört dolar, Tobin'in de biraz eğlenmeye ihtiyacı vardı. Bundan üç ay önce İrlanda'dan, biriktirdiği iki yüz ve Tobin'in bir ev ile domuz satışından elde ettiği yüz dolarla Amerika'ya gelmek üzere yola çıkan sevgilisi Katie Mahorner kaybolmuştu. Yola çıkacağını bildiren mektuptan ne bir haber almış ne izini bulmuştu. Tobin gazetelere ilan vermiş, ama bir netice elde edememişti.

Böylece kalbindeki sıkıntıyı belki biraz hafifletebiliriz diye Coney'e gitmiştik. Ama Tobin inatçı adamdı, bir türlü üzüntüsünü unutamıyordu, içkiden yılmayan bir insan olduğu halde, bütün içenlere sövüp duruyordu.

Bir barakanın önünde durarak, "İşte burada biraz sıkıntımı geçirecek bir şey bulabilirim." dedi. "Hele şu Nil'li falcının kulübesine girip el falımıza baktıralım bir."

Tobin, tabiat olarak batıl itikatlara inanan bir adamdır. Kara kediler, talihli numaralar, gazetelerdeki hava raporları hakkında müspet fikirleri vardır.

İçlerinde demiryolu kavşakları gibi çizgiler olan el resimleri dolu kırmızı kumaşlarla kaplı bir odaya girdik. Üzerindeki tabelaya göre Mısırlı el falcısı Madam Zozo'nun kulübesiydi burası. İçeride üzeri canavar resimleri ile süslü bir bluz giymiş şişman bir kadın vardı. Tobin'in bir sütçü beygirinkine benzeyen elini avuçları içine alarak konuşmaya başladı:

"Çizgilerden anlaşıldığına göre bu yaşa epey sıkıntı, talihsizlik çekerek gelmişsiniz. Daha da çekeceksiniz. Venüs tepesi yoksa bir yara izi mi bu? – Âşık olduğunuzu söylüyor. Sevgiliniz yüzünden başınız dertte."

"Katie Mahorner'den bahsediyor." diye Tobin bana yüksek sesle fısıldadı.

Falcı, "Unutamadığınız biri yüzünden çok acı çekiyorsunuz." dedi. Çizgilere göre onun isminde bir K bir de M harfi var."

"Aman, aman, duydun mu, duydun mu?" diye bağırdı Tobin.

Falcı kadın devam etti, "Esmer bir adamla sarışın bir kadın var yolunun üstünde, dikkat et ikisi de sana uğursuzluk getirecek. Kısa bir zaman sonra su üstünde bir yol görünüyor, biraz da para kaybedeceksin. Bir de iyi çizgin var elinde. Eğri burunlu bir adam sana kısmet getirecek."

"İsmi de yazıyor mu?" diye sordu Tobin. "Kısmeti vermeye geldiği zaman tanımakta kolaylık olurdu."

Falcı düşünceli bir tavırla, "İsmi yazmıyor, ama çizgilere bakılırsa uzun bir isim bu." dedi. "İçinde de 'o' harfi var. Başka söyleyecek şey yok. İyi akşamlar. Kapının önünde durup yolu kapatmayın."

Rıhtıma doğru yürürken, "Ne güzel de bildi!" dedi Tobin.

Kapıdan geçerken zencinin biri purosunu Tobin'in kulağına değdirdi. Hemen kavgaya başladılar. Tobin adamı yumrukluyor, kadınlar bağrışıyordu. Neyse polisler gelmeden kendisini bir kenara çekiverdim.

Vapurda bira satan adam önüne geldiği zaman iştihası kabaran Tobin elini cebine sokunca biraz evvelki gürültüde cebinde kalan son birkaç kuruşu da birinin yürüttüğünü fark etti. Biz de içimiz yana yana oturup içeride salondaki orkestrayı dinlemeye başladık. Tobin'in keyfi geldiğimiz zamankinden daha çok kaçmış görünüyordu.

Kenar tarafta kırmızı spor otomobillere yakışacak şekilde giyinmiş, saçları hiç içilmemiş lüle taşından pipo renginde bir genç kadın oturuyordu. Önünden geçerken Tobin yanlışlıkla kadının ayağına bastı, sonra da kadınlara karşı nazik bir adam olduğu için özür dilerken şapkasını çıkarmak istedi. Fakat şapka elinden kurtulduğu gibi denize uçuverdi.

Yanıma gelip oturduğu zaman kendisine endişeli gözlerle baktım. Neredeyse patlayacaktı zira. Bu kadar talihsizlik peşini kovaladığı zamanlar yapmak âdetinde olduğu gibi gidip gördüğü en iyi giyinmiş erkeğin arkasına tekmeyi oturtup, geminin idaresini eline almaya kalkışacağından korktum.

Birdenbire kolumu yakalayarak bir hayret çığlığı kopardı. "Vay canına! Bu anda ne yapıyoruz biliyor musun? Su üstünde seyahat ediyoruz, su üstünde."

"Hadi, hadi, kendine gel." dedim. "On dakika sonra yine karaya ayak basacağız."

"Şu beyaz saçlı kadına bak. Kulağımı yakan zenciyi unuttun mu? Ya cebimdeki para, bir dolar altmış beş sentim, ne oldu?"

Mahsustan talihsizliklerinin bilançosunu yapıyor diye düşündüm. Daha çok kızıp, daha fazla öfkelenmek için. Kendisine bunların önemsiz şeyler olduğunu anlatmaya çalıştım.

"Konuşmadan dinle." dedi. "Falcı kadın ne demişti? İşte her söylediği teker teker çıkıyor. Esmer bir adamla sarışın bir kadına dikkat et demişti. Zenciyi unuttun mu? Şu şapkamın denize uçmasına sebep olandan daha sarışın bir kadın gösterebilir misin bana? Ya cebimdeki bir dolar altmış beş sente ne oldu dersin?"

Tobin'in anlatış tarzına göre kadının dedikleri çıkıyordu, ama bana sorarsanız bunlar insanın başına el falına baktırmamış olsa da gelebilecek şeylerdi.

Tobin ayağa kalkarak güvertede gezinmeye başladı. Yolculara teker teker dikkatle bakıyordu. Bu hareketinin manasını sordum, çünkü Tobin'in kafasından neler geçtiği işe girişene kadar anlaşılamaz.

"El çizgilerimin gösterdiği kurtuluş yolunu arıyorum." diye cevap verdi. "Eğri burunlu adam buralarda mı diye bakıyorum. Beni kurtaracak adam eğri burunlu olacaktı ya. Hey Allahım, bu kadar da düz burunlu insan bir arada olur muymuş yahu?"

Vapurdan inip Yirmi Üçüncü Sokağa doğru giderken, bir köşe başında lambanın altında duran bir adam gördük. Uzun boylu, kibar giyimli, dişleri arasında purosu olan bir adamdı bu. Profilden bakınca burnunun yukarıdan aşağıya inene kadar iki tane kambur yaptığını gördüm. Tobin de bunu aynı zamanda görmüştü. Sırtından eyeri çıkarılmış bir at gibi soluk soluğa adama doğru yürüdü.

"Merhaba." dedi. Adam cebinden bir puro çıkararak kibarca selamımızı iade etti.

"Acaba bize adınızı lütfedebilir misiniz?" diye sordu Tobin. "Bir boyuna bakalım hele, belki de sizinle tanışmamız gerekecek."

Adam, yine kibarca, "Adım Friedenhausmann'dır." dedi. "Maximus G. Friedenhausmann."

"Boyu tamam." dedi Tobin. "Acaba içinde 'o' harfi geçer mi?"

"Hayır."

Tobin endişe ile "Peki, isterseniz 'o' kullanabilir misiniz?" diye sordu.

"Eğer vicdanınız rahatsız olmazsa son heceden bir önce 'o' kullanabilirsiniz."

"Mükemmel." dedi Tobin. "Jawn Malone ve Daniel Tobin ile karşı karşıyasınız beyefendi."

Adam, eğilerek, "Müşerref oldum." dedi. "Burada imlâ imtihanı yapmadığınıza emin olduğuma göre, ne işle meşgul olduğunuzu sorabilir miyim?"

"Mısırlı falcının elimden okuduğu iki işarete sahip olmanız dolayısıyla zencinin, vapurdaki kadının ve bir

dolar altmış beş sent kaybın doğruluğunu teyit ettiği kötü talihimin sona ermesi sizin elinizde olacaktır."

Adam purosunu ağzından çıkararak bana döndü.

"Tashih edecek bir yeri var mı sizce?" diye sordu. "Yoksa siz de onun cinsinden misiniz? Görünüşünüzden onun bakıcısı sanmıştım sizi."

"Tashihe ihtiyacı yok." dedim. "Sadece şunu ilave etmek isterim ki iki at nalının birbirine benzediği gibi, arkadaşımın elinde, yazılı olan, kendisini kötü talihten kurtaracak adamın tarifi de tıpatıp size uymaktadır."

"İkiniz de öyleymişsiniz." diyerek adam görünürlerde polis var mı diye sağına soluna baktı. "Tanıştığımıza memnun oldum. İyi geceler."

Purosunu tekrar ağzına sokarak süratle karşı kaldırıma geçti. Tobin bir yanında, ben öbür yanında, adamın peşinden ayrılmadık.

"Ne! Şimdi de takip mi ediyorsunuz?" diye gayet yüksek sesle bağırdı. "Sizinle tanıştığıma memnun olduğumu söylemiştim. Bu tanışıklık kâfi idi. Ben evime gidiyorum, bırakın peşimi."

Adamın koluna yaslanan Tobin, "Gidin, güle güle gidin." dedi. "Sabah çıkana kadar ben sizi oturur kapının dibinde beklerim. Zira, zencinin, sarışın kadının, bir dolar altmış beş sent kaybın getirdiği kötü talihi kovmak ancak sizin elinizdedir."

Daha mantıklı bir deliymişim gibi adam bana dönerek, "Ne garip bir sabit fikir." dedi. "Artık evine götürseniz olmaz mı?"

"Bana bak, adam." dedim. "Daniel Tobin"in aklında bir şey yok. Birazdan size izah edeceğim gibi sadece batıl itikatlarının meşru yollarını takip ediyor işte o kadar." Adama falcı kadının dedikleri ile nasıl kendisinin tarif edilmiş olduğunu anlattım. "Şimdi bu kepazelikte benim vaziyetimi düşünün." diye lafımı bağladım. "Arkadaşım Tobin'in arkadaşıyım ben. Zengin bir kimse ile arkadaşlık kolaydır, çünkü kârlıdır. Fakirin dostu olmak kolaydır, çünkü minnetten göğsünüz kabarır, yoksul evler önünde bir elinizde bir kova kömür, bir elinizde bir öksüz gazetelerde resminiz çıkar. Ama doğuştan budala olan biri ile arkadaş olmak arkadaşlık sanatını biraz sınırları dışına çekmektir. İşte benim yaptığım da budur. Bana kalırsa insanın elinden kazma sapının yazmadığı hiçbir şey okunamaz ya. Ama Danny'nin çizgileri size işaret ettikleri için işe yaramadığınızı kabul edene kadar bu tecrübede ona yardımcı olacağım."

Bunun üstüne adam bir kahkaha savurdu. Tobin'le benim sırtımızı okşayarak kolumuza girdi.

"Kabahat benim." dedi. "Nasıl bilebilirim köşenin arkasından bu kadar fevkalâde bir şeyin çıkacağını. Neredeyse ümitlerinizi boşuna çıkaracaktım. Yakınlarda rahat bir meyhane var, buyrun oraya gidelim, hem konuşur hem içeriz."

Meyhanenin arka odasına girince adam içkileri ısmarlayıp parasını da masanın üstüne koydu. Bizlere sanki kardeşleriymişiz gibi bakıyordu. Puro da vermişti.

"Ben edebiyatla uğraşırım." diye söze başladı.

"Geceleri sokaklarda dolaşır, halkın içinde enteresan tipler arar, göklerde hakikati gözlerim. Bana rastladığınız zaman gecenin başlıca ışık kaynağı ile yol arasındaki münasebeti düşünüyordum. Sürat şiir ve sanattır, mehtap ise yavaş yürüyen, kuru bir cisimdir. Fakat bunlar şahsi kanaatlerim benim, edebiyat alanında durum ters taraftan ele alınır. Günün birinde bir kitap yazıp hayatta keşfettiğim garip şeyleri anlatmak istiyorum."

Tobin, "Beni de kitaba mı sokacaksınız?" diye nefretle söylendi. "Beni de kitaba mı sokacaksın?"

"Hayır, çünkü siz kitabın kapakları arasına sığmazsınız. Şimdilik sizi sadece kendime saklayacağım. Bu saadet kadehini yalnız ben içeceğim. Fakat size çok teşekkür ederim çocuklar."

Tobin, masaya yumruğunu indirerek, "Lafların tahammülümü aşmaya başladı." diye bağırdı. "Eğri burnundan talih gelecekti bana, hani ne oldu? Kitaptan konuşa konuşa bir çatlaktan giren rüzgâra benziyorsun. Elimin yalan söylediğine inanacaktım eğer zenciyle sarışın kadın..."

"Bırak bunları." dedi adam. "Burnum elinden geleni yapacaktır. Hele biz şimdi biraz içelim de."

Bana kalırsa edebiyatçı adam parayı ödediği için fal çıkmıştı bile. Fakat Tobin hiç ses etmeden içiyordu, çok içerlemişti.

Saat on bir olunca çıktık oradan. Adam eve gideceğini söyleyerek beraber yürümemizi teklif etti. İki sokak kadar gittikten sonra yüksek pencereli, demir panjurlu bir sıra evin önüne geldik. Adam bir binanın

karanlık görünen üst katına bakarak, "İşte bizim mütevazı ev." dedi. "Görünüşe bakılırsa karım yatmış. Şu halde misafirperverliği biraz uzatarak sizi yemek yiyip oturduğumuz şu bodrum kattaki odaya davet ediyorum. Orada biraz soğuk tavuk, biraz peynir, bir iki şişe bira bulabiliriz. Beni eğlendirdiğiniz için size müteşekkirim."

İştihamız ve vicdanımız bu teklife hayır diyemeyecek durumdaydı. Sadece Tobin el falının vaat ettiği iyi talihin biraz soğuk yemekle iki şişe bira olmasına içerlemişti.

Eğri burunlu adam, "Şu merdivenlerden inin, ben de yukarıdan girip size kapıyı açayım." dedi. "Yeni hizmetçi kıza da söyleyeyim de gitmeden önce size bir kahve yapsın. Geleli üç ay olduğu halde bu Katie Mahorner öyle güzel kahve yapıyor ki. Buyrun beyler buyrun, şimdi yollarım, size onu."

Anadan Doğma Diktatör

Yüzsüzlük kenti New York'un sokaklarında yabancı bir yüz özlemi çekerek dolaşıyordum. Bu kent bir kum fırtınasında havada uçuşan kum tanecikleri kadar birbirine benzeyen insanlarla doludur. Aradan çok geçmeden hepsinden, sanki hep yanı başınızda bulunan bir arkadaş ya da bir akrabaymışlar gibi nefret etmeye başlarsınız.

Broadway ile Yirmi Dokuzuncu Sokağın birleştiği köşede düşlerim aniden gerçekleşiverdi. Ceviz suratlı, sarı saçlı bir adam köşeyi tutmuş, çevresinde giderek artan bir kalabalığa konserve açacağı, tornavida, askı çengeli, tırnak törpüsü, ayakkabı çekeceği, saat kutusu ve patates soyucusu olarak kullanılabilen ve en şık bir beyin bile anahtarlığına hiç çekinmeden takabileceği bir süs olan garip bir aleti satmaya çalışıyordu.

Tam o anda iriyarı bir polis kalabalığın arasından

kendine yol açmaya çalışarak satıcıya doğru yönelince adam ticaretinin böyle birdenbire kesilmesine alışkın bir hareketle çantasını kaptığı gibi kalabalığın aksi yönünden süzülüverdi. İnsanlar da yerinden oynatılmış bir ekmek kırıntısının çevresindeki karıncalar gibi amaçsızca ağır ağır dağıldılar. Polise gelince, o sanki bir an içinde yeryüzünün de, üstünde yaşayanların da sanki hiç farkında değilmiş gibi elindeki copu ustaca çevirmeye başlamıştı. Ben Kansas Bill Bowers'in ardından seğirterek koluna yapıştım.

Kansas Bill ne arkasına baktı, ne de hızını kesti, ama gayet büyük bir ustalıkla avucuma bir beş dolarlık sıkıştırıvermişti.

"Eski dostlarını bu kadar ucuz gördüğünü bilmezdim, Kansas Bill." dedim.

Bill geriye baktı ve bakmasıyla da o ceviz suratına, geniş bir gülümsemenin yayılması bir oldu.

"Çabuk o beşliği geri tosla." dedi. "Yoksa seni resmi bir memuru taklit suçundan ihbar ederim. Ben seni polis sanmıştım."

"Seninle bir iki şey konuşmak istiyorum, Bill." dedim. "Oklahoma'dan ne zaman ayrıldın? Reddi McGill şimdi nerelerde? Bu garip şeyleri satmak için ne diye sokak köşelerinde böyle çırpınıyorsun? Büyük Boynuz altın madenin ne oldu? Nerenin güneşi seni böyle kararttı? Ne içersin?"

Kansas Bill sorularını sırasıyla yanıtladı:

"Bir yıl önce. Arizona'da yel değirmenleri yapıyor. Cep harçlığımı çıkartmak için. Altın madeni sahte çıktı. Tropik ülkelerin. Bira."

Uygun bir yere girip eski anılarımızı tazeledik.

Bill, "Evet, o ineğin ipini kopartmasını ve buzağının seni kovalamasını çok iyi hatırlıyorum." diye bir sorumu yanıtladı. "O inek ve sen! Yaşamımın sonuna kadar o günü asla unutmayacağım!"

"Tropikler epey geniş bir alanı kaplar." dedim. "Hangi köşesini şereflendirdiğini anlat bakalım."

"Çin ya da Peru... Dur hele, sanırım Arjantin Konfederasyonu'ydu. Her neyse, çok esaslı insanlar, dostum. Renkleri bozuk, ama kendileri çok ilerici. Orada tam üç ay kaldım."

"Gerçek büyük ırkın arasına dönmekten memnunsundur herhalde." dedim. "Özellikle New Yorklular'ın, bütün dünyanın en ilerici ve en bağımsız insanları olan New Yorklular'ın..."

"Tartışma mı açmak istiyorsun?" diye sözümü kesti Bill.

"Ortada bir tartışma konusu mu var?"

"Bir İrlandalı nükteden anlar mı, ne dersin, ha?"

Kahvenin saatine baktım.

"Bir iki saat boşum." dedim.

"Amerikalılar'ın büyük tüccarlar olmalarına bir diyeceğim yok." diye övgüsünü esirgemedi Bill. "Ama bütün suç uydurma yerine yalan yazanlarındır."

"O İrlandalı'nın adı neydi?" diye sordum.

"Şu son içtiğimiz bira pek soğuk değildi." dedi.

"Rus köylüleri arasında isyanlar artacakmış diye duydum." dedim.

Bill az önceki sorumu yanıtladı.

"Adı Barney O'Connor'dı."

Birbirimizin düşünce yollarını çok iyi bildiğimiz için sonunda Kansas Bill'in hikâyesinin başladığı noktaya gelmiştik:

Bu O'Connor'la Batı Yakası'nda bir pansiyonda tanıştım, diye anlatmaya başladı Bill. Bir kadeh içki içmek için beni odasına çağırmıştı, ondan sonra birlikte büyümüş bir kediyle köpek gibi oluverdik. Bir gün kendisini odasında ayaklarını bir duvara dayamış, sırtını öteki duvara yaslamış elindeki kocaman bir haritayı incelerken buldum. Yatağının üstünde de kabzası yakut taşlı ve püsküllü altın bir kılıç vardı.

"Bu da ne?" diye sordum. (O sıralarda artık içtikleri su ayrı gitmez iki dost olmuştuk.) "İrlanda'nın eski yılanlarını kötüleme yıllık töreni mi var yoksa? Yürüyüş nereye? Broadway'den Kırk İkinci sokağa, oradan da McCarthy'nin meyhanesine..."

"Şu lavabonun üstüne otur da dinle." dedi O'Connor. "Kılıcıma da hakaret edip durma. Munster'deyken babamındı bu kılıç. Bu harita da, aziz dostum Bowers, tören yolunun planı değildir. Gözlerini açıp dikkatle bakarsan görürsün ki, burası Güney Amerika denilen kıta parçasıdır ve tam on dört adet mavi, sarı ve kırmızı ülkeden oluşmuştur. Bu ülkelerin hepsi de ikinin biri bir zorbanın pençesinden kurtarılmaları için bağrışıp dururlar."

"Bilirim bilirim." dedim. "Edebi bir düşüncedir bu. Ciğeri beş para etmez dergilerin tümü bunu Ridpath'ın Dünya Tarihi adlı eserinden aşırmışlardır. Okursan görürsün o hikâyelerin birbirlerine ne kadar benzediklerini. Genellikle O'Keefe adında bir serüven düşkünü vardır. Bir sürü dümenden sonra diktatör olur, İspanyol-Amerikan halk da 'Cospetto!' ya da ona benzer İtalyanca küfürler yağdırırken roman sona erer. Yeryüzünde böyle şeylerin yapılmış olduğundan kuşkulanıyor değilim, ha. Umarım şimdi de böyle bir işe girişmeyi düşünmüyorsundur."

"Bowers, sen kültürü ve yüreği olan bir insansın."

"İşte itiraz edilmeyecek bir söz." dedim. "Kültür ailemden gelir, yürekliliği de yaşamla olan zorlu çatışmam sonunda elde etmişimdir."

"O'Connorlar gayet savaşçı bir ailedirler." dedi. "İşte babamın kılıcı, işte haritam. Ben öyle hareketsiz bir hayat yaşayamam. O'Connorlar hükmetmek için doğmuşlardır. Ben de insanlara hükmetmeliyim."

"Barney, polis olmak ve rahat rahat dalavere ve zevk dolu bir hayata atılmak varken ne demeye uzak diyarlara gitmek istiyorsun sanki." diye kulağını büktüm. "Baskı altındakilere kötü davranma ve onları ayakların altında ezme duygusunu polislikten başka hangi meslekte tatmin edebilirsin?"

"Şu haritaya bir daha bak hele." dedi. "Şu bıçağımın ucuyla gösterdiğim ülkeye bak. Ona yardım etmeye, başındaki zorbayı babamın kılıcı ile yerinden atmaya karar verdim."

"Anlıyorum." dedim. "O yeşil olanı gösteriyorsun ki, bu da yurtseverliğinin kanıtı. Aynı zamanda hepsinin en küçüğü ki, o da görüşündeki isabetlilik."

Barney'in yüzü pembeleşti.

"Beni korkaklıkla mı suçluyorsun?"

"Tek başına bir ülkeye saldırıp onu ele geçiren adama korkak denmez." diye durumu idare ettim. "Anthony Hope ile Roosevelt işine karışmazlarsa seni oradan atmaya kimsenin hakkı olamaz."

O'Connor, "Ben şaka ediyor değilim." dedi. "Planımı uygulayacak 1500 dolarım var. Senden de pek hoşlandım. Ne dersin, kabul mü?"

"Şimdilik boştayım." dedim. "Ama görevimin ne olacağını bilmem gerek. İhtilal sırasında dişe dokunur bir şey elde edecek miyim, yoksa ülke fethedildikten sonra savunma bakanı mı olacağım? Aylık mı alacağım yoksa beleşe mi çalışacağım?"

"Bütün masraflar benden. Ben güvenebileceğim bir insan arıyorum. Başarılı olduğumuz takdirde sana devlet armağanı olarak istediğin görevi veririm."

"Tamam." dedim. "Önce bir nakliye müteahhitliği, sonra da cumhurbaşkanlığı sırasının bana gelmemesi için Yüksek Yargıçlar Kurulu'na atanmamı istiyorum. O devletlerin cumhurbaşkanlarını selamladıkları toplar insanın canını biraz fazlaca acıtır. Tamam, bu andan başlayarak beni aylıklı memurun olarak kabul edebilirsin."

İki hafta sonra o küçük, yeşil ülkeye gitmek üzere bir gemiye binmiştik. Yolculuk üç hafta sürdü.

O'Connor'un dediğine bakılırsa bütün planları önceden hazırlamıştı. Ancak kendisi başkomutan olduğu için herkesin William T. Bowers olarak tanıdığı benden, yani tüm ordu ve kabinesinden bu ince ayrıntıları titizlikle saklamaktaydı. Tehlike içinde olan bu henüz keşfedilmemiş ülkeyi bağımsızlığına kavuşturmak için girdiğim bu seferde günde üç dolar alıyordum. Her cumartesi akşamı güvertede esas duruşa geçerdim, sonra 'rahat' komutuyla O'Connor yirmi bir doları tokalardı.

İndiğimiz limanın adının Guayaquerita olduğunu öğrenince, "Yağma yok." dedim. "Benim için burası Hilldale, Tompkinsville ya da Cherry Tree Corners'dir. Anlaşılan ilk iş olarak Yazım Reformu yapılacak burada."

Limana girerken kentin göze hoş gelen bir görüntüsü vardı. Tıpkı Long Island Demiryolu şirketinin turist broşürlerindeki Ronkonkoma gölüne benziyordu.

Karantina ve gümrük muayenesi aşağılanmalarından geçtikten sonra O'Connor beni Bireysel ve Ortak Azizlerin Kederli Kelebekleri Caddesi'ndeki bir pansiyona götürdü. Üç metre genişliğindeki cadde ta başından sonuna kadar insanın dizlerine kadar çıkan gübre ve izmarit yığınlarıyla doluydu.

Orasını da yeniden vaftiz ederek 'Haydutlar Sokağı' adını verdim.

O'Connor, "Burası bizim karargahımız olacak." dedi. "Ajanım Don Fernando Pacheco bizim için tuttu burasını."

Böylece o evde ihtilal merkezini kurduk. Ön oda-

da üstünde meyve, bir gitar ve bir de deniz kabuğu olan bir masamız vardı. O'Connor arka odaya kendi çalışma masasını, kocaman aynasını ve hasırlar içinde sakladığı kılıcını yerleştirdi. Duvardaki çengellere taktığımız hamaklarda yatıyorduk. Yemeklerimizi de Amerikan örneğine göre işletilen, Kansas City usulü bir tezgâhta Çin yemekleri yenilen bir Almanın Hotel İnglez adındaki lokantasında yemekteydik.

Anlaşıldığı kadarıyla O'Connor gerçekten de önceden birtakım planlar hazırlamıştı. Her gün sürüyle mektup yazıyor ve yine her gün birkaç yerli geliyor ve arka odada çevirmenle birlikte yarım saat kapalı kalıyorlardı. İçeri girerken yirmi santim boyundaki purolarını tüttürüp bütün dünya ile barış içinde olduklarına, ama on beş ya da yirmi dolarlık bir banknotu katlayarak çıkarken hükümete müthiş bir şekilde sövüp saydıklarına dikkat etmiştim.

Bu Guaya'ya, deniz kıyısındaki bu kokulu kente geldiğimizden bir ay kadar sonra bir akşam kafayı çekiyorduk.

"Eğer ne kurtarmaya geldiğini bilmeyen bir kahramanın cüretini bağışlarsan bu ülkeyi nasıl ele geçirmeyi düşündüğünü sorabilir miyim?" dedim. "Kanlı bir ihtilal mi düşünüyorsun, yoksa sakin ve şerefli bir şekilde oylarını satın almayı mı?"

"Bowers, sen çok iyi bir insansın." dedi. "Karışıklıktan sonra senden çok yararlanacağım. Ama devlet işlerine pek aklın ermez. Şu anda zalim Calderas'ın çevresinde gittikçe daralan bir strateji ağı kurmuş bulunuyoruz. Ülkenin her yerinde casuslarımız var.

Seçimi kesinlikle Liberal Parti kazanacak. Gizli listelerimizde hükümet güçlerini bir vuruşta yok etmeye yetecek kadar yandaşlarımızın adları yazılı. Bütün bunları kim yaptı sanıyorsun? Ben yaptım. Ben! Hepsini ben hazırladım. Casuslarımın bildirdiklerine göre buraya tam zamanında gelmişiz. Halk ağır vergiler altında inim inim inliyor. Ayaklandıkları zaman önderleri kim olacak sanıyorsun? Benden başkasının olması mümkün mü? Daha dün, Burasnas bölgesindeki adamımız Zaldas halkın gizliden gizliye bana Kurtuluş Kapısı adını verdiklerini söyledi."

"Bu Zaldas dediğin o boyanmamış deri pabuçlu, meşin tenli yaşlı Kızılderili değil mi?"

"Tam üstüne bastın, o işte."

"Dışarı çıkarken arka cebine bir yirmi dolarlık sokmaya çalışıyordu. Sana belki Kurtuluş Kapısı diyorlar, ama bana kalırsa daha çok bankanın yan kapısıymışsın gibi davranıyorlar. Her neyse, biz işin sonunu bekleyelim bakalım."

"Bu işler parasız dönmez elbette. Ama bir aya kalmaz ülke avucumuzun içine düşecek, bak bundan hiç kuşkun olmasın."

Akşamları kent meydanında dolaşır, bandoyu dinler, halkın arasına karışırdık. Kaymak tabakaya ait on üç araba vardı. Bunlar Alabama'da belediye başkanının yeni bir düşkünlerevi açmaya giderken bindiği türden eski tip şeylerdi. Zenginler de işte bu arabalarıyla aynı meydanın çevresinde dolaşıp dururlar, içlerindekiler dostlarını her görüşlerinden silindir şapkalarını çıkartıp selamlaşırlardı. Yoksul halk da çıplak

ayakla dolaşır, en ucuz cinsten purolarını fosurdatırlardı. Bütün bu karışıklık içinde en soylu görüntüyü Barney O'Connor oluştururdu. Sırtında Beşinci Cadde'den aldığı takım elbisesiyle bir seksen beş boyunun tüm heybetini gözler önüne serecek şekilde şöyle bir durdu mu herkesin onu seyrettiğini sanırdım. Kartal gibi bakışları, ta kulaklarının arkasını gıdıklayan bıyıkları vardı. Anadan doğma bir çar, bir diktatördü o! Her kadının onu sevdiğini, her erkeğin ondan korktuğunu düşünürdüm. Kimi zaman bakar da belki garip bir rastlantı sonunda oyununun başarıyla sonuçlanacağını düşünür, kendimi Güney Amerika Dalavere Nişanı'nın Birinci Rütbesine sahip bir soylu olarak görürdüm. Ama sonra hemen yeryüzüne döner, hayalimde cumartesi akşamı elime geçecek olan yirmi bir Amerikan dolarını canlandırırdım.

Bir akşam böyle konuşarak yürürken O'Connor, "Şu insanlara dikkatle bak." dedi. "Şu kederli, baskı altında inim inim inleyen kütlelere bak. İhtilale hazır olduklarını fark etmiyor musun? Yaşamlarından memnun olmadıklarını görmüyor musun?"

"Hiç de öyle bir şey görmüyorum." dedim. "Bu insanları tanıyorum artık. Mutsuz göründükleri zaman keyiflidirler aslında. Gerçekten mutsuz olduklarında da gidip yatarlar. Bunlar pek öyle ihtilale ilgi duyacak insanlar değiller."

"Bizim bayrağımız altında toplanmak için koşacaklardır. Yalnız bu kentte bir işaret üzerine silaha sarılacak üç bin kişi var. Ancak her şey çok gizli tutuluyor. Başarmamamız imkânsız."

Karargahımızın bulunduğu Haydutlar Sokağı'nda alçak damları kırmızı kiremitli bir sıra bina vardı. Askeri güçlerin komutanı General Tumbalo orada otururdu. Bir gün O'Connor'la kaldırım adını verdikleri o keçi yolundan giderken Tumbalo'nun oturduğu evin tam karşısındaki evden O'Connor'ın ayakları dibine kırmızı bir gül atıldı. O'Connor gülü aldı, yerlere kadar eğilip bir selam verdikten sonra çiçeği beşinci kaburga kemiğine bastırdı. Vay anasını! Herif bu işleri gerçekten biliyor, diye düşündüm. Pencerenin önünden geçerken içeride beyaz bir giysi, gülümseyen bir dizi diş ve bir çift iri kara göz gördüm.

Eve döndüğümüzde O'Connor odada aşağı yukarı dolaşıp bıyıklarını burmaya başlamıştı.

"Gözlerini gördün mü, Bowers?" diye sordu.

"Gördüm. Bundan sonra olacakları da görebiliyorum. Tıpkı romanlardaki gibi. Zaten bir şeylerin eksikliğini hissediyordum. Aşk yoktu, aşk! Yedinci Bölüm'de cesur İrlandalı serüvenciyi avutmak için ne gerekir? Aşk, elbette. İşte sonunda gece karanlığı gözler ile parmaklıklar arasından fırlatılan gül de çıktı karşımıza. Şimdi sıra hangisine geldi? Gizli yeraltı geçidi - yakalanan mektup - senyoritadan gizli haber - savaş - meydanda dövüş - arka..."

"Saçmalama!" diye sözümü kesti O'Connor. "Ancak şunu iyi bil ki, o benim için dünyadaki tek kadındır. O'Connorlar kavgada olduğu gibi aşkta da acelecidirler. Adamlarımın önünde savaşa giderken o gülü kalbimin üzerinde taşıyacağım. İyi dövüşmek için insana güç verecek bir kadın olmalıdır."

"Haklısın." dedim. "Ama bu işte beni işkillendiren bir nokta var. Romanlarda hep kahramanın sarışın arkadaşı öldürülür. Bütün okuduklarını bir hatırla da bak, haklı mıyım haksız mı?"

O'Connor, "Adını nasıl öğrenebilirim?" diye sordu.

"Bundan kolay ne var? Git kendisine sor."

"Sen zaten hayatta hiçbir şeyi ciddiye almazsın ki."

Ben ıslıkla İspanyol Fandangosu'nun çalmaya koyuldum.

"Belki de gülü bana atmıştı." dedim.

O'Connor'ın tanıştığımızdan bu yana ilk kez güldüğünü o zaman gördüm. Ayağa kalktı, gürültülü bir kahkaha savurdu, dizlerini dövmeye başladı. Sırtını dayadığı duvar ciğerlerinin gürültüsü ile sallanana kadar güldü. Arka odaya gidip aynada kendisine baktıktan sonra yeniden makaraları koyuverdi. Sonra yüzüme baktı, bir kahkaha daha patlattı. İşte onun için sözün başında sormuştum İrlandalılar'ın nükteden anlayıp anlamadıklarını. Onu gördüğüm günden beri ben hiç farkında olmadığım halde herif meğerse komedi oynar dururmuş.

Her neyse, ertesi gün suratına yayılmış kocaman bir gülümsemeyle geldi. Cebinden borsa bülteni gibi bir kâğıt çıkararak, "Adını öğrendim." diye okumaya başladı. "Dona Isabel Inez Lolita Carreras y Buencaminos y Montelon. Anasıyla birlikte oturuyor. Babası son ihtilalde öldürülmüş. Bizim davamızla ilgileneceği kuşkusuz."

Gerçekten de ertesi gün kız bizim kapının önüne

küçük bir gül demeti fırlatıverdi. O'Connor çiçeklerin arasında üzerinde bir satır İspanyolca yazılı bir kâğıt bulunca bizim çevirmeni yakaladığı gibi masa başına oturttu. Adam kafasını kaşıya kaşıya o bir tek cümleyi İngilizce'ye şu üç şekilde çevirdi: 'Talihin yüzü savaşan insanınkine benzer', 'Talih yürekli olana güler' ve 'Talih yürekli adama benzer". Biz bunların içinden ikincisini seçtik.

O'Connor böbürlenmeye başladı.

"Gördün mü, ülkesini kurtarmam için beni destekliyor."

"Bana kalırsa akşam yemeğine çağırıyor." dedim.

Böylece bu hanımcağız bütün gün parmaklıklı penceresi ardında oturup bir çiçekçi dükkânını teker teker bizim evin önüne fırlattı durdu.

O'Connor horoz gibi kasıla kasıla, göğsünü şişirerekten dolaşıyor, kanlı savaş meydanlannda göstereceği kahramanlıklarla kızı kazanacağına söz veriyordu.

Artık ihtilal de olgunlaşmaya başlamıştı. O'Connor bir gün beni arka odaya çekerek her şeyi açıkladı.

"Haftaya bugün saat on ikide ihtilal başlıyor. Benim gibi cesur, akıllı ve tarihsel üstünlüğe sahip bir insan için bu işlerin gayet basit olduğunu anlamaya yetecek kafan olmadığı için bu konuda kendini eğlendirecek şeyler buldun. Ancak şunu bil ki, O'Connorlar dünyanın dört bir yanında kadınlara, erkeklere ve tüm uluslara hükmetmiş insanlardır. Bunun gibi küçük ve önemsiz bir ülkeye hükmetmek çocuk oyuncağıdır. Ben tek başıma bu heriflerden dördünü kolaylıkla alt edebilirim."

"Bundan hiç kuşkum yok." dedim. "Ama ya altı tanesini? Ya da üzerine on yedi kişilik bir ordu gönderirlerse?"

"Kulaklarını aç da sana neler olacağını anlatayım. Gelecek salı günü öğlen saat on ikide cumhuriyetin dört bir yanında 25.000 yurtsever isyan edecek. Hükümet hazırlıksız bulunacağı için devlet daireleri işgal edilip silahlı kuvvetler hapsedilecekler ve yeni yönetim işbaşına geçecek. Ordunun bir bölümü başkentte olduğu için orada durum biraz daha naziktir. Orada cumhurbaşkanlığı sarayını ve tahkim edilmiş devlet dairelerini işgalden sonra ihtilal kuvvetleri buralarda savunmaya geçeceklerdir. Diğer kentlerde zaferler kazanıldıkça bir kısım ihtilalciler derhal başkente doğru yürüyüşe geçeceklerdir. Plan o kadar kusursuz ki, başarılı olmaması mümkün değil. Ben buradaki ihtilalcilerin başındayım. Yeni cumhurbaşkanı şimdiki kabinede maliye bakanı olan Senor Espadas olacak."

"Ya sen bu işten ne kazanacaksın?" diye sordum.

"İçinden istediğimi seçmem için bütün görevleri bir gümüş tepsiye koyup önüme getirmezlerse şaşarım doğrusu! Bu işin beyni bendim, çarpışma başlayınca da herhalde arka saflarda olmayacağım. İhtilalcilere kaçak silahları kim buldu? Ben New York'tan ayrılmadan önce orada bir şirketle bu işi ayarlamadım mı? Mali ajanlarımız 20 bin Winchester tüfeğinin sahilde gizli bir yere çıkarılıp kentlere dağıtıldığını bildirdiler. Oyunu kazandık diyorum sana, Bowers, oyunu kazandık!"

Doğrusunu söylemek gerekirse bu sözler üzerine güvensizliğim iyice sarsılmıştı. Bu yurtsever üçkâğıtçıların işi epey ciddiye aldıkları anlaşılıyordu. Bundan sonra O'Connor'a daha saygıyla bakmaya ve savunma bakanı olarak nasıl bir üniforma giyeceğimi düşünmeye başladım.

İhtilal günü olan salı sonunda geldi çattı. O'Connor ayaklanmaya başlamak için bir işaret verileceğini söylemişti. Devlet deposunun yanında eski bir top vardı. Onu gizlice doldurmuşlar, tam saat on ikide ateşleyeceklermiş. İhtilalciler de top sesini duyar duymaz silahlarını gizledikleri yerlerden çıkaracaklar ve gümrük binası ile diğer devlet dairelerini ve depoları basacaklarmış.

O sabah heyecandan yerimde duramıyordum. Saat on bire geldiğinde O'Connor da heyecanından savaşçı bir katil ruhuna bürünmüştü. Babasının kılıcını sallıyor, nasırları ağrıyan bir aslan gibi arka odada dolaşıp duruyordu. Ben ise birbiri ardından sekiz on puro içtim ve sonunda pantolonumun paçalarına boydan boya sarı şeritler geçirmeye karar verdim.

Saat on bir buçukta O'Connor sokağa çıkıp halkın ayaklanmaya nasıl hazırlandığı hakkında kendisine rapor vermemi istedi. On beş dakika geçmeden odaya dönmüştüm.

"Bir şeyler duydun mu?" diye sordu.

"Duydum." dedim. "Önceleri davul çalıyor sandım, ama değilmiş. Horlama gürültüsüymüş. Şu anda kentte herkes derin bir uykuda."

O'Connor saatine baktı.

"Sersemler!" dedi. "Herkesin öğle uykusuna yattığı saati seçmişler. Ama hiç tasalanma, top sesini duyunca hepsi yerlerinden fırlayacaklardır. Her şey tıkırında gidecek, hiç kaygın olmasın."

Saat tam on ikide topun gürlemesi ile kentin tümü sallanmıştı.

Herkes kapıdan pencereden başını uzatmış sokağa bakıyordu.

O'Connor kılıcını çekerek dışarı fırladı. Ben kapıya kadar gidip arkasından bakmakla yetindim.

Komutan General Tumbalo elinde iki metrelik kılıcıyla merdivenlerden aşağı yuvarlanarak iniyordu. Başında üç köşeli tüylü şapkası, sırtında altın kordonlu, parlak düğmeli büyük tören üniforması vardı. Bacağında gök mavisi pijama pantolonu, bir ayağında çizmesi, diğerinde kırmızı terliği bu renkli görüntüyü tamamlıyordu.

Topun patlamasını işiten General böyle saygısızca uyandırılmış yüz kiloluk vücudunun izin verdiği hızla koşarak kışlaya doğru gidiyordu.

Generali gören O'Connor bir savaş çığlığı attı ve babasının kılıcını sallayarak düşmana saldırdı.

Tam sokağın ortasında ikisi birden bir nalbantlık ve kasaplık gösterisine giriştiler. General böğürdü, O'Connor da kendi soyunun savaşçı yeteneğini dile getirdi.

Kılıcı kırılan General kurtuluşu "Polis! Polis!" diye bağırarak kaçmakta buldu. Adam doğramanın zevkiyle kendinden geçmiş olan O'Connor Generalin peşin-

den koşuyor, baba yadigârı silahıyla adamın ceketinin kuyruklarından düğmeler kopartıyordu. Köşe başına vardığında beş çıplak ayaklı, don paça polis hep birden O'Connor'un üstüne atlayıp kendisini belediye talimatlarına uygun bir şekilde tutuklayıverdiler.

Cezaevine giden yol bizim eski ihtilal karargahının önünden geçerdi. Ben hâlâ kapının önünde duruyordum. Polisler O'Connor'ı el ve ayaklarından yakalamışlar, kaplumbağa gibi sırtüstü sürüklüyorlardı. Yolda iki kere mola verdiler. Yedekte giden beşinci polis her seferinde birinin yerine geçerek arkadaşına bir sigara sarma fırsatı veriyordu. O'Connor evin önünden geçerken başını çevirip bana baktı. Yüzüm kızararak bir puro daha yaktım. Alay yoluna devam etti; saat on ikiyi on geçe herkes yeniden uykuya yatmıştı.

Bizim çevirmen öğleden sonra geldiğinde ilk işi içinde buz sakladığımız kırmızı küpe el atmak oldu.

"Bugün buzcu gelmedi." dedim. "Kentte ne var ne yok, Sancho?"

Karaciğer renkli dil bilgini, "Felaket." dedi. "Senyor O'Connor'ın General Tumbalo ile kavga etmesinin çok kötü olduğunu söylediler. General Tumbalo büyük adam. Büyük asker."

"Peki, Bay O'Connor'a ne yapacaklarmış?"

"Az önce Juez de la paz – yani nasıl derler, Sulh Yargıcı ile konuştum. Amerikalı efendinin General Tumbalo'yu öldürmeye kalkışması çok kötü oldu. Senor O'Connor'u altı ay hapsedecekler, sonra da kurşuna dizeceklermiş. Çok, ama çok yazık oldu."

"Peki, ya hazırlanan ihtilal?" diye sordum.

"Haa, o mu? İhtilal havası değil şimdi. Havalar çok sıcak. İhtilal kışın daha iyi yapılır. Belki de gelecek kışa. Kim bilir?"

"Ama top patladı ya! İşaret verilmişti."

Sancho güldü.

"O buz fabrikasının patlayan kazanının sesiydi. Buummm diye patladı koca kazan. Millet tümden öğle uykusundan uyandı. Kusura bakmayın, bugün buz yok. Hava da çok sıcak."

Gün batarken cezaevine gittim. O'Connor'la parmaklıklar arasından konuşmama izin verdiler.

Hemen, "Ne haberler var, Barnes?" diye sordu. "Kenti ele geçirdik mi? Öğleden sonra beni kurtarmaya geleceklerini sanmıştım. Hiç silah sesi de duymadım. Başkentten bir haber var mı?"

"Aman yavaş ol." dedim. "Bir plan değişikliği olduğunu sanıyorum. Şu anda konuşulacak daha önemli konular var. Paran var mı?"

"Yok. Son meteliğimi dün otele vermiştim. Adamlarımız gümrük binasını basmadılar mı? Orada epey devlet parası olacaktı."

"Çıkar artık şu ihtilali kafandan." dedim. "Senin hakkında araştırma yaptım. Cana kasttan altı ay sonra kurşuna dizileceksin. Ben de boşta gezerlikten elli yıl ağır hapse mahkum oluyorum. Cezaevinde bulunduğun sürece sana yalnızca su verecekler, yiyeceğini ancak arkadaşlarından sağlayabilirsin. Ne yapacağımızı bilemiyorum."

Eve döndüğümde O'Connor'ın eski bir ceketinde gümüş bir Şili doları buldum. Biraz kızarmış balıkla pirinç alıp cezaevine götürdüm. Sabahleyin de göle gidip biraz su içtikten sonra O'Connor'a uğradım. Adamın bakışlarında kalın bir biftek rüyası okunuyordu.

"Barney, dünyanın en iyi, en tatlı, en saf suyunu buldum." dedim. "İstersen gidip bir kova getireyim. Bu pis hükümet suyunu at gitsin. Ben arkadaş için her şeyi yaparım."

O'Connor hücresini arşınlayarak, "Sonu bu olacaktı demek." dedi. "Açlıktan ölecek hale gelince kurşuna dizileceğim, ha? Hele buradan çıkayım da, ben o hainlere dünyanın kaç bucak olduğunu gösteririm." Sonra parmaklıklara yaklaşarak sesini alçalttı:

"Dona Isabel'den yeni bir haber var mı? Onun bakışlarına güveniyorum. Ona bir haber iletebilir misin? Beni buradan kurtarsa kurtarsa, ancak o kurtarır. Ondan bir tek söz, bir tek gül benim bu karanlığımı ışığa boğacaktır. Ancak konuyu kendisine açarken çok dikkatli ol, bu soylu Kastilyalılar çok duygulu ve gururlu insanlardır."

"Çok esaslı bir fikir verdin." dedim. "Barney, raporumu sana az sonra sunarım. Çabuk tarafından bir iş çevirmediğimiz takdirde açlıktan öldük demektir."

Oradan çıkıp Haydutlar Sokağı'nda yürümeye başladım. Tam Dona Isabel Antonia Concha Regalia'nın evinin önünden geçerken bir gül küt diye kulağıma çarptı.

Kapı açıktı. Şapkamı çıkardığım gibi daldım içeri. Oda pek aydınlık değildi, ama ağzında kömür gibi bir

puroyla Dona Isabela'nın pencerenin yanındaki sallanan koltukta oturduğu seçilebiliyordu. Yanına yaklaşınca yaşının otuz dokuz, iki gözünün de ömrü boyunca aynı yere bakmamış olduğunu anladım. Koltuğunun kenarına oturdum, ağzından purosunu çektim, dudaklarına bir öpücük kondurdum.

"Merhaba, Izzy!" dedim. "Laubaliliğimin kusuruna bakma. Seni bir aydır tanıyor gibiyim de ondan. Söyle bakalım sen kimin Izzy'ciğisin, ha?"

Başını şalının altına sokup öyle derin bir soluk aldı ki, bas bas bağıracak sandım, ama hiç de umduğum gibi olmadı.

"Ben Amerikalılar'ı severim." dedi.

İşte bunu duyar duymaz o akşam O'Connor'la birlikte bir çatal bıçak oyununa gireceğimize aklım kesmişti. Bir iskemle çekip yanına oturdum. Yarım saat sonra nişanlanmıştık bile. Biraz sonra şapkamı alıp dışarı çıkmam gerektiğini söyledim.

Izzy korkuyla, "Geri dönecek misin?" diye sordu.

"Gidip papazı getireyim." dedim. "Yirmi dakika sonra buradayım. Hemen bugün evleniriz. Oldu mu?"

"Bugün evlenmek mi? İyi." dedi.

Kıyıya gidip Birleşik Devletler Konsolosu'nun evini buldum. Konsolos kır saçlı, bir yetmiş beş boyunda, kırk kiloluk bir adamdı. Beyaz giysili kara bir herifle satranç oynuyordu.

"Rahatsız ettiğim için özür dilerim." dedim. "Bir insan şöyle çabuk tarafından evlenmek isterse ne yapmalıdır?"

Konsolos kalkıp elini masasının gözüne soktu.

"Benim bir iki yıl önce alınmış bir nikah kıyma iznim olacaktı. Durun bir dakika..."

Kolunu tuttum.

"Aman zahmet etmeyin. Zaten evlilik bir piyangodur. Siz razıysanız ben izni görmeden de bu işe girerim."

Haydutlar Sokağı'na konsolosla birlikte döndük. Izzy annesini de törene çağırdıysa da, moruk mutfakta tavuk yolduğu için özür diledi. Biz de ayağa kalktık, konsolos nikahımızı kıydı.

O akşam Bayan Bowers keçi haşlamalı, fırında muzlu, kırmızı biberli şöyle dört başı mamur bir yemek çıkardı. Yemekten sonra ben sallanan koltuğa oturdum, o da dizlerimin dibine çöküp gitarını tıngırdatmaya başladı.

Birden çılgınlar gibi fırladım yerimden. O'Connor'u unutmuştum. Izzy'ye hemen ona da yemek hazırlamasını söyledim.

"O kocaman çirkin herife mi?" dedi. "Ama arkadaşım diyorsan peki..."

Vazodan bir de gül alıp yemek paketini doğruca cezaevine götürdüm. O'Connor yemeklere aç kurt gibi saldırdı. Sonra ağzını bir muz kabuğuyla silerken, "Dona Isabel'den haber yok mu?" diye sordu.

Parmaklıkların arasından gülü uzattım.

"Şşşt! Sana bunu yolladı. Cesaretini sakın kaybetmesin diyor. İki maskeli adam bu gülü akşamüzeri ormandaki şato yıkıntısına getirdiler. Keçi haşlamasını beğendin mi?"

O'Connor gülü dudaklarına bastırdı.

"Bence bu gül dünyanın bütün yemeklerinden önce gelir. Ama yemek de iyiydi hani. Nereden yürüttün?"

"Üzümünü ye de bağını sorma." dedim. "Sen şimdilik keyfine bak. Bu arada yapılacak bir iş varsa ben yaparım artık."

Birkaç hafta böyle devam ettik. Izzy mükemmel bir aşçıydı, biraz daha alımlı olsa ya da daha iyi bir cins tütün kullansa belki de kendisine verdiğim bu şerefe biraz da sorumluluk duygusu katabilirdik. Ancak şimdiki durumda tramvayda önümde duran gerçek bir hanımefendiyi görmeye bile özlem duyuyordum. Zaten bu bolluk ülkesinde kalmamın tek nedeni kaçamayışımdı. Ayrıca O'Connor'un kurşuna dizilmesini seyretmeden gitmeyi saygısızlık olarak görüyordum.

Bir gün bizim eski çevirmen geldi, bir saat kadar oturup sigara içtikten sonra yargıcın beni çağırttığını söyledi. Adamın kent dışında, limon ağaçları arasındaki bürosuna gidince epey şaşırmıştım. Karşımda beklediğim pejmürde giyimli, tarçın renkli bir yerli yerine, elinde viski kadehiyle deri bir koltuğa oturmuş balçık renkli, efendiden bir adam vardı. Izzy'nin çabaları sonunda kalın kafama birkaç kelime İspanyolca sokmayı başarmıştım. Kaba bir Endülüs lehçesiyle söze başladım.

"Buenos Dias, senior. Yo tengo.. yo tengo.."

"Lütfen oturunuz, Bay Bowers!" dedi adam. "Ülkenizde sekiz yıl hukuk okudum. Size bir viski takdim edeyim. Limonlu mu isterdiniz?"

Böylece ahbaplığı koyulaştırdık. Yarım saat sonra ona Elvira Teyze'min Cumberland'lı Presbiteryen vaizle kaçtığı zaman ailede kopan kıyameti anlatıyordum.

"Sizi arkadaşınız O'Connor'ı artık alabileceğinizi söylemek için çağırttım." dedi. "General Tumbalo'ya saldırdığı için ona göstermelik bir ceza vermek zorunda kaldık. Ancak şimdi yarın akşam salıverilmesi için karar alındı. İkiniz de şu anda limanda demirli olan meyve yüklü Voyager şilebine bineceksiniz. Biletleriniz alınmıştır."

"Peki, ama yargıç bey, ya şu ihtilal..." diyecek oldum.

Yargıç arkasına yaslanarak bir kahkaha kopardı.

Kendine geldiği zaman, "O ihtilal mahkemedeki zabıt kâtiplerinin bir oyunuydu." dedi. "Bütün kent o işe hâlâ gülüyor. Çocuklar ondan para sızdırmak için o oyunu oynadılar. Ne komikti, ama. Hah ha ha!"

"Öyleydi ya." dedim. "Ben zaten işin başından öyle olduğunu anlamıştım. İzniniz olursa bir viski daha içeyim."

Ertesi akşam ben kıyıda hindistancevizi ağaçları altında beklerken iki asker O'Connor'ı getirdi.

Kulağına eğilerek, "Şşşt! Sakın ses çıkarayım deme." dedim. "Bu kaçış işini Dona Isabel ayarladı."

Bizi bir kayığa bindirip lokanta yağı ve gübre kokan bir gemiye götürdüler.

Gemi demir aldığında sapsarı, koskocaman bir tropik mehtabı da gökte yükseliyordu. O'Connor ge-

minin kıçında korkuluğa dayanmış, elinde bir gül, bir şeyler mırıldanıyordu.

"Bekleyecek." dediğini duydum. "O gözler insanı aldatmaz. Onu bir kere daha göreceğim. Bir O'Connor tek başına bütün hainlerin hakkından gelebilir."

"Tıpkı arkası gelecek sayıdaymış gibi konuşuyorsun." dedim. "Aman gözünü seveyim, cezaevi hücresine yemek getiren arkadaşı ikinci bölüme atma, olmaz mı?"

Böylece geçmişi anarak New York'a kadar geldik.

Kansas Bill Bowers hikâyesini bitirdikten sonra bir an sessizlik çöktü.

"O'Connor oraya döndü mü?" diye sordum.

"İsteğine kavuştu." dedi Bill. "Şöyle bir iki adım yürürsen sana gösterebilirim."

Biraz gittikten sonra merdivenlerden inip metronun Grand Central istasyonuna geldik. Orta platformda yüzlerce insan bekliyordu.

Kent merkezine giden bir tren geldi. Zaten dolu olan vagonlara bir o kadar insan daha saldırdı.

Herkesten bir baş daha uzun, iri yapılı, atlet tavırlı bir adam bu insan anaforunun ortasına atıldı. Kadın erkek ayrımı yapmadan yolcuları yakaladığı gibi vagonun açık kapısından içeri tıkmaya başladı.

Arada sırada içinde bir parça özsaygısı kalmış biri çıkıp da bir şeyler söyleyecek olsa, iriyarı heykelin üzerindeki mavi üniforma, gözlerindeki şiddetli ve

otoriter bakış, kocaman ellerinin her an hazır bekliyor olması yakınacak dudakları sımsıkı kapatıyordu.

Tren dolduğu zaman seyircilerine insanlara hâkimiyetinin o karşı konulmaz dehasını gösteriyordu. Ayaklarıyla, dirsekleriyle, omuzlarıyla kapıda asılmış yolcuları itiyor, eziyor, çekiyor, yumrukluyordu. Tren sonunda o talihsiz insanların bağırışları, haykırışları, duaları ve sövgüleri arasında gürültüler kopartarak istasyondan ayrıldı.

Kansas Bill, hayran hayran, "İşte O'Connor bu." dedi. "O tropik ülke ona göre bir yer değildi. Ünlü gezgin, yazar, savaş muhabiri, tiyatro yazarı Richmond Hobson Davis'in şimdi onu görmesini isterdim. O'Connor yaşamı yazılacak bir insandır!"

Hasta yatağından kalkamayan ve ölmek için pencereden gördüğü daldaki son yaprağın düşmesini bekleyen kızı hatırlıyor musunuz? Peki, kaybettiği sevgilisinin izini, lokantanın mönüsünü yazan daktilonun kırık harfinden bulan umutsuz aşığı? Ya da birbirini mutlu etmek için en değerli varlıklarını satan genç sevgilileri?

Sonraları, anlatılanın akışına göre hep umulmadık bir biçimde noktalanan kendine has öyküleriyle Poe ile Mark Twain arasında, yumuşak, süprizli ve mizahi bir çizginin önde gelen yaratıcılarından biri olan O. Henry, kendi deyimiyle, "Kendisine verilecek bir tek kelime ile bile öykü yazabilecek" bir yazar...

İshak Reyna

***Anadan Doğma Diktatör*, O. Henry'nin tüm öyküleri arasından yapılmış özenli bir seçki...**

ISBN 975-468-393-X
9 789759 683936
SAY YAYINLARI